

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2014

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Aneta Szczepaniak-Głębocka

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Joanna Krajewska – Motyw „kobiety fatalnej” w literaturze	16
Urszula Cimoch – 95-lecie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Po- znaniu.....	25
Andrzej Dudziak – Straż pożarna – wczoraj i dziś	35
Bibliografie osobowe: Ryszard Danecki	54
Jacek Kaczmarek.....	57
VI. MATERIAŁY METODYCZNE	
Małgorzata Derwich – Cztery razy na ludowo, czyli gadki o Oskarze Kolbergu.....	62
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	83
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	88
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	121
V. KRONIKA.....	124

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na II kwartał 2014 roku. Szerszy zestaw dat na II kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

K w i e c i e ń

	IV		– Miesiąc Pamięci Narodowej
	1 IV		– Międzynarodowy Dzień Ptaków obchodzony od 1906 roku na mocy konwencji o ochronie ptactwa użytecznego
(210)	1 IV	1804	– Ur. Michał Glinka, kompozytor rosyjski (zm. 15 II 1857)
(105)	1 IV	1909	– Ur. Janusz Teodor Dybowski, prozaik (zm. 28 VI 1977)
(75)	1 IV	1939	– Zm. Anton Makarenko, pisarz i pedagog rosyjski (ur. 13 III 1888)
	2 IV		– Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci obchodzony od 1967 roku w rocznicę urodzin Hansa Christiana Andersena
(100)	2 IV	1914	– Zm. Paul Johann Ludwig von Heyse, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1910 r. (ur. 15 III 1830)
(165)	3 IV	1849	– Zm. Juliusz Słowacki, poeta i dramaturg okresu romantyzmu (ur. 4 IX 1809)
(100)	4 IV	1914	– Ur. Marguerite Duras, pisarka francuska, autorka scenariuszy i sztuk teatralnych (zm. 3 III 1996)
	5 IV		– Dzień Leśnika i Drzewiarza
(100)	6 IV	1914	– Zm. Józef Chełmoński, malarz (ur. 7 XI 1849)

- 7 IV – Światowy Dzień Zdrowia obchodzony od 1950 roku w rocznicę wejścia w życie międzynarodowej konwencji zawierającej statut Światowej Organizacji Zdrowia – WHO
- (400) 7 IV 1614 – Zm. El Greco (właśc. Dominikos Theotokopoulos), malarz i rzeźbiarz hiszpański, pochodzenia greckiego, przedstawiciel manieryzmu (ur. 1 X 1541)
- (130) 7 IV 1884 – Ur. Bronisław Malinowski, antropolog, podróżnik, etnolog, religioznawca i socjolog (zm. 16 V 1942)
- (125) 7 IV 1889 – Ur. Gabriela Mistral (właśc. Lucila Godoy y Alcayaga), poetka chilijska, laureatka Nagrody Nobla w 1945 r. (zm. 10 I 1957)
- (120) 7 IV 1894 – Ur. Zygmunt Szweykowski, historyk literatury, profesor UP i UAM (zm. 11 II 1978)
- (65) 7 IV 1949 – Ustawa o likwidacji analfabetyzmu
- 8 IV – Międzynarodowy Dzień Romów obchodzony od 1971 r. z inicjatywy Światowej Rady Romów
- (105) 8 IV 1909 – Zm. Helena Modrzejewska (właśc. Jadwiga Helena Misel), aktorka, znana także jako Modjeska (ur. 12 X 1840)
- (115) 10 IV 1899 – Ur. Ewa Szelburg-Zarembina, powieściopisarka, poetka, dramaturg, eseistka (zm. 28 IX 1986)
- (60) 10 IV 1954 – Zm. Auguste Marie Louis Lumière, wraz z bratem wynalazca kinematografu (ur. 19 X 1862)
- (10) 10 IV 2004 – Zm. Jacek Kaczmarski, poeta, prozaik, autor tekstów piosenek, piosenkarz, „bard Solidarności” (ur. 22 III 1957)
- 11 IV – Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona proklamowany przez brytyjską królową Elżbietę II w 1997 r.
- 11 IV – Dzień Radia

- 11 IV – Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych obchodzony w rocznicę wyzwolenia obozu w Buchenwaldzie w 1945 roku
- 11 IV – Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem
- 12 IV – Międzynarodowy Dzień Kosmonautyki i Lotnictwa obchodzony od 1969 roku w rocznicę lotu w kosmos (1961) Jurija Gagarina
- 13 IV – Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia obchodzony w rocznicę opublikowania przez Niemców w 1943 r. informacji o odkryciu w Katyniu masowych grobów oficerów WP zamordowanych przez NKWD w 1940 r.
- 14 IV – Dzień Ludzi Bezdomnych ogłoszony przez Ruch Wychodzenia z Bezdomności „Markot”
- (255) 14 IV 1759 – Zm. Georg Friedrich Händel, niemiecki kompozytor i organista, twórca oper i oratoriów (ur. 23 II 1685)
- 15 IV – Międzynarodowy Dzień Kombatanta
- 16 IV – Dzień Sapera
- (170) 16 IV 1844 – Ur. Anatole France (właśc. Jacques François Anatole Thibault), pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1921 r. (zm. 12 X 1924)
- (125) 16 IV 1889 – Ur. Charlie Chaplin, angielski aktor hollywoodzki okresu kina niemego, reżyser, scenarzysta i producent filmowy, kompozytor (zm. 25 XII 1977)
- (100) 17 IV 1914 – Ur. Józef Burszta, polski etnograf i socjolog, prof. UAM w Poznaniu (zm. 4 VII 1987)
- 18 IV – Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków obchodzony z inicjatywy UNESCO od 1984 r.
- (205) 19 IV 1809 – Zm. Cyprian Godebski, poeta, prozaik, żołnierz (ur. 1765, dokładna data nieznana)
- (190) 19 IV 1824 – Zm. George Gordon Byron, poeta angielski (ur. 22 I 1788)

	20 IV		– Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
(315)	21 IV	1699	– Zm. Jean Racine, poeta i dramaturg francuski (ur. 21 XII 1639)
	22 IV		– Święto Ziemi (Międzynarodowy Dzień Ziemi)
(290)	22 IV	1724	– Ur. Immanuel Kant, filozof niemiecki (zm. 12 II 1804)
(90)	22 IV	1924	– Zm. Edith Nesbit, powieściopisarka i poetka angielska (ur. 15 VIII 1858)
(45)	22 IV	1969	– Zm. Waldemar Babincz, prozaik, publicysta (ur. 13 VIII 1902)
	23 IV		– Święto 15 Pułku Ułanów Poznańskich. Dni Ułana obchodzone corocznie w Poznaniu od 1986 r.
	23 IV		– Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (pod patronatem UNESCO) ustanowiony w 1997 r. na wniosek rządu Hiszpanii i Międzynarodowej Unii Wydawców
(450)	23 IV	1564	– Ur. William Szekspir (właśc. William Shakespeare), poeta i dramaturg angielski, reformator teatru (zm. 23 IV 1616)
(45)	23 IV	1969	– Zm. Krzysztof Komeda (właśc. Krzysztof Trzcicki), kompozytor i pianista jazzowy, związany z Wielkopolską (Ostrowem i Poznaniem), twórca muzyki filmowej, m.in. do filmów Romana Polańskiego (ur. 27 IV 1931)
	24 IV		– Światowy Dzień Miast Bliźniaczych
	24 IV		– Dzień Solidarności z Narodem Ormiańskim obchodzony z inicjatywy Parlamentu Europejskiego dla uczczenia rocznicy masakry Ormian w 1915 roku
(230)	24 IV	1784	– Zm. Franciszek Bohomolec, dramaturg, wydawca (ur. 19 I 1720)
	25 IV		– Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem obchodzony od 2001 r. z inicjatywy Towarzystwa Higieny Akustycznej

	25 IV		– Międzynarodowy Dzień Sekretarki
(415)	25 IV	1599	– Ur. Oliver Cromwell, wódz i polityk angielski (zm. 3 IX 1658)
(270)	25 IV	1744	– Zm. Celsjusz (właśc. Anders Celsius), szwedzki fizyk i astronom, w 1742 r. opracował skalę temperatur, tzw. „skalę Celsjusza” stosowaną w wielu krajach (ur. 27 XI 1701)
(140)	25 IV	1874	– Ur. Guglielmo Marconi, włoski fizyk i konstruktor m.in. radia, laureat Nagrody Nobla w 1909 roku z dziedziny fizyki za wkład w rozwój telegrafii bezprzewodowej (zm. 20 VI 1937)
	26 IV		– Dzień Drogowca i Transportowca
	27 IV		– Światowy Dzień Miast Bliźniaczych obchodzony w ostatnią niedzielę kwietnia w rocznicę założenia Światowej Federacji Miast Bliźniaczych w 1957 r.
	28 IV		– Światowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy
(110)	28 IV	1904	– Ur. Jan Sztudynger, poeta, satyryk, związany z Wielkopolską (zm. 12 IX 1971)
(95)	28 IV	1919	– Ur. Leszek Prorok, prozaik i dramaturg (zm. 8 XII 1984)
	29 IV		– Międzynarodowy Dzień Tańca obchodzony od 1982 r. w rocznicę urodzin Jeana George’a Noverre’a (1727), francuskiego tancerza, choreografa i reformatora baletu
	30 IV		– Dzień Metalowca

M a j

	1 V		– Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy – Międzynarodowe Święto Pracy

- (110) 1 V 1904 – Zm. Antoni Dworzak, kompozytor czeski (ur. 8 IX 1841)
- 2 V – Dzień Polonii i Polaków za Granicą ustanowiony przez Senat RP
- 2 V – Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, ustanowiony przez Sejm w 2004 r.
- (495) 2 V 1519 – Zm. Leonardo da Vinci, malarz, rzeźbiarz, konstruktor maszyn, filozof i architekt włoski (ur. 15 IV 1452)
- 3 V – Uchwalenie Konstytucji 3 Maja (1791), święto narodowe
- 3 V – Międzynarodowy Dzień Wolności Prasy ogłoszony w 1991 r. przez UNESCO i Światową Federację PEN Clubów
- (545) 3 V 1469 – Ur. Niccolo Machiavelli, włoski pisarz i dyplomata (zm. 22 VI 1527)
- 4 V – Dzień Strażaka, przypadający w dniu wspomnienia św. Floriana, patrona strażaków
- 5 V – Światowy Dzień Astmy
- 5 V – Dzień Europy (Rady Europy) ustanowiony w 1964 roku, dla upamiętnienia utworzenia Rady Europy (5 V 1949), celebrowany przez Radę jako „dzień tolerancji, praw człowieka i integracji europejskiej”
- (385) 5 V 1629 – Zm. Szymon Szymonowic, poeta, pisarz, organizator Akademii Zamojskiej (ur. 24 X 1558)
- (195) 5 V 1819 – Ur. Stanisław Moniuszko, kompozytor, dyrygent, pedagog (zm. 4 VI 1872)
- (110) 5 V 1904 – Zm. Mor Jokai, węgierski pisarz, rewolucjonista (ur. 18 II 1825)
- (65) 6 V 1949 – Zm. Maurice Maeterlinck, pisarz belgijski, laureat Nagrody Nobla w 1911 roku (ur. 29 VIII 1862)

- (175) 7 V 1839 – Zm. Jose Maria de Heredia, poeta kubański (ur. 31 XII 1803)
- (100) 7 V 1914 – Ur. Bohdan Arct, prozaik, popularyzator wiedzy lotniczej (zm. 11 V 1973)
- (95) 7 V 1919 – Otwarcie Uniwersytetu Poznańskiego (obecnie Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
- (10) 7 V 2004 – Zm. Waldemar Milewicz, dziennikarz, reporter, korespondent wojenny (ur. 20 VIII 1956)
- 8 V – Dzień Bibliotekarza
- 8 V – Dzień Zwycięstwa
- 8 V – Światowy Dzień Czerwonego Krzyża
- (100) 8 V 1914 – Ur. Romain Gary (właśc. Romain Kacew), powieściopisarz francuski pochodzenia litewskiego (zm. 2 XII 1980)
- 9 V – Dzień Europy (Dzień Unii Europejskiej) ustanowiony w 1985 r. przez Radę Europy dla upamiętnienia ogłoszenia przez ministra spraw zagranicznych Francji, Roberta Schumana, „Deklaracji 9 Maja” (1950 – znana jako plan Schumana), która dała początek Wspólnocie Europejskiej
- (90) 9 V 1924 – Ur. Bułat Szałowicz Okudźawa, rosyjski bard, poeta, prozaik, kompozytor ballad, dramaturg (zm. 12 VI 1997)
- (110) 11 V 1904 – Ur. Salvador Dali, hiszpański malarz surrealista (zm. 23 I 1989)
- 12 V – Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek
- (650) 12 V 1364 – Założenie Akademii Krakowskiej – obecnie Uniwersytet Jagielloński.
- (130) 12 V 1884 – Zm. Bedřich Smetana, kompozytor czeski (ur. 2 III 1824)
- (65) 12 V 1949 – Utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Dzieci (TPD)
- (30) 14 V 1984 – Zm. Andrzej Babiński, poeta poznański (ur. 5 I 1938)

- 15 V – Międzynarodowy Dzień Rodziny proklamowany przez Zgromadzenie Ogólne NZ
- (165) 15 V 1849 – Ur. Zofia Urbanowska, autorka powieści dla dzieci i młodzieży okresu pozytywizmu, związana z Wielkopolską (zm. 1 I 1939)
- (85) 16 V 1929 – Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu, przegląd osiągnięć gospodarczych Polski w dziesięciolecie po odzyskaniu niepodległości
- (30) 16 V 1984 – Zm. Irwin Shaw (właśc. Irwin Gilbert Shamforoff), amerykański pisarz, dramaturg i scenarzysta (ur. 27 II 1913)
- 17 V – Światowy Dzień Telekomunikacji obchodzony w rocznicę założenia Unii Telegraficznej w 1865 r.
- (90) 17 V 1924 – Ur. Kazimierz Dejmek, reżyser, aktor, prezes ZASP w latach 1988-89, minister kultury i sztuki w latach 1993-1996 (zm. 31 XII 2002)
- 18 V – Międzynarodowy Dzień Muzeów obchodzony na wniosek Międzynarodowej Rady Muzeów
- (215) 18 V 1799 – Zm. Pierre de Beaumarchais, komediopisarz francuski (ur. 24 I 1732)
- (70) 18 V 1944 – Zdobycie Monte Cassino przez żołnierzy II Korpusu Polskiego
- (10) 18 V 2004 – Zm. Stefan Swieżawski, historyk filozofii, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (ur. 10 II 1907)
- (215) 20 V 1799 – Ur. Honoré de Balzac, pisarz francuski (zm. 18 VIII 1850)
- (95) 20 V 1919 – Ur. Gustaw Herling-Grudziński, pisarz, eseista, krytyk literacki, dziennikarz (zm. 4 VII 2000)
- (35) 20 V 1979 – Zm. Eugeniusz Paukšta, powieściopisarz poznański (ur. 9 VIII 1916)
- 21 V – Światowy Dzień Kosmosu obchodzony od 1998 r.

- (155) 22 V 1859 – Ur. Arthur Conan Doyle, powieściopisarz angielski (zm. 7 VII 1930)
- (75) 24 V 1939 – Zm. Aleksander Brückner, historyk literatury, filolog, sławista (ur. 29 I 1856)
- 25 V – Dzień Działacza Kultury i Drukarza
- 25 V – Międzynarodowy Dzień Dzieci Zaginionych obchodzony od 1990 r.
- 26 V – Dzień Matki
- 27 V – Dzień Samorządu Terytorialnego uchwalony przez Sejm RP 29 VI 2000 r.
- (120) 27 V 1894 – Ur. Samuel Dashiell Hammett, pisarz amerykański, twórca tzw. czarnego kryminału (zm. 10 I 1961)
- (235) 28 V 1779 – Ur. Thomas More, poeta irlandzki (zm. 25 II 1852)
- 29 V – Dzień Weterana Misji
- (140) 29 V 1874 – Ur. Gilbert Keith Chesterton, powieściopisarz, krytyk i eseista angielski (zm. 14 VI 1936)
- 30 V – Dzień Rodzicielstwa Zastępczego ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 r.
- 31 V – Światowy Dzień Rozwoju Kultury obchodzony z inicjatywy UNESCO
- 31 V – Światowy Dzień bez Papierosa obchodzony na wniosek Światowej Organizacji Zdrowia od 1988 r.
- (195) 31 V 1819 – Ur. Walt Whitman, poeta amerykański, twórca nowego stylu w poezji, dziennikarz (zm. 26 III 1892)

C z e r w i e c

- (210) VI 1804 – Ur. Jan Konstanty Żupański, księgarz i wydawca wielkopolski (zm. 30 XII 1883) – dzień urodzin nieznanany

- 1 VI – Międzynarodowy Dzień Dziecka
- (60) 1 VI 1954 – Zm. Martin Andersen Nexö, pisarz duński (ur. 26 VI 1869)
- (35) 2 VI 1979 – Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski
- (90) 3 VI 1924 – Zm. Franz Kafka, pisarz austriacki (ur. 3 VII 1883)
- (75) 4 VI 1939 – Ur. Ireneusz Iredyński, poeta, prozaik, dramatopisarz (zm. 9 XII 1985)
- (25) 4 VI 1989 – Pierwsze demokratyczne wybory parlamentarne w Polsce
- (25) 4 VI 1989 – Masakra studentów manifestujących na placu Tiananmen dokonana przez chińskie wojska rządowe
- 5 VI – Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska
- 5 VI – Dzień Szkoły bez Przemocy
- (10) 5 VI 2004 – Zm. Ronald Wilson Reagan, prezydent USA w latach 1981-1989, aktor, polityk republikański, gubernator Kalifornii (ur. 6 II 1911)
- (215) 6 VI 1799 – Ur. Aleksander Puszkina, poeta rosyjski (zm. 10 II 1837)
- (60) 7 VI 1954 – Zm. Alan Turing, matematyk brytyjski, twórca maszyny Turinga i jeden z twórców informatyki (ur. 23 VI 1912)
- (40) 9 VI 1974 – Zm. Miguel Angel Asturias, pisarz gwatemalski, laureat Nagrody Nobla w 1967 roku (ur. 19 X 1899)
- (65) 10 VI 1949 – Zm. Sigrid Undset, pisarka norweska, laureatka Nagrody Nobla w 1928 roku (ur. 20 V 1872)
- (115) 13 VI 1899 – Ur. Jan Lechoń, czołowy poeta grupy „Skamander” (zm. 8 VI 1956)
- (10) 13 VI 2004 – Zm. Marek Sell, polski informatyk, twórca pierwszego polskiego programu antywirusowego MkS_Vir (ur. 1951 – dokładna data nieznana)

- (45) 14 VI 1969 – Zm. Marek Hłasko, pisarz (ur. 14 I 1934)
- (10) 17 VI 2004 – Zm. Jacek Kuroń, jeden z przywódców opozycji demokratycznej w PRL, działacz społeczny i polityczny, pedagog, historyk (ur. 3 III 1934)
- (45) 18 VI 1969 – Zm. Jerzy Zawieyski, prozaik, dramaturg, eseista, działacz polityczny (ur. 2 X 1902)
- (85) 20 VI 1929 – Ur. Jean Baudrillard, francuski socjolog i filozof kultury, jeden z czołowych przedstawicieli myśli postmodernistycznej, twórca teorii symulaków (zm. 6 III 2007)
- (110) 22 VI 1904 – Ur. Michał Choromański, prozaik, dramaturg (zm. 25 V 1972)
- (125) 23 VI 1889 – Ur. Anna Achmatowa (właśc. Anna A. Gorienco), poetka rosyjska (zm. 5 III 1966)
- 24 VI – Światowy Dzień Osteoporozy
- (100) 24 VI 1914 – Ur. Jan Karski (właśc. Koziellewski), kurier Rządu RP w okresie II wojny światowej, świadek Holocaustu, odznaczony Medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata (zm. 13 VII 2000)
- 26 VI – Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii ustanowiony przez ONZ, obchodzony od 1988 r.
- (145) 26 VI 1869 – Ur. Martin Andersen Nexø, pisarz duński (zm. 1 VI 1954)
- 27 VI – Światowy Dzień Walki z Cukrzycą ogłoszony w 1991 r.
- (145) 27 VI 1869 – Ur. Wacław Gąsiorowski, powieściopisarz (zm. 30 X 1939)
- (35) 27 VI 1979 – Zm. Antoni Gołubiew, powieściopisarz i eseista (ur. 25 II 1907)
- 28 VI – Narodowy Dzień Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956 ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 roku

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Joanna Krajewska

MOTYW „KOBIECY FATALNEJ” W LITERATURZE

1. Uwagi wstępne.

Zmysłowa, tajemnicza, niebezpieczna, świadoma swej władzy nad płcią przeciwną. Wytrawna uwodzicielka, z bezwzględnością prowadząca mężczyzn do zguby. Wamp, modliszka, kobieta fatalna. To jedna z kluczowych bohaterek popkultury. Często zapominamy, że jej obecność w tradycji europejskiej ma swoją długą i bogatą historię, sięgającą Biblii, mitów greckich czy pism Ojców Kościoła. Jej wizerunków nie brak także w tradycjach innych kultur niż judeo-chrześcijańska. Prawdziwą inwazję bohaterek, których rozbudzona zmysłowość prowadzi mężczyzn do zguby, zaobserwować można w sztuce *fin de siècle*'u. Dzięki filmowi natomiast postać *femme fatale* stała się ikoną zamieszkującą masową wyobraźnię. Theda Bara, Marlena Dietrich, Rita Hayworth, Greta Garbo... oto niektóre z aktorek, dzięki którym typ kobiety zmysłowej i zarazem niebezpiecznej stał się rozpoznawalny dla masowego odbiorcy. Przeciętny uczeń lub statystyczna uczennica szkoły średniej potrafi wymienić kilka tytułów filmów z ostatniej dekady, których bohaterki konstruowane są wokół toposu niszczycielki (*Nagi instynkt*, *Fatalne zauroczenie*, *Kobieta fatalna*, *Sin City*), ale zazwyczaj nie znają oni ich wcześniejszych wcieleń, ani nie zdają sobie sprawy z różnych funkcji motywu. Prezentację maturalną z tego zakresu przygotować można również w oparciu o te filmowe ujęcia (patrz: literatura przedmiotu), warto jednak wyznaczyć sobie cel ambitniejszy i zastanowić się przede wszystkim nad funkcją, którą tego typu wyobrażenia pełniły i pełnić mogą w kulturze. Do takiego ujęcia zachęcają Maria Janion czy Maria Podraza-Kwiatkowska. Ta pierwsza zwraca uwagę na ideologiczne działanie mitu kobiety fatalnej w kinie. Sugeruje ona, że filmy przekonują, iż silną, atrakcyjną seksualnie kobietę należy kontrolować. Jej erotyzm zagraża bowiem tradycyjnie pojętej rodzinie, dotychczasowemu rozkładowi ról płciowych, a więc i społeczeństwu jako całości. Druga badaczka pokazuje dowodnie, że częstotliwość, z którą postać ta pojawiała się w literaturze i sztuce końcówki XIX wieku jest wynikiem mizoginizmu (niechęci wobec kobiet), będącego odpowiedzią na postępującą wówczas emancypację kobiet.

Według Władysława Kopalińskiego *femme fatale* to kobieta niszcząca mężczyzn, którzy jej pożądamy, kusicielka i uwodzicielka, opętującą ich swą

demoniczną urodą i seksualnością, niszcząca przy tym męskie majątki i kariery. Jak wskazują wspomniane wyżej badaczki zajmujące się toposem kobiety fatalnej, cechuje ją lubieżna zmysłowość, budząca grozę i pożądanie. Swoją seksualnością postać ta wywołuje u mężczyzn dzikie pragnienia, czerpiąc przyjemność z ich cierpienia. Warto wprowadzić te uściślenia terminologiczne i historyczne na początku prezentacji, ponieważ na ich podstawie dokonąć należy wyboru lektur. Wiele słowników motywów literackich czy internetowych stron jako przykłady kobiet fatalnych podaje takie bohaterki, jak szekspirowska Lady Makbet czy Izabela Łęcka z *Lalki* Prusa. Choć bohaterki te mają przemożny zły wpływ na swoich partnerów, trudno uznać, że to ich seksualność i z góry powzięty plan prowadzą Makbeta i Wokulskiego do zguby. Chciałabym więc zaproponować ujęcie tematu, które podpowiadają najnowsze badania, a które nie zdążyło jeszcze utrwalić się w ponadgimnazjalnej edukacji humanistycznej.

Nasamprzód wskażę, że figura kobiety fatalnej związana jest z mizoginią. Ta istniała od niepamiętnych czasów, jednakże z jej nasileniem na niespotykaną dotąd skalę mamy do czynienia w epoce modernizmu. Wizerunki kobiet fatalnych pojawiały się przede wszystkim w literaturze i sztuce tworzonej przez mężczyzn i były podszyte lękiem wynikającym z dokonującego się procesu emancypacji kobiet. Jednak tak postawioną tezę można nieco osłabić przynajmniej z dwu powodów. Po pierwsze figurę kobiety demonicznej wykorzystuje w „dobrej wierze” Kasprowicz w swoich buntowniczych i obrazoburczych *Hymnach*. Po drugie, także pisarki poń sięgały. Autorki przejmują z dzieł swoich kolegów hiperboliczne, demoniczno-wampirze straszaki i zaczynają ich używać w celu podkreślenia swojej siły i emancypacyjnych dążeń. By sproblematyzować i tę kwestię, należy przedstawić choć jedną kobiecą literacką realizację tego motywu i zastanowić się, jaką funkcję pełnił on w twórczości kobiecej. W tym celu proponuję, by sięgnąć do utworów młodopolskiej poetki Marii Komornickiej, która wykorzystwała topos kobiety fatalnej do budowania tożsamości wyemancypowanej kobiety. O okrucieństwie kobiet-modliszek w młodopolskiej kobiecej prozie pisze Podraza-Kwiatkowska w tekście zatytułowanym *Młodopolska femina*. Na koniec przywołam jeszcze dwie międzywojenne realizacje tego toposu i pokażę, w jaki sposób funkcjonuje on w twórczości Witkacego i Schulza.

2. Kobieta fatalna modernistów.

Pod koniec wieku XIX i na początku XX rosnący szybko w siłę ruch emancypacyjny postulował pełne równouprawnienie kobiet, jednocześnie ogromną popularność zyskały mizoginiczne filozofie Artura Schopenhauera i Fryderyka Nietzschego. Apogeum popularności toposu *femme fatale* przypada

właśnie na epokę modernizmu. Jest to konstrukcyjny topos *Salome* Oskara Wilde'a czy *Bazyliissy Teofanu* Tadeusza Micińskiego. O kobiecie wampirze mówi się w powieści Władysława Stanisława Reymonta pod takimże tytułem czy w *Próchnie* Wacława Berenta. Przywołać można również *Les diaboliques*, tytuł książki Barbey d'Aureville'ego, będący dobrym określeniem dla typu kobiety-demonia. Typu charakterystycznego także dla twórczości plastycznej Felicjana Ropsa. Wreszcie cały legion kobiet wampirów-modliszek-diablic, które niszczą z różnych pobudek męskich protagonistów, zamieszkuje takie między innymi utwory: *Ojciec* Augusta Strindberga, *Hedda Gabler* Henryka Ibsena, *Historie magiczne* Rémy de Gourmonta, *Karykatury* Jana Augusta Kisielewskiego, *Anioła śmierci* Kazimierza Przerwy Tetmajera, *La bestię* Jerzego Żuławskiego czy wiersze Antoniego Langego. „Skąd ten przerażający kobiecie koszmar?” – pyta w tekście *Salome i Androgyne. Mizoginizm a emancypacja* wspomniana już Podraza-Kwiatkowska. I odpowiada – z przestrachu przed emancypacją kobiet. Potulne dotąd córki pragną swobody, możliwości studiowania i niezależności finansowej, wyrwania się spod despotycznej władzy ojców. Wymowny jest dla badaczki fakt, iż mizoginiczno-demoniczne przedstawianie kobiety charakterystyczne jest zwłaszcza dla pisarzy skandynawskich, a – jak wiadomo – to właśnie Norwegia, Szwecja i Finlandia były krajami, w których ruch kobiecy rozwijał się najsilniej, w związku z czym kobiety osiągnęły tam najwcześniej względne równouprawnienie. Powodów do lęków było więc dosyć, zwłaszcza, że do zagadnień rodzinnych i obyczajowych dołączyły jeszcze dwa, które warto w tym miejscu odnotować. Po pierwsze, kobiety walczyły wówczas przede wszystkim o dostęp do studiów, prawo do pracy i prawa wyborcze, co oznaczało, że mężczyznom na terenach, które dotąd należały tylko do nich, przybywały konkurentki. Oto, co pisał w tej sprawie August Strindberg:

„Dwa tysiące mężczyzn pracuje nad własną zgubą. Poświęcając się wyzwoleniu kobiety. Emancypacja kobiety to znaczy pozbawienie zajęcia mężczyzny. Nędza wykształconej męskiej klasy i wytworzenie dwupłciowej klasy kobiecej. Niech sobie niewiasty zdobywają nasze miejsca, niech czynią niesłychane próby, niech się nawet buntują przeciw macierzyństwu. Ale co mówić o mężczyznach, którzy rujnują fundamenty własnych fortec? Czy stracili poczucie własnej płci? Czy ich instynkt samozachowawczy zniszczył się na korzyść niewiast?”

Nie bez znaczenia był (to po drugie) również lęk przed zemstą przeciwnika. Podraza-Kwiatkowska wskazuje, że kwestia równouprawnienia kojarzy się z przerażającą wizją kobiety nawet u pisarzy, którzy *explicite* aprobują te dążenia.

3. *Salome* Kasprowicza.

Wydarzenia opisane w Ewangeliach św. Marka i św. Mateusza dają początek historii jednej z najbardziej wyrazistych postaci kobiecych literatury i sztuki europejskiej na przełomie XIX i XX wieku – Salome. Przypomnę, że dla Ojców Kościoła była ona modelem kobiety-instrumentu szatana, prowadzącym mężczyzn do zguby. Motyw Salome w myśli chrześcijańskiej jest jednoznacznie negatywny, a u Kasprowicza, jak się okaże, cechuje się on ambiwalencją. *Hymny* to wyraz prometejskiego buntu wobec Boga i zanegowania tradycji chrześcijańskiej, dlatego jedna z jego centralnych figur – grzeszna kobieta, sprowadzająca mężczyznę na drogę grzechu, wymaga nowego ujęcia. *Hymny* dzielą się na dwie części: *Ginącemu Światu* i *Salve Regina*. Warto odnotować w tym miejscu kontekst biograficzny powstania hymnu. Kasprowicz napisał *Salome* – jeden z utworów pierwszego, buntowniczego cyklu, po tym jak żona porzuciła go dla Stanisława Przybyszewskiego, który należał do grupy najbardziej wpływowych artystów Młodej Polski.

Tytułowa bohaterka *Hymnu* jest żydowską księżniczką, która zachwyliła zmysłowym tańcem swojego ojczyma – władcę Galilei – Heroda. Owładnięty pożądaniem – obiecał spełnić każde życzenie dziewczyny. Salome zakochana była w Janie Chrzcicielu, który odrzucił jej miłość, poprosiła więc o głowę proroka. Hymn jest monologiem Salome, która znajduje się sam na sam ze świętą głową swojego wybranka. Kasprowicz łącząc kobietę ze zmarłym połączył seks ze śmiercią. Salome w tym zestawieniu stała się demonem kuszącym ciałem, w jej historii (na młodopolskiej zasadzie *coincidentia oppositorum*) łączą się wysoka temperatura pożądania z chłodem zmarłego. Poeta sugeruje, że kobieta chciała złożyć nekrofilski pocałunek na ustach zmarłego. Salome, świadoma siły swego powabu, przyjmuje rolę kapłanki Astarty (fenickiej bogini miłości, płodności), a zabójstwo Jana projektuje jako protest przeciwko ograniczaniu religii rozkoszy przez, wypierającą ją z kultury, chrześcijańską *caritas*. Nekrofilska scena finałowa ma potwierdzić triumf miłości zmysłowej. Kasprowicz skupił się na analizie przeżyć kobiety niszczącej, wydobyla jej ukryte pragnienia, odblokowane dzięki zbrodni. Według Wojciecha Gutowskiego, narcyzm i autoerotyzm Salome są dynamiczne, ekspresywne i kreatorskie, księżniczka dostrzega w sobie klucz do zrozumienia i odkrycia sensu istnienia. Kobieta fatalna, zabijająca dla własnej rozkoszy mężczyznę nie jest w tym utworze uosobieniem zła, a podmiot liryczny za pomocą Salome buduje – w imię modernistycznego buntu – alternatywną propozycję eschatologii.

4. Maria Komornicka, czyli próby zmiany znaku wartości.

Maria Komornicka od najmłodszych lat wykazywała się niebywałą inteligencją i zdolnościami pisarskimi, szybko weszła do młodopolskiego warszawskiego środowiska literackiego. Apodyktyczny ojciec pisarki nie tolerował jej przyjaźni z lewicującymi wolnomysłicielami, dlatego wysłał córkę do Cambridge, jednak ta rzuciła studia i wróciła do swojego środowiska. Najbardziej charakterystycznym epizodem jej życiorysu jest buntownicza zmiana płci. Maria spaliła wszystkie suknie i wybiła sobie zęby, aby upodobnić się do mężczyzny. W tamtych czasach została uznana za obłąkaną i resztę życia spędziła w szpitalach psychiatrycznych. Utwory *O Ojcu i Córce* oraz *Andronice* to wyjaśniające się nawzajem opowieści pochodzące z tomu *Baśnie i Psalmodie*. *O Ojcu i córce* dotyczy zniewolonej przez władczego ojca Alli. Mężczyzna sprawuje władzę totalitarną, polegającą na zastraszeniu, odizolowaniu i ośpieniu poddanej. Dzięki matce udaje jej się wyrwać spod władania tyrana, ale mimo to duch zmarłego ojca morduje ją i jej męża w dzień ślubu. *Andronice* to baśń o inteligentnej, zuchwałej, rezolutnej, odważnej i łamiącej konwenanse kobiecie, która na przyjęciu sprzeciwiła się królowi Gynajkofilosowi (który zawsze miał to, co chciał, a jego życie było rozpustne) mówiąc, że istnieje wieczna miłość i rozkosz bez przesytu. Król jest pewny, że nie zakocha się w takiej kobiecie. Za pomocą miłosnych trików i bezlitosnego kuszenia i zwodzenia, Andronice faktycznie udaje się uwikłać króla w fatalny, sadomasochistyczny związek, oparty na wzajemnym uzależnieniu, zmierzający do ekscesu. Utwory należy zestawiać razem, traktując je jako dwie strony tego samego medalu. Jedna przedstawia nieudaną próbę uwolnienia się Alli spod ojcowskiego jarzma, druga łamiącą konwenanse kobietę, która nie może się buntować wprost, ponieważ takiego zachowania zabraniają jej konwenanse epoki. Dlatego ubiera strój modernistycznej *femme fatale*. Jednak – co należy podkreślić – wyłamuje się z modelu, ponieważ swoją erotyczną grą pokonuje mężczyznę, ale jednocześnie oczyszcza go moralnie. Król zabija się z pożądania, tyle że umiera kochając. W utworze o Andronice podkreślony zostaje przede wszystkim duchowy, a nie fizyczny wymiar miłości. Celem bohaterki jest przemiana protagonisty, osiąga go jednak za pomocą obudzenia w nim tragicznego, bezgranicznego pożądania. Imiona bohaterów Andronice i Gynajkofilos mają w sobie źródłosłów andro-, czyli odnoszący się do mężczyzny i gyn- odnoszący się do kobiety, aczkolwiek w baśniach Komornickiej nie ma mowy o zrównaniu płci, pierwiastek żeński pożera tu ten męski, na co wskazuje tytuł – Andronice – zwyciężczyni mężczyzny. Mężczyzna przestaje istnieć jako osobny byt. W ten sposób Andronice podstępem przechrzyła patriarchy, ale zwycięstwo bohaterki jest złudne. Baśń tworzy obraz zemsty na rodzaju męskim,

lecz w samym stosunku dominacji nic się nie zmienia, rola *femme fatale* nie przynosi kobiecie wolności.

5. Witkacy, czyli powrót do młodopolskich wyobrażeń.

Kolejny utwór, który warto omówić w kontekście prezentowanego tematu to *Szewcy* Witkacego, dramat z okresu dwudziestolecia międzywojennego, będący alegorią rewolucji, prowadzącej do totalitaryzmu. Autor również odniósł się w nim do chęci zdobycia władzy przez kobiety. Księżna Irina Wsiewołodowna Zbereźnicka – Podbereżka ma około 28 lat, a jej postać jest groteskowym przedstawieniem arystokratki, emancypantki i kobiety fatalnej. Księżna to uosobienie erotyzmu, piękna i inteligencji. Mimo swojego pochodzenia używa jednak kolokwialnego, czasem wulgarnego języka. W pierwszym akcie przychodzi do szewców, którzy ubliżają jej, ale jednocześnie kobieta potrafi sobie ich podporządkować, flirtuje z Sajetanem i podległymi mu czeladnikami. Kiedy pojawia się prokurator Scurvy, przedstawiciel nowobogackiej burżuazji, swoją uwagę skupia na nim kokietując i prowokując go. Jest pewna siebie, bezpośrednia i perwersyjna, nie ukrywa swoich zapędów sadystycznych. Upaja się poniżaniem, psychicznym i fizycznym znęcaniem się nad prokuratorem. Zdaje sobie sprawę ze swoich atutów, w trakcie trzech aktów dramatu często się przebiera, a jej strój, nawet więzienny jest ponętny i wzbudza jeszcze większe zainteresowanie wszystkich mężczyzn. Irina wykorzystuje swoją płciowość w celu zyskania władzy nad mężczyznami. Jednakże w ostatnim akcie księżna zostaje poskromiona, zamknięta w klatce, a postaci Towarzysza X i Towarzysza Abramowskiego nie poddają się jej fatalistycznemu urokowi, ponieważ nie widzą w niej nic poza urodą, nie imponuje im jej pozycja społeczna. Demoniczna kobiecość okazać się więc może wymysłem społeczeństwa opartego na nierównościach klasowych i płciowych. Marta i Marek Skwarowie w pracy dotyczącej kobiety demonicznej w twórczości literackiej i rysunkowej autora *Szewców* zwracają uwagę, że kreacja tego typu bohaterek dokonuje się z zewnątrz, główną rolę odgrywają więc opisy jej wyglądu, stroju, zachowania, trudno natomiast natrafić na ich monologi wewnętrzne, sprawozdania z myśli. Ma to według badaczy swoje oczywiste uzasadnienie w światopoglądzie twórcy, który wierzył, że kobietom brak „tego organu, przy pomocy którego mogłyby się dziwić same nad sobą, brak im rozumu”. Zestawiając ten przykład z *Salome* Kasprowicza widać dobrze, że młodopolski poeta dokonał rzeczy w literaturze pisanej przez mężczyzn unikalną – swoją bohaterkę upodmiotowił.

6. Twórczość literacka i artystyczna Brunona Schulza.

Powołując się na opinie badaczy literatury, twórców *Słownika Schulzowskiego* – Włodzimierza Boleckiego, Jerzego Jarzębskiego i Stanisława Rośka, stwierdzić można, że twórczość literacka Brunona Schulza znajduje odzwierciedlenie w jego twórczości plastycznej, przedstawiającej kobiety dominujące, młode ale dojrzałe, typem odpowiadające literackiej Adeli i upodlonego, poniżonego mężczyźnie. W jego twórczości rysunkowej i graficznej przeważają treści sadomasochistyczne. Oprawcą jest kobieta, a ofiarą mężczyzna. Bogini znęca się, męczy swojego partnera duchowo i fizycznie, nie tylko okazuje mu obojętność, poniżając go, ale też dosłownie przydeptuje zgięty pokornie do ziemi kark lub biczuje go. Mężczyźni zachowują się ulegle zarówno w scenach sypialnych, jak i ulicznych: cześć oddawana przez nich kobiecie ma wszelkie cechy bałwochwalstwa, ślepego posłuszeństwa niedoścignionemu ideałowi, uosabiającemu erotyczne marzenia hołdowników. Aktowi poświęca Schulz, w swojej twórczości plastycznej wiele uwagi, bardzo liczne są szkice leżących kobiet, nagich lub w ostentacyjnym dezabilu. Modelka spoczywa na sofie, lekko wsparta na ramieniu, zwrócona do widza. Czasem widzimy ją samą: bywa, że u jej stóp kłęczy lub pelza mężczyzna lub otacza ją grupa adoratorów. Ciało kobiety zawsze dominuje w kompozycji. W ten sposób wyobrazić sobie możemy bohaterkę *Sklepów cynamonowych* – Adelę. Tyle że w prozie poetyckiej oczywiste wyuzdanie grafik sublimowane jest w poetycki język. Narrator opowiadań to dorosły mężczyzna, który przedstawia rzeczywistość z perspektywy dziecka, głównym bohaterem czyniąc ojca – Jakuba i przedstawia go karykaturalnie. Pierwsza scena, w której objawia się fatalny erotyzm służącej w domu Jakuba Adeli odbywa się na strychu, gdzie mężczyzna hodował ptaki. Bohaterka przepędziła je wszystkie, ponieważ chciała tam posprzątać. Powiedzieć, by można, że scena ta na pierwszy rzut oka niewiele ma wspólnego z erotyzmem. Jednak służąca została tu porównana do szalejącej Menady (dzikiej, szalonej towarzyszką Dionizosa), tańczącej taniec zniszczenia. Zniszczone królestwo ptaków to symbol zdegradowanego przez materię i biologię ducha. Drugą sceną, w której widzimy dominującą Adelę jest scena metafizycznego wykładu ojca na temat stworzenia świata. Swoje teologiczne przemówienie kieruje do znudzonych szwaczek. Bohaterka nie pozwala jemu skończyć i zaczyna kusić Jakuba, podsuwając jemu swój pantofelek. Scena kończy się analogicznie do poprzedniej – ojciec kłęczy i składa pocałunek na buciku, wobec potęgi biologii kapituluje i rezygnuje ze snucia metafizycznych narracji. Według przywoływanych autorów *Słownika schulzowskiego* konflikt między Jakubem a Adelą ma charakter ontologiczny. Obydwoje reprezentują przeciwstawne zasady istnienia – materię i ducha. Ta druga potrzebuje formy, przyobleczenia się w tę pierwszą, więc funkcją,

którą pełni kobieta w świecie prozy pisarza z Drohobycza jest zakorzenianie wyobcowanego mężczyzny w rzeczywistości. Odgrywa więc – paradoksalnie – rolę pozytywną.

7. Wnioski.

Za Marią Podrazą-Kwiatkowską czy Piotrem Jakubowskim stwierdzić można, że figura kobiety fatalnej stanowi zazwyczaj projekcję męskich lęków przed naruszeniem porządku dominacji ich płci. Widać to dobrze we współczesnej popkulturze, w której utrwaliła się właśnie taka rola tego motywu. *Femme fatale* – „kobieta-kastratorka”, która sięgając po pieniądze i broń (czyli zarezerwowane dla mężczyzn atrybuty władzy), przypomina o niebezpieczeństwach, jakie niosą ze sobą kobiety sprzeciwiające się władzy patriarchy. Przedstawienie tego zagrożenia nie byłoby jednak możliwe bez modernistycznej konceptualizacji różnicy płci (działającej na niekorzyść kobiet), według której uznaje się, że mężczyzna znajduje swą siłę w umyśle, duszy, intelekcie, natomiast kobiety są istotami najpierw i przede wszystkim cielesnymi, ich życie ogranicza się do egzystencji w jej wymiarze biologicznym, nie duchowym. Jak, z intencją polemiczną, podsumowuje tę konceptualizację Maria Janion „kobieta jest istotą płciową, mężczyzna – duchem, który tworzy świat pojęć, żeby uchronić się przed chaosem. To kobieta jest tym chaosem, a chaos to nicość, to śmierć”. Zatem kobieta reprezentuje siły, których mężczyzna, mimo wszelkich starań, nie jest w stanie okiełznać. W ten sposób staje się dla niego bardzo trudnym i niebezpiecznym przeciwnikiem. Z takiej perspektywy, kara, jaka zawsze spada na kobiety fatalne w popkulturze za ich nieczne występki, stanowi potwierdzenie dominującej pozycji mężczyzny w społeczeństwie. To zasada ogólna. Warto jednak pamiętać też o licznych reinterpretacjach i nietradycyjnych ujęciach tej figury, z których kilka wybranych pokrótce scharakteryzowałam w niniejszym omówieniu.

BIBLIOGRAFIA

Przykładowa literatura podmiotu

1. KASPROWICZ J., *Salome*, [w: tegoż] *Hymny*, Warszawa 1935.
2. KOMORNICKA M., *Andronice*, [w: tegoż] *Utwory poetyckie prozą i wierszem*, Kraków 1996.
3. KOMORNICKA M., *O ojcu i córce*, [w: tegoż] *Utwory poetyckie prozą i wierszem*, Kraków 1996.

4. SCHULZ B., *Sklepy cynamonowe*, [w: tegoż] *Opowiadania. Wybór esejów i listów*, Wrocław 1998, s. 3-113.
5. WITKIEWICZ S.I., *Szewcy*, [w: tegoż] *Wybór dramatów*, wyboru dokonał i wstępem poprzedził J. Błoński, Wrocław 1983, s. 377-505.

Literatura przedmiotu

1. GUTOWSKI W., *Kobieta fatalna czy fatum natury*, [w: tegoż] *Nagie dusze i maski. O młodopolskich mitach miłości*, Kraków 1997, s. 17-112.
2. GUTOWSKI W., *Salome Kasprowicza, czyli kreacja śmierci*, [w:] *Jan Kasprowicz. W siedemdziesięciolecie śmierci*, pod red. J. Kaczyńskiego, Olsztyn 1999, s. 133-140.
3. HELBIG-MISCHEWSKI B., *Niebezpieczne związki – „Baśnie i Psalmodie” M. Komornickiej*, „Pamiętnik Literacki” 2008, nr 4, s. 45-59.
4. JAKUBOWSKI P., *Obrazy kobiet w filmie noir*, [w:] *Gender-film-media*, (red.) E. H. Oleksy, E. Ostrowska, Kraków 2001.
5. JANION M., *Salome tańczy*, [w: tegoż] *Żyjąc tracimy życie. Niepokojące tematy egzystencji*, Warszawa 2001, s. 289-300.
6. KOPALIŃSKI W., *Encyklopedia „drugiej płci”. Wszystko o kobietach*, Warszawa 2006.
7. *MODERNIZM i feminizm. Postacie kobiece w literaturze polskiej i obcej*, pod red. E. Łoch, Lublin 2001.
8. PACKALÉN M.A., *Femmes fatales polskiej wsi. Seksualizm a konwencje społeczno-literackie w powieściach Orzeszkowej, Reymonta i Dąbrowskiej*, „Slovo. Journal of Slavic Languages and Literatures” 2010, nr 50, s. 87-105.
9. PITERA Z., *Diabeł jest kobietą. Z historii filmowego wampa*, Warszawa 1989.
10. PODRAZA-KWIATKOWSKA M., *Salome i Androgyne. Mizoginizm a emancypacja*, Kraków 2001, s. 274-289.
11. PODRAZA-KWIATKOWSKA M., *Młodopolska Femina. Garść uwag*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4-6.
12. *SŁOWNIK Schulzowski*, oprac. i red. W. Bolecki, J. Jarzębski, S. Rosiek, Gdańsk 2004.
13. SKWAROWIE M. i M., *Rodowód demonicznej kobiety u Witkacego*, [w:] *Witkacy. Życie i twórczość*, pod red. J. Deglera, Wrocław 1996, s.139-161.

Urszula Cimoch
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

95 - LECIE UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Początków uniwersytetu na ziemi poznańskiej można się doszukiwać w XVII wieku. W 1611 roku na mocy przywileju Zygmunta II Wazy utworzono w Poznaniu Kolegium Jezuickie. W kolejnych latach (1650 i 1678) przywilej ten został potwierdzony przez królów Jana Kazimierza i Jana II Sobieskiego; był on fundamentem do nadawania stopni i tytułów naukowych: magistra oraz doktoratu. W połowie XIX wieku starania o polski uniwersytet w Poznaniu podejmował August Cieszkowski, składając wnioski w sejmie pruskim. Niestety bez rezultatów.

W powstaniu uniwersytetu swoje zasługi miało Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (PTPN), które w 1918 roku czyniło starania o utworzenie ośrodka akademickiego. Dzięki wysiłkom tej organizacji pierwsza inauguracja roku akademickiego odbyła się 7 maja 1919 roku już we Wszechnicy Piastowskiej, tak nazywano Uniwersytet Poznański, choć jeszcze 30 stycznia 1919 r. Komisarjat Naczelnej Rady Ludowej w obwieszczeniu o powołaniu Wydziału Filozoficznego, pisał o tworzeniu zaczątku Uniwersytetu Polskiego w Poznaniu. Naturalną konsekwencją działań PTPN-u było powołanie na rektora ówczesnego prezesa Towarzystwa, prof. Heliodora Świącickiego („Ławeczka Heliodora Świącickiego” w 2010 r. stanęła na ul. Wieniawskiego przed budynkiem Collegium Minus). Dzięki wsparciu naukowców z Krakowa, Warszawy, Wilna oraz Lwowa, uczelnia rozwijała się prężnie uruchamiając kolejne wydziały (prawno-ekonomiczny, medycyny, humanistyki, matematyki i nauk przyrodniczych oraz rolnictwa i leśnictwa), a studenci mogli kształcić się na kilku kierunkach. Legalną działalność instytucji przerwało Gestapo w 1939 roku. W jej miejsce w 1940 roku w Warszawie nauczyciele akademicy, pod kierunkiem prof. Ludwika Jaxa-Bykowskiego, utworzyli tajny Uniwersytet Ziemi Zachodnich. Instytucja rozrosła się z dwóch do sześciu wydziałów i wykształciła ponad 2000 studentów. W tej formie uniwersytet działał do wybuchu Powstania Warszawskiego. Wznowił swoją oficjalną działalność w Poznaniu po zakończeniu działań wojennych w 1945 roku, od razu przyjmując ok. 4000 studentów. Po kilku latach rozbudowane wydziały odłączyły się tworząc odrębne uczelnie: Akademię Medyczną, Wyższą Szkołę Rolniczą i Akademię Wychowania Fizycznego. W 1955 roku

uczelnia zmieniła nazwę na Uniwersytet im. Adama Mickiewicza i pomimo okresu osłabienia struktury, pozostała głównym ośrodkiem akademickim Poznania.

Obecnie uczelnia kształci słuchaczy na 15 wydziałach (w tym jednym zamiejscowym w Kaliszu) obejmujących nauki humanistyczne, społeczne, ścisłe, przyrodnicze i artystyczne. Dodatkowo funkcjonują ośrodki zamiejscowe w Gnieźnie, Słubicach, Kościanie, Śremie, Pile, Ostrowie Wlkp. i Wągrowcu.

Dziewięćdziesiąta piąta rocznica powstania Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jest okazją do zaprezentowania jego historii w formie poniższego zestawienia bibliograficznego. Na wybór składają się pozycje zwarte (od 1948 r.) i artykuły (od 2009 r.) obejmujące dzieje uniwersytetu, sylwetki i historię osób z nim związanych oraz informacje o wydziałach, jednostkach i innych obiektach wchodzących w skład uczelni.

1. Dzieje Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

a. Pozycje zwarte

1. ALMA Mater Posnaniensis : w 80 rocznicę utworzenia Uniwersytetu w Poznaniu / pod red. Przemysława Hausera, Tomasza Jasińskiego, Jerzego Topolskiego. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1999. – 302 s. – (Dzieje UAM / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 14)
2. DZIEJE Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza :1919-1969 / [red. Zdzisław Groń] ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1972. – 777 s. : il. – (Dzieje UAM; nr 7)
3. EUROPEJSKI program Erasmus na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1998-2010 / pod red. Tomasza Kaczmarka i Justyny Wciórki ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2011. – 187 s.
4. MUNERA Poznaniensa : księga pamiątkowa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dla uczczenia 600-lecia założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego / red. Gerard Labuda. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1965. – 406 s.
5. ORGANIZACJA i rozwój uczelni od listopada 1918 roku do inauguracji w maju 1919 roku / Maria Banasiewicz, Antoni Czubiński ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : UAM, 1973. – 274 s. – (Źródła do dziejów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; t. 1), (Dzieje UAM ; nr 10)
6. PAŁAC na skraju puszczy : [album] / Aleksandra Kuligowska. – Poznań : Wydaw. „Kwartet”, 2008. – 83 s.

Historia rodu i rezydencji Raczyńskich we wsi Zielona Góra, pow. Szamotuły (obecnie Dom Pracy Twórczej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu)

7. POWSTANIE Uniwersytetu Poznańskiego 1918-1919 / Zdzisław Grot. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1969. – 43 s. : il. – (Wykłady Inauguracyjne – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; nr 8)
8. POZNAŃ, Szczecin, Wrocław : trzy uniwersytety, trzy miasta, trzy regiony / pod red. Waldemara Łazugi i Sebastiana Paczosa. – Kraków : Wydaw. Libron – Filip Lohner; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2010. – 473 s.
9. POZNAŃ w Marcu – Marzec w Poznaniu : (w rocznicę wydarzeń 1968 roku) / pod red. Seweryny Wystouch i Jarosława Borowca. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2010. – 174 s. – (Wielkopolska. Historia. Społeczeństwo. Kultura ; 31)
10. STARANIA o polski uniwersytet w Poznaniu : Augusta hr. Cieszkowskiego wnioski składane w sejmie pruskim 1851-1855 / pod red. Alicji Pihan-Kijasowej. – Poznań : Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2009. – 163 s.
11. STATUT Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. – Poznań, 2008. – 62 s.
12. SODALICJA Mariańska Studentek Uniwersytetu Poznańskiego na łe dziejów akademickich Sodalicji Mariańskich w Poznaniu 1946-1949 / Krystyna Medycka. – Poznań : Flos Carmeli, 2010. – 55 s.
13. TRADYCJE uniwersyteckie Poznania / Zygmunt Boras. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2003. – 162 s. – (Seria Historia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; nr 200)
14. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza : 1919-1989 / Benon Miśkiewicz. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1989. – 348 s.
15. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w oczach służb specjalnych PRL : wybór źródeł z lat 1982-1989 / do druku podał Kazimierz Świrydowicz; wstępem opatrzył Tomasz Schramm; aneks napisał Robert Nowicki; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2011. – 468 s.
16. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza ; reż., scen. i prod. Jacek Sarnacki. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2003. – 1 dysk optyczny (DVD) : dźwięk, kolor.
17. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1945-1964 / Tadeusz Klanowski ; przedm. G. Labuda ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1965.

– 431 s. – (Prace z Zakresu Dziejów Uniwersytetu – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; nr 3)

Bibliogr.

18. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w Poznaniu : [album] / fot. S. Ossowski, K. Fryś. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2004. – 144 s.
19. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w fotografiach Stanisława Ossowskiego i Kazimierza Frysia / [kolegium red. Bogdan Walczak i in.]. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2004. – 142 s.
20. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza w XXX-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej / Benon Miśkiewicz. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, 1974. – 125 s. : il., mapy
21. UNIWERSYTET Poznański : fakty, refleksje, wspomnienia / Benon Miśkiewicz. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1983. – 301 s.
22. UNIWERSYTET Poznański : przeszłość, teraźniejszość, przyszłość / Benon Miśkiewicz. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1977. – 200 s.
23. UNIWERSYTET Poznański w latach 1919-1969 / Gerard Labuda. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1969. – 27 s.
24. UNIWERSYTET Ziem Zachodnich i tajne kursy 1939-1945 : pokłosie wspomnień / do dr. przygot. Jan Wikarjak. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1972. – 291 s. : il. – (Dzieje UAM; nr 8)
25. UNIWERSYTETY : tradycje, dzień dzisiejszy, przyszłość / red. nauk. Zbigniew Drozdowicz. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2009. – 203 s. – (Dzieje UAM / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 18)
26. VIVAT Academia! : 400 lat tradycji akademickich Poznania : wydawnictwo pokonferencyjne / Centrum Turystyki Kulturowej Trakt; oprac. graf. Joanna Pakuła. – Poznań : [Wydaw. Miejskie Poznania], 2012. – 128 s. + płyta CD. – (Materiały – Dokumentacje – Projekty; z. 6)
27. W HOŁDZIE naszym Antenatom : 85 lat Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza / pod red. Jerzego Laskowskiego i Grzegorza Łukomskiego ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2004. – 133 s. : faks., fot., portr., rys. – (Dzieje UAM; nr 15)
Bibliogr. przy sylwetkach założycieli Uniwersytetu.
28. WALKA z kulturą polską : Uniwersytet Poznański podczas okupacji / Halszka Szoldrska. – Poznań : Księgarnia Akademicka, 1948. – 233 s.
29. WOKÓŁ jezuickiej fundacji uniwersytetu z 1611 roku / pod red. Doroty Żołędź-Strzelczyk i Rafała Witkowskiego. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2011. – 286 s. : il. – (Dzieje UAM; nr 19)

b. Artykuły

1. DZIEDZICTWO ideałów i wartości / Błażej Tobolski // *Przew. Katol.* – 2009, nr 20, dod. Metropolia Poznańska, s. VI
2. [DZIEWIĘCDZIESIĄT] 90 młodych lat : jubileusz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / Jolanta Lenartowicz, Maria Rybicka, Ewa Wozińska // *Rzeczpospolita.* – 2009, nr 106 dod., s. 1-4
3. JAK ongiś uniwersytet [w Poznaniu] profesorów zdobywał / Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 85, s. 35
4. NOWOCZESNA uczelnia z tradycjami // *Polska Głos Wielkop.* – 2012, nr 26 dod. Vademecum Edukacyjne, s. 3
5. OBCHODY 90. rocznicy powstania Uniwersytetu w Poznaniu / Zbigniew Pilarczyk // *Kron. Wielkop.* – 2009, nr 3, s. 134-138
6. POZNAŃSKO-warszawskie historie akademickie 1919-1939 / Magdalena Jakś-Kubiak // *Kron. M. Pozn.* – 2012, nr 1, s. 170-183
7. SKĄD się wzięł Mickiewicz? : pół wieku po chrzcinach UAM / Violetta Szostak // *Gaz. Wybor. – Poznań.* – 2006, nr 37, s. 2
8. SPOŁECZEŃSTWO wiedzy / Bronisław Marciniak, Jacek Guliński; rozm. Mariola Zdancewicz // *Merkuriusz.* – 2011, nr 11/12, s. 6-7
Rola i rozwój uczelni.
9. STRATEGIA dla Uniwersytetu / oprac. Jolanta Lenartowicz // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 14-15
10. ŚRODOWISKO naukowe Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-1939 / Magdalena Jakś-Kubiak // *Prz. Wielkop.* – 2012, nr 2, s. 53-61
11. TRADYCJE akademickie miasta Poznania i powstanie Uniwersytetu Poznańskiego w 1919 r. : wykład inauguracyjny rok akademicki 2009/2010 // *Życie Uniw.* – 2009, nr 12, s. 17-18
12. TRADYCJE uniwersyteckie Poznania [od XVI wieku] / Kazimierz Ilski // *Merkuriusz.* – 2011, nr 11/12, s. 8-9
13. TAM, gdzie studiował Nowak-Jeziorański : mało kto kojarzy dzisiaj historię uniwersytetu z budynkiem poznańskiego Zamku / Janusz Pazder; rozm. Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 88, s. 16
14. [TRZYSTA] 300 dodatkowych lat / Jolanta Lenartowicz // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 11
15. UAM – uczelnia numer trzy w Polsce / Anna Kołodziej // *Dziennik (Wyd. 2).* – 2009, nr 121, dod. Edukacja, s. 8-9
16. UAM w trójce najlepszych uczelni akademickich : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza awansował w rankingu szkół wyższych / Aleksandra

- Przybylska, Violetta Szostak // *Gaz. Wybor.* – Poznań. – 2006, nr 93, s. 1
17. UNIWERSYTECKIE perły w mieście / Jakub Łukaszewski // *Gaz. Wybor.* – Poznań. – 2011, nr 248, s. 6
  18. „UNIWERSYTECKOŚĆ” metropolii / Władysław Balicki // *Merkuriusz.* – 2009, nr 5, s. 25
  19. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza // *Merkuriusz.* – 2009, nr 9, s. 20
  20. UNIWERSYTET im. Adama Mickiewicza ma 90 lat / Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 59, s. 12
  21. UNIWERSYTET poznański mógł wcale nie powstać / Grzegorz Łukomski; rozm. Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 98, s. 20
  22. WALKA profesury krakowskiej przeciw uniwersytetowi w Poznaniu [w XVII w.] / Zygmunt Boras // *Merkuriusz.* – 2011, nr 11/12, s. 4-5
  23. WCZORAJ i dziś / oprac. Maria Rybicka // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 12-13
  24. Z HISTORII Uniwersytetu [Poznańskiego] / Elżbieta Mania // *Aurora.* – 2010, nr 4, s. 6
  25. Z KOŚCIOŁA i starożytności : insygnia uniwersyteckiej władzy / Ewa Woznińska // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 6, 7
  26. Z WYDŁUŻONYM życiorysem / Jolanta Lenartowicz // *IKS.* – 2009, nr 5, s. 20-21

2. Ludzie Uniwersytetu

a. Pozycje zwarte

1. DRUGA wojna światowa : wspomnienia spisane na podstawie codziennych notatek / Stanisław Wincenty Kasznica. – Warszawa : IPN, 2013. – 272 s. – (Relacje i wspomnienia)
2. HELIODOR Świącicki (1854-1923) / Michał Musielak. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2013. – 275 s. – (Biografie Rektorów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
3. HELIODOR Świącicki : w 90. rocznicę powstania Uniwersytetu Poznańskiego / red. Michał Musielak. – Poznań : Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, 2009. – 173 s.
4. KLUCZ do solidarności wielkiej rodziny intelektualnej / Heliodor Świącicki; wybór i wstęp Roman K. Meissner; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. – Poznań, 2009. – 213 s. – (Klasyki Nauki Poznańskiej; t. 28)

5. KULTURA prapolska / Józef Kostrzewski; wybór i wstęp Zofia Hilczer-Kurnatowska; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : PTPN, 2007. – 142 s. – (Klasyki Nauki Poznańskiej; t. 6)
6. POCZET rektorów Almae Matris Posnaniensis / red. Tomasz Schramm, Anna Marciniak. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2004. – 290 s. – (Dzieje UAM / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 16)
7. SKŁAD osobowy UAM : w roku akademickim 2000/2001 / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : UAM, 2001. – 476 s.
8. ŚREMIANIN w rektorskiej todze : Heliodor Świącicki (1854-1923) lekarz, naukowiec, profesor Uniwersytetu Poznańskiego / Adam Podsiadły. – Śrem : Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Heliodora Świącickiego, 2010. – 109 s. – (Śrem w Małych Monografiach; 3)
9. WOKÓŁ filozofii i teorii sztuki / Michał Sobeski; wstęp i dobór tekstów Anna Jamroziakowa; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : PTPN, 2011. – 177 s. – (Klasyki Nauki Polskiej; t. 54)

b. Artykuły

1. CZEGO dotknął – rozkwitało / Maria Rybicka // I K S . – 2009, nr 5, s. 22-23
Heliodor Świącicki (1854-1923), lekarz, pierwszy rektor Uniwersyte-
tu Poznańskiego.
2. GDZIE są groby naszych uczonych? / Maria Nowak // P o l s k a G ł o s
W i e l k o p . – 2009, nr 91, s. 10
Miejsca pochówku naukowców Uniwersytetu Poznańskiego okresu
międzywojennego.
3. GLOBALNE ocieplenie : dwaj poznaniacy w gronie noblistów. – (Wielko-
polscy naukowcy dekady) // P o l s k a G ł o s W i e l k o p . – 2010,
nr 303 dod. s. 10
4. HELIODOR Świącicki – pierwszy rektor [Uniwersytetu Poznańskiego] /
Maria Rybicka // Ż y c i e U n i w . – 2009, nr 5, s. 4-5
5. LOSY profesorów Uniwersytetu Poznańskiego podczas II wojny świato-
wej / Błażej Bubnowicz // K r o n . M . P o z n . – 2009, nr 2, s. 221-237
6. KOBIECY w powojennej historii Uniwersytetu Poznańskiego / Elżbieta
Mania // K r o n . M . P o z n . – 2011, nr 1, s. 240-252
7. OJCIEC polskiej socjologii : w 130. rocznicę urodzin Floriana Znaniec-
kiego / oprac. Andrzej Sikorski // I K S . – 2012, nr 1, s. 82
8. ONI władali Uniwersytetem / Maria Rybicka // Ż y c i e U n i w . – 2009,
nr 5, s. 8-9

9. ONI zapisali się na studia 90 lat temu / Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 78, s. 18
10. REKTOR [Uniwersytetu Poznańskiego] pierwszy i od razu nadzwyczajny / Maria Nowak // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 96, s. 27
11. SKUBISZEWSKI i lotry z emigracji / Maciej Marosz // *Gaz. Polska.* – 2009, nr 33, s. 18-19
12. STERNIK, toga... / Jolanta Lenartowicz // *IKS.* – 2009, nr 5, s. 23-24
Rektorzy Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, reprezentanci różnych dyscyplin nauki.
13. STYPENDYŚCI Fulbrighta / Agnieszka Mielczarek // *Teraz Polski.* – 2010, nr 2, s. 11
14. ZAŁOŻYCIELE [Uniwersytetu Poznańskiego w 1919 roku] / Ewa Wozińska // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 6, 7

3. Wydziały, jednostki, obiekty

a. Pozycje zwarte

1. CENTRUM Uniwersytecki Park Historii Ziemi w Poznaniu / Jerzy Fedorowski [i in.]; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Centrum Uniwersytecki Park Historii Ziemi, Wydaw. Kontekst, 2011. – 60 s.
2. CHEMIA na Uniwersytecie w Poznaniu u progu XXI wieku / red. Henryk Koroniak. – Wyd. 2 zm. i uzup. – Poznań : Ośrodek Wydawnictw Naukowych. Polska Akademia Nauk, 2000. – 220 s.
3. DZIEJE poznańskiej polonistyki uniwersyteckiej 1842-1988 / Jarosław Maciejewski ; oprac., szkicem „Ostatnich lat trzynaście” i posłowiem opatrzył Tomasz Lewandowski ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : UAM, 1992. – 159 s. – (Dzieje UAM; nr 11)
4. FILOZOFIA na uniwersytecie w Poznaniu : jubileusz 90-lecia / Tadeusz Buksiński. – Poznań : Wydaw. Naukowe Instytutu Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2010. – 422 s.
5. HISTORIA Zakładu Botaniki Ogólnej UAM w Poznaniu : 1919-2009 / Elżbieta Zenktelek. – Poznań : Bogucki Wydaw. Naukowe, 2009. – 48 s.
6. INSTYTUT Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1956-2006 / kom. red. Bohdan Lapis [i in.]. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2006. – 196 s.
7. JĘZYKOZNAWSTWO polskie na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w latach 1919-2009 : (w zarysie) / Zygmunt Zagórski. – Poznań : Wydaw. PTPN, 2011. – 145 s. – (Poznańskie Spotkania Językoznawcze; z. specjalny)

8. MUZYKOLOGIA na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1974-1999 : tradycje, działalność i dokumentacja / pod red. Macieja Jabłońskiego, Danuty Jasińskiej, Jana Stęszewskiego. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1999. – 157 s. – (Muzykologia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 5)
9. NIE deptać prawników : Wydział Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza [w Poznaniu] w anegdocie / Jan Sandorski. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2007. – 193 s.
10. OD AKADEMII Lubrańskiego do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza : tradycja wyższych studiów teologicznych w Poznaniu / red. Jan Szpet. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny. Redakcja Wydawnictw, 2009. – 177 s.
11. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat my z Biologią – 50 lat Biologia z nami 1962-2012 / przygot. wydawnicze Anna Bujakiewicz [i in.]. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Biologii, Wydaw. Kontekst, 2012. – 83 s.
12. [PIĘĆDZIESIĘCIOLECIE] 50-lecie Zakładu Hydrologii i Gospodarki Wodnej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / pod red. Alfreda Kanieckiego i Alicji Baczyńskiej. – Poznań : Bogucki Wydaw. Naukowe, 2010. – 149 s. – (Studia i Prace z Geografii i Geologii; nr 8)
13. PRAWO na zamku : Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego w dawnej rezydencji cesarskiej / Andrzej Gulczyński; oprac. graf. Ewa Wąsowska. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2009. – 61 s.
14. PRZESZŁOŚĆ etnologii polskiej w jej terażniejszości / pod red. Zbigniewa Jasiewicza i Teresy Karwickiej. – Poznań : [Komitet Nauk Etnologicznych PAN], 2001. – 183 s. – (Prace Komitetu Nauk Etnologicznych Polskiej Akademii Nauk; nr 10)
15. ROZWÓJ badań naukowych w Instytucie Psychologii UAM. – Poznań : UAM, 1977. – 67 s. : 2 il. – (Dzieje UAM; nr 12)
16. SCRIPTA manent – res novae / red. nauk. Stanisław Puppel, Teresa Tomaszewicz; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2013. – 622 s.
Księża pamiątkowa z okazji 25-lecia Wydziału Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
17. STAN i przemiany środowiska przyrodniczego Wielkopolskiego Parku Narodowego : 15 lat Stacji Ekologicznej UAM w Jeziorach / red. Andrzej Kostrzewski, Lech Kaczmarek, Barbara Walna. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2004. – 163 s.

18. STUDIUM Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu : 1951-1976 / Seweryn Warsicki. – Poznań : UAM, 1978. – 23 s., il. – (Dzieje UAM; nr 13)
19. WYDZIAŁ Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-1939 / Krzysztof Krasowski. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2006. – 387 s.
20. ZARYS dziejów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Poznaniu 1919-2004 / pod red. Krzysztofa Krasowskiego. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2004. – 307 s.
21. ZARYS historii Zakładu Klimatologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / Alojzy Woś. – Poznań : Bogucki Wydaw. Naukowe, 2010. – 43 s.
22. ŹRÓDŁA do dziejów Wydziału Rolniczo-Leśnego rok 1919 / pod red. Zygmunta Kaczmarska. – Poznań : Wydaw. AR, 1999. – 74 s. – (Zeszyty Biblioteki Głównej Akademii Rolniczej w Poznaniu; z. 4)

b. Artykuły

1. AKTYWNI, zwinni, sprawni / Ewa Woźnińska // *Życie Uniw.* – 2009, nr 5, s. 17
Akademicki Związek Sportowy w historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.
2. BARDZO Uniwersyteckie Czasopismo : Gazeta Studentów Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM : numer nadzwyczajny z okazji 90-lecia Wszechnicy Piastowskiej // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 103 dod., s. 1-8
3. JEDYNY taki instytut w UAM / (łuk) // *Przem. na Szlaku Piast.* – 2013, nr 9, s. 5
Kolegium Europejskie w Gnieźnie.
4. KAMPUS Morasko – miasto tysięcy studentów / Beata Marciniczyk // *Polska Głos Wielkop.* – 2011, nr 112, s. 6
5. NARODZINY prawa w Poznaniu / Krzysztof Krasowski; notował K.B. // *Merkuriusz.* – 2009, nr 5, s. 7
6. ODGŁOSY miasta dla niewidomych / Anna Sztulpa // *Polska Głos Wielkop.* – 2009, nr 22, s. 16
Metoda nauki orientacji przestrzennej opracowana przez fizyków Politechniki Poznańskiej i Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu przy współpracy Ośrodka dla Dzieci Niewidomych w Owińskach, pow. Poznań.
7. POCIĄG sanitarny Uniwersytetu Poznańskiego w 1920 roku / Józef Malinowski // *Kron. M. Pozn.* – 2013, nr 4, s. 206-209

8. SUPERNOWOCZESNE Centrum NanoBioMedyczne otwarte w piątek na kampusie Morasko / KARC // Polska Głos Wielkop. – 2012, nr 145, s. 6
9. W BIBLIOTECE Uniwersyteckiej / Aleksandra Szulc, Hanna Wieland // Pan. Wielkop. Kult. – 2009, nr 3, s. 3
10. WYDZIAŁ uduchowiony / Maria Nowak // Polska Głos Wielkop. – 2009, nr 94, s. 18
Wydział Teologiczny.

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

STRAŻ POŻARNA – WCZORAJ I DZIŚ

Straż pożarna w Polsce ma długą, wielowiekową tradycję. Pierwsze informacje o przepisach przeciwpożarowych pochodzą z 1347 roku. Wówczas w Krakowie rada miejska zajęła się „porządkami ogniowymi”. Ponad sto lat później, bo w 1462 roku władze Poznania ustaliły, że do pożaru powinni stawić się wszyscy obywatele.

Kwestę bezpieczeństwa przeciwpożarowego podnosił także Andrzej Frycz Modrzewski w swoim słynnym dziele „O naprawie Rzeczypospolitej”. W 1760 roku wielki marszałek koronny ogłosił przepisy, które zawierały znane już wcześniej nakazy i polecenia, a w 1779 roku w Warszawie wprowadzono „Porządek ogniowy” na mocy prawa ustanowiony.

W okresie zaborów na ziemiach polskich zaczęły funkcjonować organizacje strażackie przybierające różne nazwy. W 1836 roku rozpoczęły działalność cztery oddziały Warszawskiej Straży Ogniowej, w Poznaniu w 1845 roku założono Ochotnicze Towarzystwo Ratunkowe, a od 1846 roku w zaborze pruskim powoływano obowiązkowe straże pożarne. Ochotnicza straż pożarna powstała też w Kaliszu w 1863 roku. W 1916 roku utworzono „Związek Floriański”, który był stowarzyszeniem straży pożarnych Królestwa Polskiego.

W niepodległej Polsce w 1921 roku odbył się I Ogólnopolski Zjazd Delegatów Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. Organizacja strażaków od 1933 roku zaczęła funkcjonować jako Związek Straży Pożarnych Rzeczypo-

spolitej Polskiej. Wprowadzono także w życie ustawę o ochronie przed pożarem i innymi klęskami.

Struktury organizacyjne zniszczone na skutek II wojny światowej zaczęto stopniowo odbudowywać po zakończeniu działań wojennych. W 1950 roku powołano urząd państwowy – Komendę Główną Straży Pożarnych a w 1956 roku reaktywowano Związek Ochotniczych Straży Pożarnych.

Po 1989 roku zmieniono przepisy na podstawie których funkcjonowały organizacje strażackie. W 1991 roku uchwalono ustawy o ochronie przeciwpożarowej i Państwowej Straży Pożarnej. Rok później na tej podstawie prawnej powołano Państwową Straż Pożarną (PSP) oraz Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. Dla usprawnienia działań poszczególnych jednostek i instytucji w 1995 roku utworzono Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy, którego jednym z najważniejszych ogniw jest PSP, od 1997 roku zobowiązana również do udzielania pomocy medycznej.

Szczególną rolę w strukturze ratowniczej pełnią Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). Są to jednostki umundurowane, wyposażone w specjalistyczny sprzęt, skupiające grupy ochotników. Zadaniem ich jest walka z pożarami, klęskami żywiołowymi oraz innymi lokalnymi zagrożeniami. Organizacje te znane są także jako ośrodki życia kulturalnego, inicjatorzy imprez sportowych. Popularność i szacunek środowiska budzi wieloletnia tradycja, często udokumentowana w formie wspaniałych kronik, oraz włączanie się do różnych przejawów społecznej aktywności. Dużym zainteresowaniem cieszą się orkiestry dęte działające przy miejscowej OSP.

Z okazji Dnia Strażaka (4 maja) pragniemy przypomnieć rolę, jaką straż pożarna zawodowa i ochotnicza, odgrywa w życiu społecznym państwa i środowisk lokalnych. Prezentowane zestawienie bibliograficzne (wybór) zawiera pozycje zwarte (od 1975 roku). Zebrany materiał podzielono na kilka działów. Pierwszy z nich gromadzi bibliografie i czasopisma. W dalszych częściach znajdziemy opracowania na temat Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, zwalczania pożaru, szkolnictwa pożarniczego, wspomnienia, biografie, prace o ceremoniale strażackim i umundurowaniu. Wyodrębniono także książki o historii straży pożarnej – zawodowej i ochotniczej. Osobną część poświęcono OSP, gdzie zgromadzono opracowania ogólne oraz prace o poszczególnych jednostkach, również z terenu Wielkopolski.

I. Bibliografie i czasopisma

1. BIBLIOGRAFIA techniki pożarniczej 1901-1988 : (oprac. na podstawie wybranych czasopism pożarniczych) / Paweł Tomasz Frątczak ; Szkoła Główna Służby Pożarniczej. – Warszawa : SGSP, 1992. – 254 s.
2. BIBLIOGRAFIA do dziejów pożarnictwa polskiego / Stanisław Kuta ; Komenda Główna Straży Pożarnych. – Warszawa : KGSP, 1986. – 243 s.
3. PRZEGLĄD Pożarniczy : wydanie jubileuszowe / [przygot. Jerzy Linder i in.]. – Warszawa : Fundacja Edukacja i Technika Ratownictwa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2012. – 227 s. : il.
4. POLSKA prasa pożarnicza 1882-2002 / Władysław Pilawski. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2002. – 200 s. : il. Bibliogr.

II. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy – organizacja i funkcjonowanie

1. ORGANIZACJA i funkcjonowanie Państwowej Straży Pożarnej w Polsce / Katarzyna Wójtowicz. – Warszawa : Promotor, 2012. – 65 s. : il. – (Magister.pl)
Bibliogr. s. 61-63, wykaz aktów prawnych s. 63-65.
2. „ORGANIZACYJNE i techniczne aspekty efektywnego funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego” : symposium : (zbiór referatów) : XI Międzynarodowe Targi Środków Ochrony Pracy, Ratownictwa i Rehabilitacji „SAWO”, Bydgoszcz 16 września 1999. – Bydgoszcz : MTB „SAWO”, 1999. – 100 s. : il.
Bibliogr.
3. [PIĘTNAŚCIE] 15 lat CNBOP [Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej] krajowi i pożarnictwu : nauka i technika pożarnicza / oprac. zbiorowe pod red. Mariana Szcześniaka i Mirosława Zdanowskiego. – Warszawa ; Józefów k/Otwocka : CNBOP : nakł. Wydaw. „Czasopisma Wojskowe”, 1987. – 127 s. : fot.
4. RATOWNICTWO w Polsce : lata 1990-2010 / red. nauk. Jerzy Konieczny. – Poznań [i in.] : Garmond Oficyna Wydawnicza, 2010. – 670 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
Materiały z XV Ogólnopolskiego Forum Ratownictwa, 20-21 kwietnia 2010 r., Inowrocław.
5. USTAWA o Państwowej Straży Pożarnej : (tekst ujednolicony) : ochrona przeciwpożarowa – zbiór przepisów. – Warszawa : „Firex”, 1996. – 44 s.
6. USTAWA z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej / red. Krzysztof T. Kociołek. – Kraków : Firex Zakład Wydawnictw i Szkolenia

Fundacji Rozwoju Ochrony Przeciwożarowej, 2011. – 92 s – (Ochrona Przeciwożarowa. Zbiór Przepisów)

7. ZINTEGROWANY system ratowniczy w Polsce / Agnieszka Ferenc. – Warszawa : Promotor, 2006. – 124 s. : il. – (Magister.pl)
Bibliogr. s. 111-116.

III. Zwalczanie pożaru

A. Zasady postępowania

1. CO KAŻDY pracownik o ochronie przeciwpożarowej wiedzieć powinien / Bogusław Dołęgowski, Stefan Janczała. Wg stanu prawnego na dzień 1 czerwca 2011 r. – Gdańsk : Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, 2011. – 40 s. : il.
2. JAK postępować w razie pożaru?, jak zapobiegać pożarom? : poradnik / Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Departament Analiz i Nadzoru, Komenda Główna Straży Pożarnej. – Wyd. 3. zm. – Warszawa ; Legionowo : Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji, 2010. – 24 s.
3. MAŁY słownik pożarniczy / Jan Piotr Zagórski. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1990. – 298 s.
Bibliogr. s. 288-292, normy s. 293-299.
4. O OGNIU : od starożytności do współczesności / Wojciech Jabłonowski. – Mysłowice : Centralne Muzeum Pożarnictwa, 2004. – 84 s., [30] s. tabl. : il.
Bibliogr. s. 83-84.
5. OCHRONA dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń – integracja systemów bezpieczeństwa : materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej w dniach 23-25 września 2009 r. w Szkole Aspirantów PSP w Krakowie / [red. Krzysztof T. Kociołek]. – Kraków : Wydawnictwo Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, 2009. – 120 s. : il. – (Zeszyty Naukowe Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie)
Bibliogr. przy niektórych ref.
6. OCHRONA lasów przed pożarami / Karol Wiler, Paweł Wcisło. – Wyd. 3. popr. i uzup. – Warszawa : Centrum Informacyjne Lasów Państwowych : na zlec. Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, 2013. – 383 s. : il.
Bibliogr. s. 381-383.
7. OCHRONA przeciwpożarowa w firmie : poradnik / Janusz Andrzejewski, Janusz Jędrzejczyk. – Wyd. 2 popr. i uaktual. – Warszawa : „Firex”. Zakład Wydawnictwa i Szkolenia, 1999. – 170 s. : rys
Bibliogr. s. 170.

8. OSOBY i zjawiska towarzyszące akcji ratowniczej / Maciej Schroeder. – Poznań : Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, 2002. – 270 s. : il. – (Biblioteka Szkolna / Państwowa Straż Pożarna)
Bibliogr.
9. POŻARNICZE ABC dla młodzieży / Paweł Borowski. – [Wyd. 2]. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych : przy współpr. z Komendą Główną Straży Pożarnych, 1984. – 278 s.
10. PRZYCZYNY powstawania pożarów / Leszek Płach ; Bałtyckie Centrum Edukacyjne w Słupsku. – Słupsk : BCE, 2002. – 36 s. il.
Bibliogr.
11. WYBRANE zagadnienia z zakresu ochrony zabytków przed pożarem : materiał szkoleniowy / [red. nac. Piotr Ogrodzki]. – Warszawa : Ośrodek Ochrony i Konserwacji Zabytków : „DiG”, 1998. – 138 s. : il.
Bibliogr. s. 46-47.
12. ZUCHOWE pożarnictwo / [Kazimierz Wnętrzycki]. – Kraków : Harcerska Oficyna Wydawnicza Krakowskiej Komendy Chorągwi ZHP [Związków Harcerstwa Polskiego], 1986. – 123 s. : rys.
Bibliogr. s. 118-119.

B. Technika pożarnicza

1. ARMATURA wodna i pianowa / aut. Dariusz Gil, Piotr Placek ; [Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej]. – Częstochowa : Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej, 2003. – 188 s. : il. (w tym kolor.) – (Biblioteka Strażaka Ochotnika. Wyposażenie Techniczne 1), (Biblioteka Szkolna / Państwowa Straż Pożarna)
Bibliogr. s. 187-188.
2. HISTORIA sikawek, motopomp i samochodów pożarniczych / Władysław Pilawski. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 1994. – 118 s., [128] s. tabl. : fot. (w tym kolor.), rys.
Bibliogr. s. 115-116.
3. SPRZĘT i armatura wodna / Piotr Placek. – Warszawa : Fundacja Edukacja i Technika Ratownictwa, 2011. – 174 s. : il. kolor.
Bibliogr. s. 172-174.

IV. Straż pożarna

A. Szkolnictwo

1. CENTRALNA Szkoła Pożarnicza 1940-1944 / Władysław Pilawski, Edmund Kowalski. – Warszawa : Szkoła Główna Służby Pożarniczej, 1992. – 136 s.
Bibliogr. s. 52, 136-[137].

2. [CZTERDZIESTO] 40-lecie wyższego szkolnictwa pożarniczego : 30-lecie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Cz. 1, Historia... współczesność / [tekst i oprac. cz. 1 Jolanta Pietrzak-Krekora]. – Warszawa : Szkoła Główna Służby Pożarniczej, 2011. – 116 s. : il.
Bibliogr. s. 87.
3. [CZTERDZIESTO] 40-lecie wyższego szkolnictwa pożarniczego : 30-lecie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Cz. 2, Wspomnienia / [tekst i oprac. cz. 2. Aleksandra Kostrzębska]. – Warszawa : Szkoła Główna Służby Pożarniczej, 2011. – 96 s. : il.
4. [CZTERDZIESTO] 40-lecie wyższego szkolnictwa pożarniczego : 30-lecie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Cz. 3, Kadra naukowo-dydaktyczna, pracownicy, absolwenci. – Warszawa : Szkoła Główna Służby Pożarniczej, 2011. – 168 s. : il.
5. [DWUDZIESTA PIĄTA] XXV rocznica strajku : materiały archiwalne / [wyboru materiałów dokonali Krystyna Kolasińska, Zbigniew Szablewski]. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2006. – 328 s. : il.
6. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat Krakowskiej Szkoły Pożarniczej 1960-2010 / [oprac. zespół red. pod kier. Krzysztofa T. Kociołka]. – Kraków : Szkoła Aspirantów PSP : Agencja Wydawnicza „Palindrom”, 2010. – 207 s. : il. kolor – (Strażacy ; 9)
7. [PIĘĆDZIESIĄT PIĘĆ] 55 lat szkolnictwa pożarniczego w Bydgoszczy / Mariusz Wawerka. – Bydgoszcz : „Margrafesen” : Szkoła Podoficerska PSP [Państwowej Straży Pożarnej], 2002. – 94. : il.
Bibliogr. s. [95].
8. POZNAŃSKA Szkoła Pożarnicza : 60 lat w obiektywie / wstęp Grzegorz Stankiewicz ; [aut.] rozdz. Władysław Pilawski [i in.]. – Poznań : Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, 2011. – 162 s. : il. kolor.
9. POZNAŃSKA Szkoła Pożarnicza w latach 1971-1996 / [red. Stanisław Sowa ; mater. oprac. Adam Bakalarz i in.]. – Poznań : Szkoła Aspirantów PSP, 1996. – 135 s. : il.
Bibliogr. s. 134.
10. TRADYCJE Szkoły Głównej Służby Pożarniczej : monografia systemu kształcenia oficerskich kadr pożarniczych 1939-1989 / [aut. Stanisław Bieleń i in.]. – Warszawa : Szkoła Główna Służby Pożarniczej, 1989. – 254 s.: il.
Bibliogr. przy rozdz.
11. WYŻSZE szkolnictwo pożarnicze : 1971-1986. – Warszawa : SGSP, 1986. – 60 s. : il.

B. Tradycja – wspomnienia, biografie, muzea

1. BYŁA taka akcja... / [red. merytoryczna Maciej Schroeder]. – Józefów : Wydawnictwo Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpozarowej im. Józefa Tuliszewskiego, 2012. – 268 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
2. GASZĄ pożary materii, wzniecają pożary ducha : materiały z sesji popularnonaukowej zorganizowanej w dniu 20 października 2001 r. z okazji XV-lecia Podkarpackiego Muzeum Pożarnictwa w Starej Wsi dla upamiętnienia historycznych rocznic strażackich na przełomie tysiącleci / pod red. Władysława Tabasza ; Podkarpackie Muzeum Pożarnictwa w Starej Wsi k/Brzozowa. – Stara Wieś : Podkarpackie Muzeum Pożarnictwa ; Sandomierz : Wydawnictwo Diecezjalne, 2002. – 62 s. : il.
3. GENERAŁOWIE polskiego pożarnictwa 1976-2012 / [pod red. Macieja Schrodera, Romana Kaźmierczaka, Ryszarda Kamińskiego]. – Warszawa : Fundacja Edukacja i Technika Ratownictwa, 2012. – 155 s. : il. kolor.
Wydawnictwo z okazji 20-lecia Państwowej Straży Pożarnej oraz 10-lecia Klubu Generalskiego PSP.
4. IGNACY Richter – wybitny kościaniak i społecznik : 1884-1980 / Piotr Bielicki ; Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej. – Kościan : TMZK, 1984. – 24 s. : il.
5. JÓZEF Tuliszkowski : pionier polskiego pożarnictwa / Wojciech Jabłonowski. – Warszawa : Komenda Główna Państw. Straży Pożarnej, 1995. – 155 s. : il., 2 mapy.
Bibliogr. przedm.-podm. s. 97-102, 107.
6. KSIĘGA pamięci funkcjonariuszy pożarnictwa i strażaków ochotników : 1939-1945 / Jerzy Łamaszewski, Władysław Piławski. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1986. – 278 s.
Bibliogr. s. 276-277.
7. KOMENDY straży pożarnych : 1950-1995 / [Władysław Piławski, Stanisław Bielań, Bohdan Gagucki]. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 1995. – 102 s.
Bibliogr. s. 95.
8. MUZEA i izby tradycji pożarniczej w Polsce / Anna Przybylska, Eugeniusz Walczak. – Warszawa : Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, 1998. – 316 s. : il. – (Zeszyty Historyczne Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej ; 2)
Bibliogr. przy rozdz.

9. OCALIĆ od zapomnienia / Zdzisław L. Danecki. – Koszalin : Zarząd Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych : Komenda Wojewódzka Straży Pożarnych, 1985. – 210, s. : il. (Reportaże, Ludzie, Jednostki)
10. [SIEDEMDZIESIĄTA] 70 rocznica utworzenia Związku Straży Pożarnych Województwa Śląskiego : [informator] / [zespół red. Feliks Barbarowicz, Helena Witecka, Marek Pisarek] ; Centralne Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach, Zarząd Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Katowicach, Zarząd Miasta Mysłowic. – Mysłowice : CMP [i in.], 1994. – 77 s.
11. STRAŻ Pożarna wyznaniem mojego życia / Włodzimierz Franciszek Tuziński. – Brześć Kujawski ; Włocławek : [Oddział „Cukrownia Brześć Kujawski”], 2007. – 140 s. : il.
Bibliogr. s. 119-124.
12. STRAŻACKA wierność : z dziejów strażackiego antyhitlerowskiego ruchu oporu w okupowanej Warszawie w latach 1939-1945 / Augustyn Jaworski, Jacek E. Wilczur. – [Wyd. 2 popr.]. – [Warszawa] : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, [1986]. – 270 s. : il.
13. STRAŻACKI Ruch Oporu „Skała” / Władysław Piławski. – Warszawa : Komenda Główna Państw. Straży Pożarnej, 1994. – 64 s.
14. STRAŻACKIE lata / [Zbigniew Grzywaczewski]. Zjedliśmy Billa : wspomnienia strażaków uczestników Powstania Warszawskiego / [Jerzy Stahl-Stal]. – Warszawa : Komenda Główna Państw. Straży Pożarnej, 1992. – 99 s.
15. WARSZAWSKA Straż Ogniowa (1836-1939) : w 165 rocznicę utworzenia WSO / Wojciech Jabłonowski. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2001. – 231 s., [142] s. tabl. : il. (w tym kolor.), nuty.
Bibliogr.
16. WSPOMNIENIA płk[pułkownika] poż[pożarnictwa] Mieczysława Skiby : 1939-1984 / [Związek Ochotniczych Straży Pożarnych]. – Warszawa : „Varsovia”, 1988. – 78 s. : il.
17. ZYGMUNT Jarosz : pierwszy generał polskiego pożarnictwa / Jerzy Gutkowski, Leszek Mazan. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 2013. – 204 s. : il.
Bibliogr. s. 204-[205]. Indeks.

C. Ceremoniał, umundurowanie

1. CEREMONIAŁ pożarniczy / [zebr. i oprac. materiału Tadeusz Głowacki] ; Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej. – Warszawa : KGPS, 1998. – 232 s. : il.
2. CEREMONIAŁ strażacki : (tymczasowy) / [aut. Stanisław Skrzypek] ; Zarząd Wojewódzki Ochotniczych Straży Pożarnych w Krakowie. – Wieliczka : Zarząd Miejsko-Gminny Związku OSP, 1979. – 139 s. : il.
3. MUNDURY, dystynkcje i odznaczenia Wojska Polskiego i służb mundurowych / Zdzisław Sawicki. – Warszawa : Pantera Books : WNT, 2008. – 132 s. : il. kolor.
4. ODZNACZENIA, odznaki, oznaki straży pożarnych w Polsce 1915-2002 / Krzysztof Krężel, Stefan Oberleitner. – Warszawa : Krzysztof Krężel ; Zielona Góra : Stefan Oberleitner, 2004. – 195 s. : il.
Bibliogr. s. 175-176, wykaz prac aut. z zakresu falerystyki s. [196].
5. UMUNDUROWANIE straży pożarnych : 1887-1982 / Władysław Piławski. – Warszawa : Komenda Główna Państw. Straży Pożarnej, 1994. – 206 s. : rys.
Bibliogr. przy rozdz., wykaz dokumentów s. 204-[207].
6. STRAŻACKIE odznaczenia, odznaki, wyróżnienia i medale / Marian Kowalski. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1988. – 222 s. : il.
Bibliogr. s. 218-219.
7. Z OGNIEM na ty : humor strażacki / Stefan Todorski. – Sokołów Podlaski : „Pol-Druk”, 1995. – 109 s.

D. Historia straży pożarnej – zawodowej i ochotniczej

1. BIELSKA Straż Ogniowa : ponad 100 lat tradycji pożarniczej : 55 lat istnienia Zawodowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim / Krystyna Mazuruk. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Bielsk Podlaski : Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, 2006. – 136 s. : il.
Bibliogr. s. 131-135.
2. BOGU na chwałę, bliźniemu na ratunek : 120 lat poznańskiej Straży Pożarnej / [red. Przemysław Matusik i in.]. – Poznań : „Ex-Press” : na zlec. Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej, [1998]. – 75 s. : il.
3. DZIEJE Łaskiego Zawodowego Pożarnictwa w latach 1981-2006 na tle ochrony przeciwpożarowej ziemi łaskiej / Marek Okupiński. – Łask : Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej : Biblioteka Publiczna im. Jana Łaskiego Młodszego, 2006. – 175 s. : il.
Bibliogr. s. 116-119.

4. DZIEJE straży pożarnej w Zielonej Górze / Tadeusz Dzwonkowski, Leszek Pendasiuk ; Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze, Oddział Wojewódzki ZOSP RP Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze, Archiwum Państwowe w Zielonej Górze. – Zielona Góra : Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej [i in.], 2005. – 115 s. : il.
5. DZIEJE Straży Pożarnych Włocławka oraz powiatu włocławskiego na tle historii ochrony przeciwpożarowej Kujaw Wschodnich (1874-2004) / Zdzisław Jan Zasada. – Włocławek : „Expol”, 2004. – 480 s. : il.
Bibliogr. s. 407-414.
6. DZIELNA straż pożarna ludziom pomoc niesie : 150 lat legnickiej straży pożarnej / Marcin Makuch ; Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Legnicy. – Legnica : Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, 2012. – 64 s. : il.
Bibliogr. s. 64.
7. KOMENDA Rejonowa Państwowej Straży Pożarnej w Chorzowie : w 125-lecie istnienia 1873-1998 / [fot. Zbigniew Sawicz i in.]. – Chorzów : Towarzystwo Rozwoju Miasta Chorzowa, 1998. – [32] s. : il.
Bibliogr. s. [2].
8. KOMENDA Rejonowa Państwowej Straży Pożarnej w stulecie istnienia 1886/1897-1997 / [oprac. Henryk Banach, Bernard Szczech]. – Zabrze : Wydaw. Muzeum Miejskiego, 1997. – [26] s. : il.
9. OD OGNIOWEJ do państwowej : toruńska straż pożarna w latach 1862-2012 / Ewa Tabaczyńska [oraz] Małgorzata Jarocka-Krzemkowska, Stanisław Kwaśnik. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2012. – 191 s. : il.
Bibliogr. s. 186-190.
10. PER ASPERA ad astra : powstanie i rozwój zawodowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim, (1951-2011) / [red. Alina Dębowska, Katarzyna Sołub, Jerzy Sołub]. – Bielsk Podlaski ; Hajnówka : AR Logo-Art, 2011. – 127 s. : il. kolor.
11. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat Zawodowego Pożarnictwa w Zduńskiej Woli / [red. i tekst Jerzego Chrzanowskiego]. – Zduńska Wola : Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, 2007. – [167] s. : il. kolor.
12. POWSTANIE i rozwój zawodowej straży pożarnej w Grajewie / Tomasz Dudziński, Andrzej Jabłoński, Arkadiusz Lichota. – Grajewo : Towarzystwo Przyjaciół 9 PSK : Komenda Powiatowa PSP, 2013. – 80 s. : il.
13. POŻARNICTWO Wąbrzeźna na tle historii miasta i rozwoju ochrony przeciwpożarowej w kraju do 1990 roku / Jarosław Herbowski. – Wąbrzeźno : Ochotnicza Straż Pożarna, 2010. – 153 s. : il.
Bibliogr. s. 149-153.

14. [SIEDEMDZIESIĄTA] 70 rocznica utworzenia Związku Straży Pożarnych Województwa Śląskiego : [informator] / [zespół red. Feliks Barbarowicz, Helena Witecka, Marek Pisarek] ; Centralne Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach, Zarząd Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Katowicach, Zarząd Miasta Mysłowic. – Mysłowice : CMP [i in.], 1994. – 77 s.
15. Siła tradycji : księga jubileuszowa z okazji 30-lecia Zawodowej Straży Pożarnej w Łowiczu / [zespół red. J. Szeligowski i in.]. – Łowicz : Poligrafia, 2013. -112 s. : il.
16. [STO CZTERDZIEŚCI] 140 lat straży pożarnej w Bielsku-Białej / Jerzy Polak ; Urząd Miejski w Bielsku-Białej. – Bielsko-Biała : Wydział Kultury i Sztuki UM, 2004. – 212 s. : il.
Bibliogr. s. 173-174.
17. [STO DWADZIEŚCIA PIĘĆ] 125 lat sanockiej Straży Pożarnej / [aut. Marian Struś]. – Sanok : Komitet Organizacyjny Obchodów Jubileuszu 125-lecia Sanockiej Straży Pożarnej : [Drukarnia „Piaśt Kołodziej”], 1997. – 73 s. : il.
18. STRAŻ pożarna ziemi bytowskiej : wspomnienia – wydarzenia 1946-1996 / [oprac. Zenon Kapiszka i in.] ; Komenda Rejonowa Państwowej Straży Pożarnej w Bytowie. – Bytów : Urząd Miasta i Gminy, 1996. – 86 s. : il., 1 mapa.
19. STRAŻACTWO sandomierskie w latach 1881-2002 : zarys dziejów : jubileusz 45-lecia powstania Zawodowej Straży Pożarnej, jubileusz 10-lecia powstania Państwowej Straży Pożarnej / Wiesław Chmielewski. – Sandomierz : Wydaw. Diecezjalne, 2002. – 102 s., [48] s. tabl. : il.
Bibliogr.
20. STRAŻNICE Bielska-Białej / Jerzy Polak. – Bielsko-Biała : Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego, 2009. – 122 s. : il. kolor.
21. Z DZIEJÓW Straży Pożarnej ziemi chełmskiej / [tekst Ryszard Lewicki i in.]. – Chełm : Zarząd Wojewódzki Straży Pożarnych, [1986]. – 52 s. : il.
Bibliogr. na s. 3 okł.
22. Z DZIEJÓW Warszawskiej Straży Pożarnej / 150 lat działalności oprac. Edward M. Burzyński, kalendarz wydarzeń oprac. Zdzisław L. Radwański ; [oprac. graf. Zbigniew Weiss]. – Warszawa : „Arkady” : na zlec. Komendy Głównej Straży Pożarnych, 1986. – 94 s. : il.
Bibliogr. s. [96].
23. ZARYS dziejów komendy straży pożarnych w Nowej Soli 1945-2010 / Marek Szczypczyk. – Nowa Sól : Muzeum Miejskie, 2013. – 242 s. : il.

24. ZAWODOWA Straż Pożarna w Katowicach 1903-2003 / Jacek Siebel. – Katowice : Muzeum Historii Katowic, 2003. – 83 s. : il.
Bibliogr., wykaz aktów prawnych.

V. Ochotnicza Straż Pożarna (OSP)

A. Opracowania ogólne

1. CHRONOLOGIA powstawania ochotniczych straży pożarnych na ziemiach polskich w latach 1845-1890 : OSP ponadstuletnie / Władysław Piławski. – Warszawa : Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, 1998. – 120 s.
Bibliogr. przy kalendarium.
2. DZIEJE ochotniczych straży pożarnych / Józef Ryszard Szaflik. – Wyd. 2. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza : Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, 2001. – 236 s. : il.
3. FENIX 2020 : rola Ochotniczych Straży Pożarnych i ich Związku w XXI wieku : warsztaty, Kraków 17-18.06.2002 r. / Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Zarząd Główny Związku Straży Pożarnych RP w Warszawie. – Kraków : Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, [2002]. – 168 s. : il.
4. FUNKCJONOWANIE i finansowanie Ochotniczych Straży Pożarnych / [red. Piotr Świątecki ; Senacki Zespół Strażaków]. – Warszawa : Kancelaria Senatu, 2010. – 67 s. + 1 dysk optyczny (CD-ROM). – (Zeszyty Zespołów Senackich ; 2/2010)
Materiały z konf., 14 grudnia 2009 r., Warszawa.
5. OCHOTNICZE straże pożarne w Polsce Ludowej 1944-1975 : zarys dziejów i działalność / Stanisław Kuta. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1987. – 325 s.
Bibliogr. s. 302-324.
6. PORADNIK działacza OSP [Ochotniczych Straży Pożarnych / oprac. zespół Zdzisław Kucharski i in.]. – [Wyd. 2]. – Warszawa : Instytut Wydawniczy CRZZ [Centralnej Rady Związków Zawodowych], 1980. – 135 s.
7. PORADNIK działacza zarządu gminnego ZOSP [Związku Ochotniczych Straży Pożarnych] / Leon Radwański, Alfons Wiśniewski. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1982. – 90 s.
8. STRAŻ ogniowa w środowisku lokalnym : materiały z konferencji naukowej i podsumowania VI Ogólnopolskiego Konkursu Kronik i VI Konkursu na pamiętniki, wspomnienia, opracowania i relacje „Z dziejów Ochotniczych Straży Pożarnych”, Tyczyn, październik 1999 r. / pod red.

Władysława Tabasza, Tadeusza Chrobaka ; Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Tyczynie. – Tyczyn : [WSS-G], 1999. – 93 s.

Bibliogr.

9. STRAŻACY ochotnicy w polskiej kulturze i tradycji : materiały z konferencji zorganizowanej przez Senacki Zespół Strażaków oraz Komisję Kultury i Środków Przekazu pod honorowym patronatem Marszałka Senatu RP Bogdana Borusewicza i Ks. Abp. Sławoja Leszka Głódzia 24 kwietnia 2007 r. / [oprac. Małgorzata Lipińska] ; Senat Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa : Kancelaria Senatu, 2007. – 64 s.
10. TOWARZYSTWA ochotniczych straży ogniowych w Królestwie Polskim / Tadeusz Olejnik. – Warszawa : Komenda Główna Państw. Straży Pożarnej, 1996. – 367 s. : il.
Bibliogr. s. 335-344.
11. VADEMECUM kronikarzy Ochotniczych Straży Pożarnych / Rafał Dmowski, Grzegorz Welik. – Siedlce : Zarząd Powiatowy Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej ; Archiwum Państwowe, 2008. – 83 s. – (Prace Komisji Historycznej Zarządu Powiatowego OSP RP w Siedlcach ; t. 1)
Bibliogr. s. 73-81.
12. Z DZIEJÓW ochotniczych straży pożarnych : studia i artykuły / pod red. Arkadiusza Kołodziejczyka : Warszawa : ZOSP RP. Zarząd Główny : [Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne], 1996. – 181s. : il. – (Zeszyty Historyczne Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej ; 1)
13. Z MYŚLĄ o Niepodległej : materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 10 września 2008 roku / Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa : Zarząd Główny Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, 2008. – 223 s. : il.
14. ZARZĄDZANIE i dowodzenie Ochotniczą Strażą Pożarną : wiedza, nowoczesność i tradycja / Lechosław Berliński. – Warszawa : Difin, 2012. – 294 s. : il.
Bibliogr. s. 284-291.
15. ZBIERAMY pamiątki pożarnicze : poradnik dla działaczy OSP / Wiesław Głębocki, Mórawski Karol. – Warszawa : Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, 1975. – 60 s. : il.

B. Poszczególne jednostki

– wielkopolskie

1. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Kleczewie : 1903-2003 / Ryszard Głoszkowski. – Kleczew ; Konin : „Apeks”, 2003. – 80 s. : il.

Bibliogr. s. 79-80.

2. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Chełmcach w latach 1912-2012 / Małgorzata Judasz ; materiały zebr. i konsultacji udzielił Jarosław Budka. – Chełmce : Ochotnicza Straż Pożarna ; Opatówek : Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów, 2012. – 88 s. : il.
Bibliogr. s. 86-88.
3. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Gostyniu : 1899-1999 / Robert Czub, Henryk Sołtysik. – Gostyń : Gostyńskie Towarzystwo Kulturalne : Urząd Miasta i Gminy, 1999. – 38 s., [32] s. tabl. : il.
Bibliogr.
4. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Kościanie : opracowanie zbiorowe / pod red. Tadeusza Jądera ; [aut. Henryk Florkowski i in.] ; Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej. – Kościan : TMZK, 1978. – 35 s. : il.
5. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Sierzchowie w latach 1910-2010 / Małgorzata Judasz. – Sierzchów ; [Żelazków : „Atu-Nova” Agencja Reklamowa Marzena Kaźmierczak], 2010. – 76 s. : il.
6. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Tłokini Wielkiej w latach 1913-2013 / Małgorzata Judasz; oprac. Damian Jakóbczak. – Kalisz: Edytor, 2013. – 156 s. : fot.
7. OCHRONA przeciwpożarowa miasta i gminy Bojanowo w latach 1774-2008 / Tadeusz Nawrocki. – Bojanowo : Urząd Miasta i Gminy, 2008. – 71 s. : il. – (Szkice bojanowskie ; z. 5)
Bibliogr. s. 63.
8. [SIEDEMDZIESIĄT PIĘĆ] 75 lat w służbie społecznej „1900-1975” / Ochotnicza Straż Pożarna w Sompólnie. – Sompólno : OSP, 1975. – 40 s. : il.
9. [STO] 100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Gołuchowie : [1883-1983] / [kom. red. Władysław Mielcarek (przewodn.) i in.]. – [Gołuchów : OSP], 1983. – 22 s. W
10. [STO] Sto lat słupeckiej straży ogniowej 1893-1993 / Tadeusz Kubacki. – Słupca : „Gazeta Słupecka” : przy współpr. Miejskiego Domu Kultury, 1993. – 32 s. : il.
11. TRUD i chwala strażaka : dzieje Ochotniczej Straży Pożarnej w Łądku w latach 1908-2008. T. 1 / Piotr Gołdyn. – Łądek : Ochotnicza Straż Pożarna, 2009. – 124 s. : il.
12. Z DZIEJÓW Ochotniczej Straży Pożarnej w Grodzisku Wlkp. 1891/1893-2001 / Dariusz Matuszewski. – Grodzisk Wielkopolski : Wydawnictwo Muzeum Ziemi Grodzkiej przy MGOK : Towarzystwo Miłośników Ziemi Grodzkiej, 2002. – 156 s. : il. – (Grodzkie Zeszyty Historyczne ; nr 9)

13. ZARYS dziejów Ochotniczej Straży Pożarnej w Opatówku : 1882-2002 / Jadwiga Miluśka ; [rozd. OSP w Opatówku dziś i jutro Mariusz Małoburski]. – Opatówek : [Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk], 2002. – 56 s. : il.

Bibliogr. s. 42-43.

– inne

1. BOGU na chwałę, ludziom na ratunek : monografia ochotniczych straży pożarnych w powiecie bieruńsko-łędzińskim / Katarzyna Kowol. – Katowice : „Kopi”, 2002. – 209 s. : il.
Bibliogr.
2. BRONIĆ swej Ojczyzny i jej obywateli przed pożarem : z dziejów Ochotniczej Straży Pożarnej w Krzemienicy 1921-2001 / Jan Ciba. – Krzemienica ; Ropczyce : Wyższa Szkoła Inżynierii Rolniczej i Zarządzania, 2002. – 140 s. : il.
Bibliogr.
3. CZUWAJĄ, by człowiek bezpiecznie mógł żyć : sto lat służby Ochotniczej Straży Pożarnej w Starej Wsi / Mariusz Kaznowski. – Brzozów : Wydawnictwo Muzeum Regionalnego im. Adama Fastnachta, 2008. – 137 s. : il.
Bibliogr. s. 119-130.
4. DZIAŁALNOŚĆ Ochotniczej Straży Pożarnej w Rakszawie w latach 1910-2010 / Roman Dec ; współpr. Lesław Dec, Tadeusz Świątoniowski. – Rakszawa : Roman Dec, 2010. – 136 s. : il.
Bibliogr. s. 133-136.
5. DZIEJE Krakowskiego Związku Straży Pożarnych w latach 1923-1950 / Mieczysław Mantyka. – Kraków : Oddział Wojewódzki Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Małopolskiego, 2008. – 175 s. : il.
Bibliogr. s. 165-168.
6. DZIEJE ochotniczego pożarnictwa w powiecie ciechanowskim (1882-2002) / Jerzy Pełka ; Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. – Ciechanów : MSM, 2002. – 195 s. : il.
Bibliogr.
7. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Częstochowie w latach 1871-2011 / Adam Norbert Jaruga. – Częstochowa : [Adam Jaruga], 2011. – 221 s. : il.
Bibliogr. s. 203-218.
8. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Garwolinie / Zbigniew Gnat-Wieteska. – Pruszków : Oficyna Wydawnicza „Ajaks”, [2010]. – 82 s., [80] s. tabl. : il.

Bibliogr. s. 82-[83].

9. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Gostyninie : (1879-1991) / Barbara Konarska-Pabiniak. – Gostynin : OSP, 1992. – 162 s. : il.
10. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Ostrołęce w latach 1881-2011 / Marta Łępicka. – Ostrołęka : Ochotnicza Straż Pożarna : Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika, [2011]. – 131 s. : il.
Bibliogr. s. 107-109.
11. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Przybówce w latach 1906-2006 / Eugeniusz Bachta. – Krosno : Krośnieńska Oficyna Wydawnicza ; Przybówka : na zlec. Zarządu OSP w Przybówce, 2006. – 172 s. : il.
Bibliogr. s. 165-166.
12. DZIEJE Ochotniczej Straży Pożarnej w Zbuczynie : (1916-2006) / Wiesław Charczuk. – Siedlce ; Zbuczyn : Gmina Zbuczyn, 2010. – 205 s. : il.
Bibliogr. s. 159-163.
13. DZIEJE straży pożarnej w Zielonej Górze / Tadeusz Dzwonkowski, Leszek Pendasiuk ; Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Zielonej Górze, Oddział Wojewódzki ZOSP RP Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze, Archiwum Państwowe w Zielonej Górze. – Zielona Góra : Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej [etc.], 2005. – 115 s. : il.
14. DZIEJE Straży Pożarnych Włocławka oraz powiatu włocławskiego na tle historii ochrony przeciwpożarowej Kujaw Wschodnich (1874-2004) / Zdzisław Jan Zasada. – Włocławek : „Expol”, 2004. – 480 s. : il.
Bibliogr. s. 407-414.
15. GROCHOWALSKA Ochotnicza Straż Pożarna w ochronie przeciwpożarowej na ziemi dobrzyńskiej (1904-2009) / Zdzisław Jan Zasada. – Włocławek ; Dobrzyń nad Wisłą : Drukarnia Dix, 2009. – 199 s. : il.
Bibliogr. s. 167-171.
16. HISTORIA Ochotniczej Straży Pożarnej w Starogardzie Gdańskim w fotografii 1862-2002 / [wybór fot., teksty i korekta Kazimierz Burczyk]. – Pelplin : „Bernardinum”, 2002. – 95 s. : il.
17. HISTORIA i tradycja : 100 lat OSP Bobrowniki 1912-2012 / Wojciech Buller. – Bobrowniki ; Włocławek : Expol, P. Rybiński, J. Dąbek, 2012. - 95 s. : il.
Bibliogr. s. 94-95.
18. HISTORIA Ochotniczej Straży Pożarnej w Pułtusku / Zdzisław Krystofik ; [współpr. Miron Owsiewski ; współpr. historyczna Radosław Lolo]. – Pułtusk : „Portator”, 2000. – 98 s. : fot., nuty.
19. ILUSTROWANE dzieje Ochotniczej Straży Pożarnej w Milanówku 1911-2011 / tekst, wybór i oprac. materiałów Maria Smoleń. – Milanówek :

Archiwum Państwowe Dokumentacji Osobowej i Płacowej, [2011]. – 496 s. : il.

Bibliogr. s. 493.

20. ISTEBNIAŃSCY fajermóni 1893-2013 : 120 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Istebnej / Małgorzata Kiereś ; fot. Jacek Kubiena. – Istebna : Ochotnicza Straż Pożarna ; Wadowice : Drukarnia i Wydawnictwo Grafikon, 2013. – 103 s. : il.
21. LUDZIE spod znaku św. Floriana : zarys dziejów ochrony przeciwpożarowej ziemi brzozowskiej na tle Podkarpacia i kraju : 1865-2001 / Stanisław Dydek. – Stara Wieś-Brzozów ; Sandomierz : Wydaw. Diecezjalne, 2001. – 591 s. : il.
Bibliogr.
22. MONOGRAFIA jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Górowie Iławeckim / Adam Ciosek. – Górowo Iławeckie : Urząd Miasta, [2010]. – 119 s. : il.
Bibliogr. s. [120].
23. MONOGRAFIA Ochotniczej Straży Pożarnej w Rogach : lata 1904-2004 : gmina Miejsce Piastowe, powiat krośnieński, województwo podkarpackie / Stanisław Wilk.- Krosno : Krośnieńska Oficyna Wydawnicza, [2004]. – 105 s. : il.
Bibliogr. s. 105.
24. NIEOGNIOWA działalność straży pożarnych Pomorza / Stanisław Giziński. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 1996. – 148 s.
Bibliogr. s. 145-147.
25. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Białobrzegach 1911-2011 / Ireneusz Rzeczkowski, Roland Wielgomas. – Białobrzegi : Ochotnicza Straż Pożarna, 2011. – 100 s. : il.
26. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Głogowie Małopolskim / Jan Krawiec. – Głogów Małopolski : Łukasz Kleska : na zlec. Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej, 2012. – 197 s. : il.
Bibliogr. s. 196-197.
27. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Iskrzyni 1912-2012 : sto lat działalności : „Bogu na chwałę, ludziom na pożytek” / [aut. tekstu Roman Prugar, Józef Wulw]. – Iskrzynia ; Krosno : Krośnieńska Oficyna Wydawnicza, 2012. – 224 s. : il.
Bibliogr. s. 223.
28. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Kielcach 1919-1939 / Urszula Oettingen. – Kielce : Oddział Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Świętokrzyskiego : Oficyna Poligraficzna Apla, 2012. – 128 s. : il.

Bibliogr. s. 113-116

29. OCHOTNICZA Straż Pożarna w Suwałkach 1880-2000 / Andrzej Matusiewicz. – Suwałki : „Relax”, 2000. – 156 s. : il.
Bibliogr.
30. ODDZIAŁ Polskiej Organizacji Wojskowej i Straż Ogniowa Ochotnicza w Kotuniu w latach 1915-1918 / Zbigniew Todorski. – Kotuń : Zbigniew Todorski, 2003. – 68 s. : il.
Bibliogr.
31. [OSIEMDZIESIĄT] 80 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Gołaszewie (1924-2004) : wczoraj i dziś / Zdzisław Jan Zasada. – Włocławek : „Expol”, 2004. – 324 s : il.
Bibliogr. s. 231-238.
32. POD patronatem Świętego Floriana : 130 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Nowym Targu / Bogusław Giełczyński, Marcin Jagła. – Wyd. 2. popr. i uzup. – Nowy Targ : Burmistrz Miasta Nowy Targ, 2011. – 99 s. : il.
33. PŁOMIENIE serc : historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Dzierżni / Norbert Samulak. – Kielce : Zona, 2007. – 100 s. : il.
Bibliogr. s. 98.
34. POŻARNICTWO Wąbrzeźna na tle historii miasta i rozwoju ochrony przeciwpożarowej w kraju do 1990 roku / Jarosław Herbowski. – Wąbrzeźno : Ochotnicza Straż Pożarna, 2010. – 153 s. : il.
Bibliogr. s. 149-153.
35. ROLA strażaka-ochotnika w społeczności lokalnej na przykładzie Węgrowa i okolic / Piotr Strąk. – Węgrów : Urząd Miejski, [2005]. – 90 s. : il.
36. RYCERZE świętego Floriana : dzieje Ochotniczej Straży Pożarnej w Brodnicy / Jerzy Wulfański. – Brodnica : Multi B. Grzybowska – T. Siekierski, 2011. – 87 s. : il.
Bibliogr. s. 85.
37. SPROSTAĆ strażackiej tradycji : zarys dziejów Ochotniczych Straży Pożarnych w gminie Baruchowo / Zdzisław Jan Zasada. – Baruchowo ; Włocławek : „Expol”, 2003. – 344 s. : il.
Bibliogr.
38. [STO CZTERDZIEŚCI]140 lat straży pożarnej w Bielsku-Białej / Jerzy Polak ; Urząd Miejski w Bielsku-Białej. – Bielsko-Biała : Wydział Kultury i Sztuki UM, 2004. – 212 s. : il.
Bibliogr. s. 173-174.
39. [STO DZIESIĘĆ] 110 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Nałęczowie 1899-2009 / Tadeusz Olejnik. – Wieluń ; Nałęczów : Ochotnicza Straż Pożarna, 2010. – 266 s. : il.

40. [STO DZIESIĘĆ] 110 lat społecznej działalności Ochotniczej Straży Pożarnej Czechowice w Czechowicach-Dziedzicach 1900-2010 / [Franciszek Waloszczyk ; współpr. Zbigniew Waloszczyk, Leszek Zięba] ; Ochotnicza Straż Pożarna w Czechowicach-Dziedzicach. – Czechowice-Dziedzice : Urząd Miejski [etc.], 2010. – 282 s. : il.
41. STO lat w służbie człowiekowi : OSP Tłuchowo : dane z 1 stycznia 2011 r. / Andrzej Zakrzewski. – Płock : Płocki Instytut Wydawniczy, 2011. – 64 s. : il.
Bibliogr. s. 46-47.
42. [STO] 100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Warce : przyczynek do dziejów miasta i regionu / Remigiusz Matyjas. – Grójec : Rada Powiatu i Zarząd Powiatu ; Kielce : Oficyna Poligraficzna Apla, 2008. – 165 s. : il.
43. [STO TRZYDZIEŚCI] 130 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Sieniawie / [aut., wyd. Roman Bury]. – [Sieniawa] : Roman Bury, [2011]. – 535 s. : il.
Bibliogr. s. 531-534.
44. [STO TRZYDZIEŚCI] 130 lat ochrony przeciwpożarowej we Włocławku : materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 5 czerwca 2004 r. we Włocławku / pod red. Zdzisława Jana Zasady ; Włocławskie Towarzystwo Naukowe, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku. – Włocławek : Lega – Oficyna Wydawnicza Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, 2005. – 182 s. : il.
Bibliogr. s. 177-182.
45. [STO TRZYDZIEŚCI] 130 lat pożarniczej tradycji : Ochotnicza Straż Pożarna w Szerzynie 1879-2009 / Piotr Bunar. – Kraków : Wydawnictwo Avalon T. Janowski, 2009. – 177 s. : il.
46. STRAŻ pożarna królewskiego miasta : 100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Kowalu (1902-2002) / Zdzisław Jan Zasada. – Kowal; Włocławek : „Expol”, 2002. – 223 s. : il.
Bibliogr.
47. STRAŻACY Podlasia w walce o niepodległość w 1918 roku : 80 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Kotuniu : praca zbiorowa / pod red. Arkadiusza Kołodziejczyka i Zbigniewa Todorskiego ; Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach [i in.]. – Siedlce : IHAP, 1999. – 184 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
48. STRAŻE pożarne Warmii i Mazur : zarys dziejów / Tadeusz Prusiński. – Olsztyn : Pracownia Wydawnicza „EiSet”, 2006. – 263 s. : il.
Bibliogr. s. 260-261.
49. STRAŻNICE Bielska-Białej / Jerzy Polak. – Bielsko-Biała : Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego, 2009. – 122 s. : il.

50. [STULECIE] 100-lecie działalności OSP w Kocku / Tomasz Futera. – Kock : Urząd Miejski ; [Radzyń Podlaski] : Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych, 2013. – [91] s. : il.
Bibliogr. s. [34-35].
51. [STULECIE] 100-lecie Ochotniczej Straży Pożarnej w Bełchatowie / Jerzy Strachocki. – Bełchatów : Ochotnicza Straż Pożara, 2001. – 151 s. : il.
52. W SŁUŻBIE bliźnim : dzieje Straży Pożarnej w Rynarzewie w latach 1837-2007 / Monika A. Adamczewska, Piotr S. Adamczewski. – Żnin ; Rynarzewo : Ochotnicza Straż Pożarna : Muzeum Ziemi Szubińskiej, 2007. – 116 s. : il.
Bibliogr. s. 105-106.
53. WPISANI w historię miasta : 125 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Pabianicach 1880-2005 / Alicja Dopart. – Pabianice : [Firex. Zakład Wydawnictw i Szkolenia Fundacji Rozwoju Ochrony Przeciwpożarowej], 2005. – 140 s. : il.
Bibliogr. s. 139-[141].
54. Z DZIEJÓW Ochotniczej Straży Pożarnej w Grabownicy Starzeńskiej / Mariusz Kaznowski. – Brzozów : Wydawnictwo Muzeum Regionalnego im. Adama Fastnachta, 2013. – 119 s. : il.
55. Z NURTEM i pod prąd : 100 lat OSP Wodzisław na tle historii ruchu strażackiego w regionie / Michał Kazimierz Nowak. – Wodzisław ; Kraków : Agencja Wydawnicza Gestum, 2004. – 163 s. : il. – (Szkice z Dziejów Wodzisławia ; 1)
Bibliogr. s. 153-156.

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Ryszard Danecki
(1931–2013)

Ryszard Danecki – ur. 23.08.1931 r. – zm. 30.11.2013 r. – poeta, prozaik, autor librett do oper kameralnych, tłumacz poezji rosyjskiej, niemieckiej, angielskiej. Urodził się w Poznaniu w rodzinie rzemieślnika. W czasie wojny ukończył szkołę podstawową na konspiracyjnych kursach; należał do Szarych Szeregów.

Jako nastolatek brał udział w walkach o poznańską Cytadelę (1945). Po zakończeniu działań wojennych podjął naukę w gimnazjum i szkole muzycznej, uczył się gry na instrumentach i śpiewał w chórze. W 1950 roku otrzymał świadectwo dojrzałości. Później ukończył Instytut Literacki im. Gorkiego w Moskwie (1955). Po powrocie do kraju pracował jako dziennikarz w poznańskich pismach: „Gazecie Poznańskiej”, „Tygodniku Zachodnim”, „Expressie Poznańskim”. Wiele podróżował po krajach europejskich, wędrował także po Azji Środkowej i Kaukazie.

Debiutował w 1952 roku poematem o Poznaniu opublikowanym w „Głosie Wielkopolskim”. Pierwszy tomik poetycki „Czarny sześciąt ciszy” wydał w Wydawnictwie Poznańskim (1958). Był współzałożycielem i teoretykiem grupy literackiej „Wierzbak”. Związał się z kabaretem „Żółtodziób”, sceną operową „Pro Musica”, Piwnicą Jazzową „Browar”. Zajmował się publicystyką kulturalną i krytyką teatralną. Jego wiersze tłumaczono na liczne języki, także pozaeuropejskie.

Na dorobek pisarza składają się m.in.: tomiki poetyckie – „Twarzy odwracanie” (1961), „Afrasiabe” (1964), „Na opalenie skrzydeł” (1969), „Dedykacje. Wiersze do sztambucha” (1972), „Patrol poetycki” (1977), „Poemat piastowski” (1978), „Tobie Poznaniu ten srebrny liść...” (1980), „Zawsze jest czas terazniejszy” (1985), „Mężczyźni półwieczni” (1990), „Słowobranie” (1993), „Wielkopolski herbarz poetycki” (1999), „Wiwat Poznaniacy” (2001), „Gontyna” (2004), „Z tarczy słonecznej wypadają włócznie złote” (2005); proza – „Kropla oceanu” (1966), „Szaraneria” (1975 – dla młodzieży) „112 godzin szczęścia” (1988).

a. Pozycje zwarte

1. KROBIA i Pudliszki słowem malowane / wiersze zebrał Stanisław Leon Machowiak – Poznań; Krobica: Gmina Krobica, 2003. – 35 s. : fot.
M.in. biogram Ryszarda Daneckiego.
2. LITERACI Wielkopolski : informator / oprac. przez Ryszarda Daneckiego. – Poznań : Związek Literatów Polskich, 1995. – 88 s. : il. – (Biała Seria Biblioteki Poetyckiej ; nr 77)
3. OD SMAKOSZA do Fregaty : na szlaku poznańskiej cyganerii artystycznej / Ryszard Danecki. – Poznań : Oficyna Wydawnicza G&P Gościański & Prętnicki, 2011. – 196 s. : il.
Bibliogr. R. Daneckiego s. 185-190.
4. PISARZE Wielkopolski : informator / Nikos Chadzinikolau, Jerzy Mańkowski. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1971. – 221 s. : il.

b. Artykuły

1. BARD Barbar i Garbar // P o z n . P e g a z . – 1997, nr 1, s. 32
2. CHCIAŁ być muzykiem został poetą / Kamilla Placko-Wozińska // G a z . P o z n . – 2001, nr 197, s. 10-11
3. DAJMY na to, Wierzbak / Janusz Drzewucki // T w ó r c z o ś ć . – 2007, nr 3, s. 132-134
Grupa poetycka „Wierzbak” w Poznaniu w latach 1955-1960. Dot. m.in. Ryszarda Daneckiego.
4. DANECKIEGO czas terazniejszy / Tomasz Dymaczewski // D z i e n . P o z n . – 1997, nr 59, s. 21
5. DZIŚ 80. urodziny poety Ryszarda Daneckiego / Marek Zaradniak // P o l s k a G ł o s W i e l k o p . – 2011, nr 195, s. 17
6. GRUNWALDZKA 19 / Ryszard Danecki // K r o n . M . P o z n . – 2011, nr 2, s. 44-54
7. JUBILAT z Gontyny / Leszek Żuliński // T r y b u n a (Wyd. 3). – 2006, nr 198, s. 13
8. JUBILEUSZ 80. urodzin poety Ryszarda Daneckiego / Lucyna Gierczak [i in.] // I n f . M i ę d z y c h . – 2011, nr 9, s. 7
9. JUBILEUSZ poety / Renata Kos // P o z n . P e g a z . – 2001, nr 51, s. 54-55
M.in. sylwetka R. Daneckiego.
10. JUBILEUSZ poznańskiego literata Ryszarda Daneckiego w międzychodzkim Muzeum Regionalnym / Antoni Taczanowski // I n f . M i ę d z y c h . – 2006, nr 8, s. 1, 6
11. JUBILEUSZ Ryszarda Daneckiego : 75 lat minęło / MAZ // G a z . P o z n . – 2006, nr 196, s. 7
12. KLAN Daneckich/ Marek Zaradniak // G a z . P o z n . ; Z i e m . K a l i s . – 2006, nr 222, s. 14
Ryszard, Jakub Malukow i Tomasz Leliwa Daneccy, literaci z Poznania.
13. NIEWOLNIK czy rywal? / Ryszard Danecki // A k a n t . – 2002, nr 3, s. 20-21
14. PISARZ z puszczy / Edyta Kin // T y g . N o w y . – 2004, nr 51, s. B12
15. PIWOPISEM Mrowińskiego / Ryszard Danecki // K r o n . M . P o z n . – 2005, nr 3, s. 209-210
Artysta plastyk i karykaturzysta we wspomnieniach poznańskiego poety.
16. POETA pamięta / Ryszard Danecki // K r o n . M . P o z n . – 2006, nr 2, s. 256-261

17. POWSTAŃCZY tryptyk / Ryszard Danecki // Wielkop. Powst. – 1998, nr 4, s. 49-50
Wiersze dot. Powstania Wielkopolskiego. M.in. biogram R. Daneckiego.
18. POZNANIAK, który długo nie słyszał słowika... : z Ryszardem Daneckim, głównie o wierszach i Poznaniu odwróconym od artystów / rozm. Andrzej Sikorski // I K S . – 2013, nr 9, s. 22-23
19. RYSZARD Danecki / Andrzej Niziołek. – (Sylwetka tygodnia) // G a z . W y b o r . P o z n a Ń . – 2002, nr 46, s. 24
20. SREBRNE skronie Wierzbaka / Zygmunt Rola // T r y b u n a . – 1997, nr 44, s. 9
45-lecie twórczości Ryszarda Daneckiego.
21. WIECZNIE młody siedemdziesięcioletek / Zdzisław Beryt, KAMA // G a z . P o z n . – 2001, nr 215, s. 12
22. WIERZBAKOWE wierzganie / Ryszard Danecki // K r o n . M . P o z n . – 2005, nr 3, s. 123-138
Wspomnienia o grupie poetyckiej „Wierzbak” i Poznańskich Listopadach Poetyckich.
23. Z WIERZBAKA do Gontyny / MAZ // P o l s k a G ł o s Wielkop. – 2008, nr 166, s. 21
24. ŻŁOTE gody poetyckie... / Ryszard Danecki // G ł o s Wielkop. – 2002, nr 46, s. 4
25. ŻŁOTY Rysiek z „Expressu [Poznańskiego]” : pół wieku pisarstwa Daneckiego / Kamilla Placko-Wozińska // E x p r . P o z n . – 1999, nr 231, s. 4
26. ŻYCIE między sztuką a naturą / Marek Zaradniak // P o l s k a G ł o s Wielkop. – 2010, nr 195 dod. Magazyn Rodzinny, s. 3
Bronisława Malukow-Danecka – plastyk, historyk sztuki, kierownik Galerii Miejskiej „Arsenał” w Poznaniu oraz Ryszard Danecki – poeta, publicysta i dziennikarz.

Jacek Kaczmarek
10 rocznica śmierci

Jacek Kaczmarek – ur. 22.03.1957 r. – zm. 10.04.2004 r. – pieśniarz, poeta, powieściopisarz. Urodził się w Warszawie w rodzinie artystów plastyków. W 1980 roku ukończył filologię polską na Uniwersytecie Warszawskim. Popu-

larność zyskał jako wykonawca ballad. Zdobył I nagrodę na Festiwalu Piosenki Studenckiej w Krakowie (1977) za wykonanie „Przedszkola”, „Przybycia tytanów”, „Obławy”. Był laureatem licznych festiwali piosenki poetyckiej i kabaretowej. Nazywano go bardem sceny niezależnej, później bardem „Solidarności”. Swoje piosenki publikował w pismach „Radar” i „Student” (1977-1981). Występował także w kabarecie „Pod Egidą” Jana Pietrzaka. Należał do grona współzałożycieli grupy „Piosenkariat” (działającej przy klubie Politechniki Warszawskiej „Remont”). Wraz z Przemysławem Gintrowskim i Zbigniewem Łapińskim przygotował programy „Mury” (1979), „Raj” (1980), Muzeum (1981). W październiku 1981 roku wyjechał do Francji, gdzie zastał go stan wojenny ogłoszony (13.12.1981) w Polsce. W czasie pobytu na emigracji dawał koncerty w USA, Kanadzie, Republice Południowej Afryki, Izraelu i licznych krajach Europy Zachodniej. Zbierał fundusze na rzecz podziemnej „Solidarności”, brał udział w akcjach charytatywnych. Pracował dla Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa (1982-1994), miał tam własny program, prowadził audycje. Powrócił do kraju (1990); rozpoczął wówczas wyczerpującą trasę koncertową. Do 1994 roku dzielił czas między Monachium (współpraca z RWE) a Polskę. W 1995 roku osiedlił się w Australii. Przyjeżdżał wówczas do ojczyzny na koncerty i promocje kolejnych płyt. Zmarł w Gdańsku.

Pisał teksty piosenek, prozę, powieści. Początkowo jego utwory były odbierane jako manifest polityczny; taki miały wydźwięk społeczny w czasach opozycji demokratycznej i „Solidarności”. Cechuje je jednak uniwersalizm. Pełne ekspresji, bogate językowo pieśni opowiadały o naturze ludzkiej zawsze skłonnej do zła i dobra, szczególnie chwiejnej w obliczu egzystencjalnych zagrożeń. Poruszał także tematy historyczne, podnosił problem sensu ludzkich działań. W jego dziełach znajdziemy również wątki wojenne, motywy śmierci, zagłady, różnych form walki ludzi z ludźmi. Inspirację do części twórczości stanowiły prace mistrzów światowego i polskiego malarstwa. Należał do Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

Na jego różnorodny dorobek składają się m.in.: utwory muzyczne (piosenki, płyty, programy) – „Mury” (1979), „Raj” (1980), „Muzeum” (1981), „Krzyk” (1981), „Zbroja” (1982), „Strącanie aniołów” (1982), „Carmagnole” (1982), „Kosmopolak” (1987), „Dzieci Hioba” (1989), „Głupi Jasio” (1990), „Bankiet” (1992), „Wojna postu z karnawałem” (1992), „Sarmatia” (1993), „Szukamy stajenki” (1993), „Pochwała łotrostwa” (1995), „Dwie skały” (1999), „Mimochodem” (2001); poezja – „Wiersze i piosenki” (1983), „Mój zodiak” (1985), „30 wierszy i piosenek” (1987), „Rozbite oddziały” (1988), „A śpiewak także był sam” (1998), „Biblioteka bardów” (2000), „Ale źródło wciąż bije” (2002), „Tuneł” (2004), „Antologia poezji (2012 – wydanie pośmiertne); powieści – „Autoportret z kanałą”

(1994), „Życie do góry nogami” (1996), „Plaża dla psów” (1998), „O aniołach innym razem” (1999), „Napój Ananków” (2000).

Netografia

1. Jacek Kaczmarski (1957-2004) : życie i twórczość / Anna Grazi. – Częstochowa : Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. Wydział Filologiczno-Historyczny. Instytut Historii, 2006. – 109 s. - Dostępny w Internecie: <http://www.kaczmarski.art.pl/zyciorys/zyciorys.pdf>
2. www.kaczmarski.art.pl

Pozycje zwarte

1. JACEK Kaczmarski w świecie tekstów / Krzysztof Gajda. – Nowe wyd. popr. i poszerz. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2013. – 392 s. : il. Bibliogr. s. 381-388.
2. LEKCJA historii Jacka Kaczmarskiego : obraz, wiersz, komentarz / Iwona Grabska, Diana Wasilewska. – Warszawa : Demart, 2012. – 303 s. : il. kolor. ; + 1 dysk optyczny (CD).
Zawiera także teksty Jacka Kaczmarskiego.
3. MIMOCHODEM : rozmowy o Jacku Kaczmarskim / Katarzyna Walentynowicz. – Warszawa : Bellona, 2014. – 400 s.
4. POŻEGNANIE barda : [z Jackiem Kaczmarskim rozmawia...] / Grażyna Preder. – Koszalin : Nitrotest, 1995. – 156 s. : il.
5. TO MOJA droga : biografia Jacka Kaczmarskiego / Krzysztof Gajda. – Poznań ; Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie Oddział Publicat, 2009. – 367 s. : il.
6. WBREW, pomimo i dlatego : analiza twórczości Jacka Kaczmarskiego / Piotr Wiroński. – Kraków : Księgarnia Akademicka, 2011. – 310 s.
7. ZANURZENI w historii – zanurzeni w kulturze / pod red. Marka Karwali i Barbary Serwatki. – Kraków : Śródmiejski Ośrodek Kultury, 2009. – 108 s.
Bibliogr. przy ref.
Materiały z konf., 11-12 grudnia 2009, Kraków.
8. ZOSTAŁY jeszcze pieśni... : Jacek Kaczmarski wobec tradycji / pod red. Krzysztofa Gajdy i Michała Traczyka. – [Warszawa] : Wydawnictwo MG, 2010. – 363 s.

Artykuły

1. BARD w sieci / Piotr Bratkowski // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 15, s. 92-95

14. BARDOWIE odchodzą parami / Alfred Mieczkowski // *Poezja i Dziecko*. – 2004, nr 2, s. 105-107
15. CZŁOWIEK z cokołu / Przemysław Gintrowski ; rozm. przepr. Filip Łobodziński // *Newsweek Polska*. – 2007, nr 12, s. 102-103
16. DZIECI reżimu / Jerzy Robert Nowak. – (Czerwone dynastie w mediach) // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 164, s. 10-11
17. DZISIAJ druga rocznica śmierci Jacka Kaczmarskiego / Przemysław Gulda // *Gaz. Wybor.* – *Trójmiasto*. – 2006, nr 85, s. 7
18. „ENCORE, jeszcze raz” według Pawła A. Fiedotowa i Jacka Kaczmarskiego / Andrzej Kasperek // *Bliza*. – 2009, nr 1, s. 60-74
Inspiracje malarskie w twórczości J. Kaczmarskiego.
19. EPITAFIUM dla sowizdrzała / Ryszard Knapek // *Opcje*. – 2005, nr 3, s. 46-49
20. JACEK Kaczmarski – poeta tradycji / Krzysztof Gajda // *Polonistyka*. – 2005, nr 3, s. 34-38
21. JACEK Kaczmarski – śpiewak, który tak naprawdę zawsze był sam / Anita Czupryn // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2013, nr 49, dod. Magazyn, s. VIII-IX
22. JESZCZE nie wszystko było / Wojciech Dudkiewicz // *Tyg. Solid*. – 2012, nr 8, s. 32-33
23. KOSMOPOLKA / Patrycja Kaczmarska ; rozm. przepr. Joanna Podgórska // *Polityka*. – 2007, nr 29, s. 81-83
24. NA ŚCIANACH cień mój, niby pamięć / Krzysztof Masłoń // *Uważam Rze*. – 2012, nr 9, s. 42-45
25. NIEUDANA obława na „Idola” / Piotr Gontarczyk // *Rzeczpospolita* (W3). – 2008, nr 297, s. A26-A27
26. O „MURACH” w rocznicę śmierci prof. Adama Kerstena / Olga Kersten-Matwin // *Gaz. Wybor.* – *Stołeczna*. – 2009, nr 8, s. 9
27. OBŁAWA na „Obławę” : historia z PRL-u / Dorota Wodecka, Leszek Frelich // *Gaz. Wybor.* – 2013, nr 139, dod. Ale Historia nr 24, s. 12-13
Wykonanie przez Jacka Kaczmarskiego piosenki „Obława” na festiwalu w Opolu.
28. PAMIĘTAJCIE o poecie / Przemysław Szubartowicz // *Przeгляд*. – 2006, nr 15, s. 36
29. POETA – poetą staje się po śmierci / Krzysztof Masłoń // *Rzeczpospolita* (W3). – 2007, nr 69, s. A13
30. „PRZECIEŻ wróćę, gdy zaczniesz dzień...” : wspomnienie o Jacku Kaczmarskim / Zenon Ożóg // *Fraza*. – 2004, nr 2, s. 298-300
31. SENS do muzyki : glosa do melicznej poezji Jacka Kaczmarskiego / Krzysztof Hoffmann // *Polonistyka*. – 2005, nr 3, s. 39-43

20. SOLITAIRE – solidaire : o Jacku Kaczmarskim trochę inaczej / Stanisław Truchan // *A k a n t*. – 2004, nr 6, s. 18
21. „SWÓJ własny wróg – Mój Bóg” : 5. rocznica śmierci Jacka Kaczmarskiego / Ewa Sobczak // *Z n a k*. – 2009, nr 4, s. 117-126
22. ŚCICHŁ szcęk i śpiew / Wojciech Staszewski // *G a z . W y b o r .* – 2012, nr 252, s. 18-19
23. ŚLEDZTWO ostateczne / Jacek Kowalski // *W D r o d z e*. – 2009, [nr] 5, s. 87-96
Spory o chrzest Jacka Kaczmarskiego na łożu śmierci.
24. TAK używano mnie w potrzebie / Piotr Bratkowski // *N e w s w e e k P o l s k a*. – 2007, nr 12, s. 100-102
25. TŁUMACZ no się teraz, poeto... / Jacek Kaczmarski ; rozm. przepr. Mirosław Spychalski // *D z i e n n i k* (Wyd. 2). – 2009, nr 85, dod. Kultura, s. 10-11
Wywiad przeprowadzony w Monachium 5 stycznia 1989 r.
26. UWODZICIELSKA (zwodnicza?) moc piosenki / Barbara Serwatka // *F r a g i l e*. – 2009, nr 4, s. 24-26
27. WCIĄŻ lubię śpiewać „Mury” / Jacek Kaczmarski ; rozm. przepr. Jolanta Piątek. – *F r a g m . // O d r a*. – [2011], nr spec., s. 162-163
28. WIGILIA na Syberii według Jacka Malczewskiego i Jacka Kaczmarskiego / Andrzej Kasperek // *B l i z a*. – 2012, nr 4, s. 185-195
29. ZBUDZILI hufce hord / Wojciech Dudkiewicz. // *T y g . S o l i d*. – 2012, nr 51, s. 30-31

VI. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

CZTERY RAZY NA LUDOWO, CZYLI GADKI O OSKARZE KOLBERGU

Scenariusz lekcji bibliotecznej

Oskar Kolberg (1814-1890) jest jednym z patronów 2014 roku w Polsce. Etnograf zakochany w polskim ludzie, przeszedł do historii jako tytan pracy za sprawą monumentalnego dzieła „Lud. Jego zwyczaje, sposób życia, mowy, podania, przysłowia, obrzędy gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce”, ale także wielu innych, zebranych w powojennej Polsce w zbiór ponad 80. tomów Dzieł Wszystkich Oskara Kolberga (DWOK), które razem liczą ponad 30. tysięcy stron. Wynik oszałamiający, jeśli się weźmie pod uwagę fakt, że przez 76 lat życia Oskar Kolberg wykonywał różne zawody: najpierw nauczyciela muzyki i kompozytora (skomponował kilka utworów na motywach ludowych), później księgowego, przez wiele lat urzędnika – bankowego i dyrektora kolei warszawsko-wiedeńskich, wreszcie – etnografa.

„Dorobek Kolberga był gigantyczny, a tylko 8 procent badanych wie, kim był. Rok Kolberga ma to zmienić” – powiedział Bogdan Zdrojewski, minister kultury i dziedzictwa narodowego.

Warto pamiętać, że żaden inny naród europejski nie ma takiego zespołu źródeł z epoki. Dokumentacja zgromadzona przez Oskara Kolberga już od blisko 150. lat służy, zgodnie z zamiarem autora, przede wszystkim polskiej etnografii, folklorystyce i etnomuzykologii.

Oskar Kolberg pozostawił po sobie olbrzymią spuściznę – trudno ją przedstawić w krótkiej formie jaką jest scenariusz lekcji bibliotecznej. Dlatego próbujemy przybliżyć dorobek patrona roku w kilku fikcyjnych szkicach nazwanych na wzór Kolberga „gadkami”. Każda z gadek może być wykorzystana z osobna – wtedy stanowi krótki rys do portretu Oskara Kolberga. Wszystkie razem nie dają jeszcze pełnego obrazu, ale przynajmniej próbują pokazać bogactwo i barwność tej wybitnej postaci w polskiej historii oraz jej współczesną percepcję.

Scenariusz lekcji uzupełniają bibli- i netografia. To nie tylko źródła naszego opracowania, ale także przyczynek do rozwoju zainteresowań folklorem i głębszego poznania Oskara Kolberga.

Cele:

- uczczenie Roku Oskara Kolberga
- propagowanie polskiego folkloru oraz czytelnictwa
- rozwijanie zainteresowań młodzieży

Adresaci: młodzież gimnazjum oraz liceum

Materiały metodyczne:

- ławki, krzesła i inne przedmioty, służące do inscenizacji
- rekwizyty ludowe (świętki, serwetki, chusty itp.) do wystroju oraz element ubioru
- sprzęt audio-wizualny

CZĘŚĆ I – Od frywolitki do Nagrody Oskara Kolberga.

CZĘŚĆ II – Z Kolbergiem od dziecka, czyli „Wlazł kotek”... i baśnie, przysłowia

CZĘŚĆ III – Oskar Kolberg a Poznań i Wielkopolska

CZĘŚĆ IV – Oskar Kolberg nasz współczesny

Osoby: Mędrék (bajarz, czyli narrator), Kasia i Ania, Sobek i Ulina, Henas i Mietas, Mądra

Objaśnienia:

- [tekst normalny, w kolorze niebieskim – didaskalia](#)
- *tekst kursywą – dialog, wypowiedź*
- „tekst normalną czcionką, w cudzysłowie” – cytaty z Oskara Kolberga, cytaty z Facebooka w IV części
- DWOK – Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga

Nota biograficzna:

Henryk Oskar Kolberg urodził się 22 lutego 1814 roku w Przysusze (Kieleckie). Jego ojciec był profesorem miernictwa i geodezji na Uniwersytecie Warszawskim. Młody Oskar w latach 1823-1830 uczył się w Liceum Warszawskim, jednocześnie zdobywając wykształcenie muzyczne (m.in. u Józefa Elsnera). W latach 1835-1836 przebywał w Berlinie, gdzie oprócz kontynuowania nauki

muzyki studiował w Akademii Handlowej. Po powrocie do kraju był nauczycielem muzyki m.in. w Wilnie, Homlu i Białymstoku. W Warszawie pracował jako księgowy w banku, od 1845 roku w Zarządzie Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, a w latach 1857-1861 w Dyrekcji Dróg i Mostów. Jednocześnie pisał hasła z dziedziny muzyki i muzykologii do „Encyklopedii powszechnej” Orzelbranda. W roku 1839 zaczął zbierać pieśni ludowe z okolic Warszawy. Chciał w ten sposób zbadać i opisać charakter muzyki słowiańskiej. Jako kompozytor wykorzystywał motywy ludowe w swoich utworach m.in. w mazurkach i kujawiakach. W roku 1842 opublikował „Pieśni ludu polskiego”, w wersji nieautentycznej, czyli bez treści obscenicznych, przesądów i zabobonów; do wszystkich pieśni opracowywał akompaniament fortepianowy. Przełomową pozycją były wydane w 1857 „Pieśni ludu polskiego” – obszerny materiał melodyczny, obejmujący 910 zapisów melodii i autentycznych tekstów ludowych, z charakterystycznym słownictwem gwarowym. Od 1857 zaczął też wydawać monumentalne, 33. tomowe dzieło „Lud. Jego zwyczaje, sposób życia, mowa, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce”, ukazujące życie ludu XIX wieku. W 1871-1872 opublikował w „Gazecie Polskiej” plan z podróży po południowej Europie – „Obrazy Słowiańszczyzny południowej”. Ponadto był autorem „Obrazów etnograficznych” (1882-1891). Swoimi pracami stworzył podstawę folklorystyki i etnografii. Był członkiem wielu towarzystw m.in. Akademii Umiejętności (od 1875 r.), Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie (od 1877 r.) i Warszawskiego Towarzystwa Śpiewaczego „Lutnia” (od 1889 r.). W maju 1889 roku Kolberg obchodził jubileusz 50-lecia pracy. Zmarł 3 czerwca 1890 roku; został pochowany na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

CZĘŚĆ I – Od frywolitki do Nagrody Oskara Kolberga.

Mędrak, bazarz (narrator): *Wygląda na to, że przestaliśmy się wstydzić polskiego folkloru. Rodzimą „ludowość”, której nachalny etos obrzydliły lata PRL-u, zastąpiło anglojęzyczne słowo „folklor” (termin wprowadzony przez brytyjskiego pisarza Williama Thomsa już w 1846 roku) albo jego skrócona wersja „folk”. Ludowość nadal funkcjonuje i znów inspiruje. Ba, tworzy się nowa moda na folk – w modzie, we wzornictwie. Na początek posłuchajcie „koronkowej” historii...*

Pokój w mieszkaniu, a w nim dwie nastolatki. Jedna (Ania), odwrócona tyłem, pilnie nad czymś pracuje. Druga (Kasia) skrada się za jej plecami.

Kasia: – *Cześć, Aniu! Dzwonię do ciebie i dzwonię, a ty wcale nie odbierasz!*

Ania: – *Oj, Kaśka, nie mam czasu...*

Kasia (próbuję jej zajrzeć przez ramię): – A co robisz?

Ania: – Nic takiego. Na pewno to ciebie nie zainteresuje...

Kasia (nie ustaje w swoich próbach): – Daj spokój! Bardzo mnie interesuje, dlaczego zrobiłaś się takim odludkiem. W ogóle ciebie nie widać na fejsie!

Ania: – Już mówiłam – nie mam czasu...

Kasia (w końcu udaje jej się zobaczyć, co koleżanka ma w dłoniach): – O, rany! Ale fajne! Koronki?! To tym się całymi dniami zajmujesz?

Ania: – To są frywolitki, czyli koronki czótenkowe. I właśnie tym się zajmuję w wolnych chwilach.

Kasia: – No, nie! Ale czad! Ja, z moim ADHD, chyba bym nie wysiedziała!

Ania: – To by na pewno była świetna terapia na twoje ADHD.

Kasia: – Ale cudnieka robisz! Pokaż! Masz tego więcej? Powinnas to pokazać na fejsie albo na Instagramie!

Ania: – A po co? Niepotrzebny mi wirtualny lans. Wolę się spotykać w realu z ludźmi, którzy mają podobne zainteresowania.

Kasia: – Kółko matek różańcowych? Siedzicie z robótkami i odśpiewujecie godzinki?

Ania: – Zdziwiłabyś się. Podczas warsztatów Nowy Folk Design w Poznaniu, w których uczestniczyłam, poznałam samych młodych ludzi. Ale sztuki frywolitki nauczyła mnie prawdziwa mistrzyni, pani Eugenia Wieczorek...

Kasia: – Wow! A gdzie ją znalazłaś?

Ania: – Przez przypadek. Spotkałam ją na corocznych Targach Sztuki Ludowej w Krakowie, gdzie byłam na wycieczce. Okazało się, że Pani Eugenia jest z naszego wielkopolskiego Jarocina i...

Kasia: – No, nie chcesz chyba powiedzieć, że jeździłaś specjalnie do Jarocina?!

Ania: – A dlaczego nie? Jarocin to świetne, free-wolne miasto...

Kasia: – Że jak? Frywolne?! No, Anka, nie podejrzewałam cię o to!!

Ania (uśmiecha się): – Tobie tylko jedno w głowie. „Free” z angielskiego, jak wiesz, znaczy „wolne”. Miasto festiwali, koncertów i spichlerza rocka, kreatywne i wolne. No, i miasto frywolitki. Pani Eugenia Wieczorek brała udział w kampanii miasta pod hasłem „Free-wolne miasto”. Bo jej wolność to frywolitka – w ten sposób wyraża swoją twórczą naturę. A teraz frywolitka jest też moją „wolnością”.

Kasia: – ??? Też, Anka, w życiu nie słyszałam, żebyś powiedziała tyle zdań na raz! Ta free-wolotka to musi być niezły odjazd! Pokaż-no!

Ania: – Spokojnie, Kaśka. Moje frywolitki nie są jeszcze doskonałe. Ale zobacz (pokazuje zdjęcie misternej serwetki albo innego rękodziela), jakie frywolitki robi pani Eugenia – to prawdziwa mistrzyni; sztuki frywolitki uczyła się od swojej babci i mamy. A do tego to wspaniała, szczerą, ciepłą i przemiłą osobą.

Kasia: – No, wierzę! A znajdę ją w Internecie?

Ania: – Oczywiście, pomimo że pani Eugenia jest starszą osobą (emerytowaną nauczycielką), ma swoją stronę internetową www.frywolitka-jarocin.cba.pl. I piszą o niej sporo, w tym na specjalnych, frywolitkowych blogach.

Kasia: – Żartujesz? To jest was więcej?

Ania: – Coraz więcej...

Kasia: – Anka, nie poznaję ciebie – wciągnęło cię bez reszty!

Ania: – Też by ciebie wciągnęło. Fajna jest świadomość, że możesz uratować umiejętność, która ginie...

Kasia: – Rany! Sama chyba nie dasz rady!

Ania: – Wcale nie jestem sama. Pani Eugenia dzieli się swoją wiedzą i umiejętnościami. Wyuczyła już wiele uczennic (chłopcy też się zdarzają). W ogóle zrobiła wiele, by trochę zapomniana sztuka frywolitki przetrwała. Dlatego razem z dziewczynami chcemy jakoś uhonorować panią Eugenię...

Kasia: – Uhonorować? Znaczy, nagrodzić, tak? A jest jakaś nagroda dla hafciarek? Taki Fryderyk?

Ania: – Fryderyk nie, ale Oskar...

Kasia: – Też, no tego mi nie wmówisz, że za to dają Oscara!!!

Ania: – Nagrodę Oscara Kolberga dają.

Kasia: – A kto to?

Ania: – Wybitny etnograf, folklorysta. Utrwalał wszelkie przejawy kultury ludowej XIX wieku. Gdyby nie on, niezbyt dużo wiedzielibyśmy o ówczesnym folklorze. No, i pewnie niewiele przetrwałoby do naszych czasów. Weź też pod uwagę, że Polska była wtedy pod zaborami. Oskar Kolberg ocalił dla przyszłych pokoleń prawdziwe skarby kultury ludowej w swoich 33. tomach monografii regionalnych.

Kasia: – Dobra! A co to ma wspólnego z Panią Eugenią?

Ania: – No, jak to, co? Pani Eugenia, przez to, że popularyzuje frywolitkę wielkopolską, kultywuje tradycję sztuki koronkarskiej i przekazuje ją nam, by przetrwała dla następnych pokoleń.

Kasia: – Aha... Znaczy tę nagrodę dostają ci, którzy zasłużyli się dla folkloru?

Ania: – Nie tylko dla folkloru, ale dla dziedzictwa narodowego. Nagroda Oscara Kolberga przyznawana jest indywidualnie w różnych dziedzinach twórczości artystycznej (frywolitki, to też sztuka!), ale także kapelom i zespołom folklorystycznym, badaczom kultury ludowej...

Kasia: – No, patrz, a ja nic o tym Oskarze Kolbergu i jego nagrodzie nie wiedziałam...

Ania: – No, to dowiedz się jeszcze, że ta nagroda jest przyznawana od 40 lat! Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest głównym fundatorem nagród

i wyróżnień honorowych. Natomiast organizatorem jest Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze, Oddział Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu.

Kasia: – Znaczy, że wiesz, do kogo pisać (po poznańsku – „know how”), więc w czym problem?

Ania: – W tym, że o nagrodę może wnioskować tylko jakaś instytucja kultury, samorząd albo stowarzyszenie...

Kasia: – Hmm... To może poprosicie Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu? Wiem, że organizują różne imprezy?..

Ania: – Fakt! Organizują Biesiady i Estrady Folkloru, różne festiwale czy przeglądy. Chyba nawet pani Eugenia uczestniczyła...

Kasia: – No, to działaj, Anka!

Ania: – A pomożesz mi? Potrzebuję twojej energii.

Kasia: – OK! (patrz, to inicjały Oskara Kolberga!) Do dzieła! Najpierw – Centrum Kultury z ulicy Łaziennej!

***

Ten sam pokój, ale tym razem „wystrojony” frywolitkami (serwetki, serwety, frywolitkowa „biżuteria”, bombki lub pisanki itp.), innymi (dostępnymi) akcentami ludowymi, ale także różnymi wycinkami prasowymi i zdjęciami.

Kasia: – O, rany! Ale wystawkę zrobiłaś! Jak okno wystawowe w „Cepelii”!

Ania: – To na cześć pani Eugenii Wieczorek! Wiesz, że przyznano jej w końcu Nagrodę Oskara Kolberga?

Kasia: – Tak! Czytałam w Internecie. I widziałam zdjęcia – pani Eugenia na Zamku Królewskim w Warszawie z ministrem Zdrojewskim! Super! Chociaż trochę trwało zanim ją dostała.

Ania: – Oj, trwało. Ale efekt się liczy! I to, że pani Eugenia została nagrodzona jako jedyna osoba z Wielkopolski.

Kasia: – Jesteś pewna? Słyszałam, że kiedyś tę nagrodę dostały koronczarki z Golin. No, i mój ulubiony zespół „Wielkopolanie”.

Ania: – Ulubiony? (śmieje się) No, proszę, jak zmieniły się twoje upodobania! „Wielkopolanie” dostali nagrodę bodajże w 2005 roku. Ale w 2013 roku Eugenia Wieczorek była jedyną reprezentantką Wielkopolski!

Kasia: – A widziałaś, jaki medal przyznała pani Eugenii z tej okazji blogerka?

Ania: – Renulek, znaczy Renata? Tak, widziałam frywolitkowy medal! Pani Eugenia mówi, że to najzdolniejsza z jej uczennic...

Kasia: – ...pewnie obok ciebie! Twoje frywolitki są coraz bardziej perfekcyjne!

Ania: – Do pani Eugenii to mi baaaaaardzo daleko.

Kasia: – Nie bądź taka skromna! Szczęściara z ciebie, że miałaś TAKĄ mistrzynię za nauczycielkę, a z pani Eugenii, że ma TAKĄ uczennicę!

Ania: – Miło, że tak mówisz. Zauważyłaś, że coraz więcej młodych ludzi interesuje się rękodziełem? Ostatnio czytałam w „Wysokich obcasach” o takiej Basi, która „Zamieniła zarząd na tamborek”. Pracowała jako dyrektor marketingu i PR Starego Browaru w Poznaniu, członek zarządu i kuratorka Art&Fashion Festival. Pewnego dnia rzuciła wszystko i postanowiła zająć się haftem, a konkretnie – kopiować hafty swojej babci. Zapamiętałam takie zdanie: „dawne bogactwo haftów mnie zachwyciło. Rodzajów, technik było kiedyś więcej niż języków”.

Kasia: – Mnie już nie musisz przekonywać! Ale, rzeczywiście! Coraz więcej jest takich osób. Folk jest po prostu modny! Mama pokazywała mi artykuł w „Magazynie rodzinnym”, dodatku „Głosu Wielkopolskiego”, o babci, mamie i córkach, które założyły rodzinną firmę i zatrudniły bezrobotne panie do szydełkowania i haftowania unikatowych, inspirowanych folklorem, aplikacji. Mają nawet swój sklep w Poznaniu.

Ania: – To co? Wystroimy się raz na ludowo?

Kasia: – I raz, i dwa, i trzy, i cztery!!!

Mędek: – Niech puentą do naszej „koronkowej” historii będzie fakt, że w Roku Kolberga pani Eugenia Wieczorek, mistrzyni frywolitki, miała wystawę swoich kunsztownych prac w Warszawie, w Galerii Rondo, w Pawilonie Cepelii przy ul. Marszałkowskiej. A jako laureatka Nagrody Oskara Kolberga uczestniczyła w specjalnym rocznicowym Koncercie w Filharmonii Narodowej w Warszawie, z udziałem pani prezydentowej Anny Komorowskiej. W koncercie „Od kujawiaka do Krzesanego” zabrzmiały utwory np. Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego i Wojciecha Kilara. A wśród wykonawców znaleźli się m.in. Piotr Gaca i jego wielka orkiestra, Trebunie Tutki, Orkiestra Namysłowskiego i Kapela ze Wsi Warszawa.

CZĘŚĆ II – Z Kolbergiem od dziecka, czyli „Włazł kotek”... i baśnie, przysłowia.

Bajarz (Mędek, narrator): – A tę gadkę zacznijmy tak: „Dawno, dawno temu, za górami, za lasami”... żył sobie Oskar Kolberg, który z wędrowni po XIX-wiecznej wsi uczynił swoją drogę życiową. Zainteresowany głównie kulturą muzyczną, zapisywał też ludowe opowieści, baśnie i gadki. Ich bohaterami są najczęściej chłop, baba, diabeł lub czart, Mądry lub Mądra. Do najpopularniejszych imion, cytowanych przez Kolberga, należą Jasiniek i Kasińka, ale Oskar podawał też, że chłopci „skracają” imiona chrześcijańskie: na przykład Balcer to „skrót” od Baltazara, Frącek

– od Franciszka, Gierka od „Giertrudy”, Nastaga od Anastazji... Niech zatem tym razem naszymi bohaterami będą – za Kolbergiem – Sobek, czyli Sobestyan (po naszymu Sebastian) i Ulina czyli Julianna.

„Ulica”. Dziewczyna dogania chłopaka. Woła za nim:

Ulina: – Hej, chłopie! Gdzie tak pędzisz?

Sobek: – Do biblioteki.

Ulina: – A po co?

Sobek: – Mam przygotować referat o Oskarze Kolbergu, bo mamy Rok Kolberga, jak wiesz...

Ulina: – No, coś mi się obilo o uszy. Ale to jakieś straszne nudziarstwo!

Sobek: – Wcale nie! A znasz to (śpiewa): „Włazł kotek na płotek i mruga./ piękna to piosneczka niedługa”.

Ulina: – (śpiewa) „Niedługa, niekrótka, a w sam raz./ Zaśpiewaj koteczku jeszcze raz”. Też coś! Jasne, że znam! Od dziecka!

Sobek: – To Kolberg!

Ulina: – ???

Sobek: – Znaczy – gdyby Kolberg nie zapisał tej piosenki w jednym ze swoich licznych dzieł, to kto wie, czy przetrwałaby pamięć o niej, pod obcymi zaborami...

Ulina: – Oj, nie dorabiaj „martyrologii” do zwykłego kotka, co włazł na płotek...

Sobek: – Nie mam zamiaru, ale to fakt! Co prawda, w wersji Kolbergowskiej „piosneczka” brzmiała trochę inaczej. Druga zwrotka to: „Włazł kurek na murek i pieje;/ niech się nikt z tych piosenek nie śmieje”.

Ulina: – Też ładnie.

Sobek: – Oskar Kolberg mawiał, że narody trwają, póki śpiewają. Gdyby nie on, kto pamiętałby o piosenkach, pieśniach i przyśpiewkach sprzed lat? A zebrał ich około 12.500!

Ulina: – O, rany! Olbrzymia liczba. Ale dlaczego zapisywał dziecięce piosenki?

Sobek: – Zapisywał wszystko, co związane z wsią. A może też dlatego, że sam zainteresował się folklorem już w dzieciństwie? Jego niania, Zuśka Wawrzek (ta sama opiekowała się także młodym Fryckiem Chopinem), ponoć całymi dniami wyśpiewywała przyśpiewki ludowe. Na przykład: „Oj nie pójde ja za męż./ Da, tego tego roku jesce./ Oj, cóż mnie za niewola/ Da, kiej mnie żaden nie chce”...

Ulina: – To chyba przyśpiewka bardziej dla dorosłych! A może masz coś z „Kolberga dla dorosłych” (tak jak jest „Fredro dla dorosłych”)?

Sobek: – Nie zapominaj, że Kolberg żył w epoce wiktoriańskiej, pełnej konwenansów społecznych. Na początku nawet „poprawiał” ludową twórczość. Później stosował niedomówienia i wielokropki. Albo nawet jeśli zapisał jakąś odważniejszą piosenkę, to dzisiaj niekoniecznie odczytamy w niej kontekst erotyczny...

Ulina: – *E, coś ten Kolberg za bardzo uładzony. Nie masz czegoś mocniejszego?*

Sobek: – *To może coś ze „Świata nadzmysłowego”?*

Ulina: – *Brzmi nieźle...*

Sobek: – *Nie wiem, czy się nie rozczarujesz, bo Kolberg opisuje tu wierzenia i czary. Píše o „demonach kuszących dzieci” (np. skrzat, smok, Jędza) i osobno – dorosłych (upiór, wilkołak, zmora), wspomina o zaklęciach...*

Ulina: – *Nieźle, nieźle! Prawie jak Saga „Zmierzch”...*

Sobek: – *A żebyś wiedziała! Czytałem, że współczesna pop kultura ma swoje korzenie w romantyzmie, a właśnie romantycy obficie czerpali inspirację z folkloru i podań ludowych. Różnica między kulturą popularną a kulturą ludową jest taka, że ludzie, którzy kiedyś opowiadali o diabłach, duchach czy wilkołakach, naprawdę się ich bali. A pop kultura je zinfantylizowała (przykładem... lalki Monster High: Draculaura, Clawdeen Wolf i inne).*

Ulina: – *Miało być dla dorosłych...*

Sobek: – *No, dobra... Hmm... Ale nie całkiem serio, to mam nawet coś o... gender.*

Ulina: – *Żartujesz?!*

Sobek: – *No, przecież mówię, że nie całkiem serio. Kolberg wśród „złych duchów” wymienia: diabła, czarta, a także czarownicę czyli... ciotę.*

Ulina: – *Przejąłeś!..*

Sobek: – *Chciałaś coś mocniejszego, to masz. A Kolberg pisze: „W Wielkopolsce, jak wszędzie, płeć żeńska czynniej nierównie występuje we wszystkich sprawach demonicznej natury, niż męska. Dlatego—to pełno tu czarownic a raczej: ciot, jak je wielkopolski lud mianuje, gdy o czarownikach mało co słychać”.*

Ulina: – *Do tego jeszcze męski szowinista!*

Sobek: – *Daj spokój! Posłuchaj dalej: „Wyraz c i o t a jest tu (znaczy w Wielkopolsce) powszechny. Wyraz c z a r o w n i c a rzadko kiedy używany, oznacza jakąś wyższą w hierarchii Złego istotę”.*

Ulina: – *Cha, cha, cha! Rozumiem, że nie to powinnam zapamiętać o Oskarze Kolbergu?*

Sobek: – *Lepiej by było, gdybyś zapamiętała, że w tamtych czasach (przynajmniej do „rebelii chłopskiej” 1846-1848 roku) wieś postrzegano jako tę, która strzeże najlepszych obyczajów i jest moralnie bez zarzutu. Kolberg chciał przekazać – na romantyczną modłę (choć w zasadzie był już pozytywistą), że kultura ludowa jest żywym zabytkiem dziejowym, polską „starożytnością”. Oskar nawet po „wiośnie ludów” pozostał wierny swojej fascynacji kulturą polskiego chłopca. I pokazywał całą jej barwność... Wyzwiska też cytował. Tylko czy dzisiaj kogoś by zaszokowały?*

Ulina: – *Przykłady, proszę!*

Sobek: – *OK (przyjmijmy, że to inicjały Oskara Kolberga) zanotował w tomie z Wielkiego Księstwa Poznańskiego: „Na Pałukach, skorsi już niż gdziekolwiek są ludzie do gniewu, wyrzekań i obelg; więc też tu częściej usłyszysz złorzeczenia i wyrazy takie jak np: bodaj ci wszystkie kości ze stawów wypadły!, bodajś pękl!, ty zatracona duszo!, psiaćkrew!, zatruty psie!, portrecie złodziejski!, smoczypysku!, ty wątrobniku!, ty kołtuniarzu!, ty ośiemnasty kołtunie!, o wy raki pieczone! (na leniwe konie)”.*

Ulina: – *E, takie przezwiska to dziś można między bajki schować!*

Sobek: – *Chcesz bajkę, to masz: „Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle”.*

Ulina: – *To też z Kolberga? I to bajka? Myślałam, że przysłowie. Wszyscy je znają.*

Sobek: – *Właśnie! To przysłowie i bajka ze spuścizny Kolberga, tylko rzadko kto o tym wie. A on pisze tak: „Nie tylko chłopi, ale baby czarownice nieraz więcej rozumu posiadają od samego diabła, dlatego się też nimi chętnie diabeł wyręcza, jak tego powyższe przysłowie dowodzi. (...) W Wielkopolsce krąży tego różne odmiany. Podług jednych, chwyciła się baba, chcąc cnotliwe małżeństwo do kłótni pobudzić, tego sposobu, że każdemu z nich nóż pod poduszkę włożyła, każde z osobna uwiadomiwszy, że jedno drugie chce zabić. Podobno aż 90 procent znanych do dzisiaj przysłów polskich pochodzi z tomów Kolberga! Przykłady można mnożyć...*

Ulina: – *...No to mnóż! Może i ja jakiś referacik przy okazji napiszę?*

Sobek: – *Na przykład... Z bajki „O diabelskim moście” dowiesz się, skąd pochodzi przysłowie: „Potrzebny jak dziura w moście”. Albo taka mądrość życiowa ukryta w porzekadle: „Żałować poniewczasie jest to samo właśnie, co patrzeć na kompas, kiedy słońce zgaśnie” albo: „Mądrość przychodzi i rośnie z laty, acz nie każdy jest mądry brodaty”. I bardziej znane: „Święta Barbara po lodzie, Boże Narodzenie po wodzie”, „Święty Marcin na białym koniu jedzie”, „Na Świętego Marcina najlepsza gęsina: patrz na piersi, patrz na kości, jaka zima nam zagości”...*

Ulina: – *Nie bardzo rozumiem, o co chodzi w tym ostatnim przysłowiu...*

Sobek: – *Po prostu – ze świętecznego jedzenia (a takim była gęsina; mięso, w tym drób, jadano tylko od święta) wróżono. Gdy kość piersiowa gęsi jedzonej na dzień świętego Marcina była biała, zwiastowała śnieżna zima. Jeśli była namiękła i pociemniała, zima miała być dżdżysta i bez śniegu.*

Ulina: – *A może by tak stworzyć książkę kucharską według Kolberga?*

Sobek: – *Byłoby ciekawie, ale... mało smacznie. Na XIX-wiecznej wsi obowiązywała dieta ziemniaczano-mleczno-mączna. Jak już wspomniałem, mięso gościło tylko na świętecznych stołach. Nawet chleb był pożywieniem*

odświętnym. Kolberg pisze też, że chłopcy „nie mają gustu ani sposobności”, by jadać owoce. Warzyw też nie jedzono zbyt wiele...

Ulina: – To co oni w takim razie jedli?

Sobek: – Ziemniaki, kasze, kapustę kwaszoną, a jako omasty używali maślanki lub serwatki; Kolberg często pisze o polewkach. Oto menu z wielkopolskiej Morownicy: „Rano w lecie (...): polewka z mleka z perkami i kawałek chleba. Na obiad albo perki i kluski, albo kapusta i groch, albo kasza i perki, albo też perki i pęczak”.

Ulina: – To taki post na okrągło!

Sobek: – No, prawie. Mleko słodkie, sery, masło i jajka były na sprzedaż. A w poście (Kolberg cytuje kazania księdza Tomickiego) „Sobek (ale to nie o mnie!) wołałby Żyda zabić niż zjeść w Wielki Post z nabiałem”.

Ulina: – O, czyli u Kolberga mamy też coś o polskiej nietolerancji...

Sobek: – Opinie o Żydach pojawiają się u Kolberga mimochodem, bo on tylko zapisywał pieśni i przyśpiewki, w których Żydzi się pojawiali. Na przykład: „Żydów skarał Pan Bóg,/ wiedzcie o tem panny,/ teraz jedzą czosnek,/ bo nie chcieli manny”. Oprócz Żydów, najwięcej dostaje się Cyganom i Niemcom. Ci ostatni kojarzeni byli z siłami nieczystymi, czy wręcz z diabłem („kusy” nosił krótki frak jak Niemcy). No, i śpiewano o nich „nieobyczajnie”...

Ulina: – A jednak!

Sobek: – Na przykład taka rymowanka: „Niewiele im trzeba,/ tylko batów kupę,/ weznie od Polaka/ każdy Niemiec w dupę”. Ale kilka lat wcześniej Kolberg był „grzeczniejszy” i pominął słowo na cztery litery, nawet wbrew rymowi: „Głupie Niemcy, głupie/ nie siedzą w chałupie/ od Francuzów w kupie/ dostali po... skórze”!

Ulina: – Cha! Cha! Cha! A już myślałam, że ten Kolberg nie miał w ogóle poczucia humoru.

Sobek: – Bo podobno nie miał. Stary kawaler, porządny ewangelik całkowicie oddany jednej idei – dostarczenia potomnym wiedzy o kulturze chłopskiej. Do swych zadań podchodził serio. Na tyle serio, że... cytował również rzeczy dowcipne. Dajmy na to „Dowcipy polskiego chłopca” (które opisywał w każdym regionie) albo takie przysłowie: „Kto nie jest obżartym, opędzi brzuch i żartem”. I jeszcze szerszy opis „przysłów miejscowych”: „W każdej nieomal okolicy znajduje się jakaś wieś lub miasteczko, które jest celem pośmiewiska sąsiednich mieszkańców. Tak Pacanów w Krakowskim, Smorgoń na Litwie, zaś w powiecie Ostrzeszowskim miasteczko Mikstat jest celem dowcipnych rozmów okolicznych wiosek”.

Ulina: – O, Mikstat to już Wielkopolska. Masz coś jeszcze zabawnego z Kolberga z naszego regionu?

Sobek: – *Jasne! W 15. tomie DWOK jest i Osiek z powiatu odolanowskiego („Porządek (szyk) jak w Osieku”), Chojno w powiecie Szamotulskim, pierdoła z Gądek i elegant z Mosiny...*

Bajarz: – *Hola, hola, mój ty Sobku! Za bardzo się zagalopowałeś. To już inna bajka, albo raczej „gadka” – numer trzy, czyli „Oskar Kolberg a Poznań i Wielkopolska”. Zapraszamy!*

CZĘŚĆ III – Oskar Kolberg a Poznań i Wielkopolska

Mędek: – *Kolbergowski „Lud...” stał się jednym z pierwszych w Europie modeli monografii etnograficznej. We wszystkich tomach głównym tematem zainteresowań badacza były pieśni i muzyka ludowa. Jednak w 33. monografiach regionalnych Kolberga można też znaleźć zróżnicowane opisy mieszkańców regionu, cechy ich kultury materialnej, zwyczaje i obrzędy, a także opowieści, bajki, gadki, przysłowia. Jest również charakterystyka językowa. Wielkopolska została wyróżniona osobnym, ważnym tekstem Oskara Kolberga, który ukazał się w „Zbiorze Wiadomości Antropologii Krajowej”; to „Rzecz o mowie ludu wielkopolskiego”, czyli o gwarze. W tej gadce nie użyjemy co prawda gwary poznańskiej, ale naszymi przewodnikami będą bohaterowie z imionami w wersji gwarowej: *Henas i Mietas...**

Dwaj chłopcy siedzą przy stołach-ławkach, jakby w szkolnej bibliotece. Przed Henasem leżą książki.

Mietas: – *Rok 2014 Rokiem Oskara Kolberga, ale co to ma wspólnego z nami?*

Henas: – *Czyli z kim?*

Mietas: – *No, z nami – poznaniakami, Wielkopolanami...*

Henas: – *Dobre pytanie i natychmiastowa odpowiedź: BARDZO DUŻO.*

Mietas: – *E, nie ściemniaj...*

Henas: – *Nie mam zamiaru. Zaraz przyznasz mi rację. Po pierwsze: gdzie Kolberg wydał pierwsze swoje dzieło „Pieśni ludu polskiego” (bo carska cenzura w Warszawie na to nie zezwoliła)? W Poznaniu! Jan Konstanty Żupański mu to wydał w 1842 roku. Po drugie: gdzie mieści się jedyny Instytut Oskara Kolberga?*

Mietas: – *A bo ja wiem?...*

Henas: – *W P...*

Mietas: – *...Przysusze? Tam się chyba urodził, co nie?*

Henas: – *Tak, tam się urodził, ale Instytutu tam nie ma, tylko oddział Muzeum jego imienia, z główną siedzibą w Radomiu.*

Mietas: – *Zatem – też w Poznaniu?..*

Henas: – *Właśnie! Instytut imienia Oskara Kolberga mieści się przy ulicy Kantaka w Poznaniu. I również w Poznaniu, od 1962 roku, przygotowuje się do druku Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga. Do dzisiaj to już 85 tomów.*

Mietas: – *Jasne, już Lech, Czech i Rus znali Kolberga...*

Henas: – *Oni nie, ale Kolberg pewnie wiedział o nich. W swoim monumentalnym dziele „Lud...”, siedem tomów (konkretnie od 9. do 15.) poświęcił Wielkiemu Księstwu Poznańskiemu. (wertuje jedną z książek) Opisuje na przykład „początki Poznania” (czyta): „giną w pomroce wieków jak i ślady bytu pierwotnych okolicznej ziemi mieszkańców”, ale „nazwisko Poznania przekonywa o wyraźnym słowiańskim jego pochodzeniu”.*

Mietas: – *No, i?*

Henas: – *Próbuje też dociec pochodzenia nazwy rzeki Warty (czyta): „Mogłaby pochodzić od wyrazu „wartko”. Wezbrawszy bowiem na wiosnę, wartkim płynięciem. Niektórzy sądzą, że od wart czyli strażnic nad nią położonych, lubo dzieje o wartach podobnych nie wspominają”.*

Mietas: – *Zaraz, zaraz – on pisał o „Ludzie”, tak?*

Henas: – *A jakże! O chatach chłopskich w Poznańskiem bardzo pozytywnie się wypowiada. Pisze: „Wnętrze domu wieśniaka wielkopolskiego porządniej i bogaciej się przedstawia niż wnętrze mieszkańca wielu innych stron Polski. Izba wapnem zwykle wybielona, dość schludnie bywa utrzymywana, lubo rzadko kiedy wielkiego jest rozmiaru. Sprzęty mają zwykle kształt podobny do tego, jaki widzimy u sprzętów po miastach i dworach (osobliwie dawniejszej mody) napotykanym; często bywają one pokostowane albo lakierowane i to przeważnie na kolor ciemno-czerwony (buraczany lub ceglasty). (...) Jak z ubiorem, tak się ma i ze sprzętami domowymi. Izby gospodarzy świadczą o porządek miłujących gospodyniach”...*

Mietas: – *I upowszechnił ten stereotyp „porzundnego” (i nudnego) poznaniaka przez stulecia... Nie masz tam czegoś bardziej z fantazją?*

Henas: – *Przypowieść o powstaniu Wzgórza Zamkowego, czyli Góry Przemysła, może być?*

Mietas: – *Dawaj! Tylko nie mów, że o Zamku Gargamela też pisał?*

Henas: – *Nie Gargamela a Przemysła, czyli Przemysława! O samym zamku nie napisał, ale... o „diabelskim” rodowodzie samego wzgórza – tak. Otóż, Kolberg zapisał wieść gminną, która głosi, że: „Po śmierci Mieczysława Gnuśnego (Mietas, to tak jakby o Tobie pisał), gdy niedobrze jeszcze w wierze chrześcijańskiej utwierdzeni Poznańczycy do bałwochwalstwa zaczęli powracać, pan Bóg rozgniewany rozkazał Lucyperowi, aby ich ukarał. Otóż Lucyper zlecił czartom porwać górę jedną na Śląsku, i wrzuceniem jej w koryto Warty zatamować wodę, aby ta wystąpiwszy z brzegów, pogrążonych snem mieszkańców zalała. Jakkolwiek czarci uwijali się dość żwawo z przeniesieniem*

nocą góry ze Śląska do Poznania, to wszelako opóźnili się nieco; albowiem gdy już byli o paręset kroków od brzegów Warty, kogut zapiał. Na głos koguta, świtanie zwiastującego, upuścili diabli górę, nie wypełniwszy zlecenia Lucyferowego i wrócili do piekła, a potop nie przyszedł do skutku. Nazajutrz mieszkańcy Poznania wstawszy, zdziwili się niezmiernie, gdy ujrzeli wzgórek tam, gdzie dniem wprzód była płaszczyna”. *Zapis Kolberga przytacza też prof. Krzysztof Kwaśniewski w swoich „Poznańskich legendach”.*

Mietas: – *Dobra, to teraz ja mam pytanie do Ciebie: a o grobli Twardowskiego słyszałeś?*

Henas: – *A konkretnie?*

Mietas: – *Dziadek, który mieszka w okolicach Nekli, opowiadał mi w dzieciństwie o pobliskiej grobli Twardowskiego. Według legendy usypał ją diabeł na żądanie czarnoksiężnika, by umożliwić mu przejazd przez podmokły obszar. A cztery pagórki w gminie Kostrzyn nazywane są Diablami Sakiewkami – podobno powstały, gdy diabeł nie zdążył przed pierwszym pianiem kura zrzucić ich na groblę.*

Henas: – *Twój dziadek pewnie znał tę opowieść od swoich przodków. Ale Kolberg też ją uwiecznił w swoim wiekopomnym dziele, cytując: „W powiecie zaś średzkim za wsią Neklą ciągnie się blisko milę długa grobla, która się poczyna od karczmy Wygoda, a kończy przy osadzie Wiktorowo pod Kostrzynem. Z obu stron tej grobli ciągną się błota i łąki, widocznie zatem, że jest sypana ręką ludzką. Lud po dziś dzień zowie ją groblą Twardowskiego. Dawnemi czasy nie było tam na błotach żadnej drogi. Przyjechał raz do karczmy Wygody pan jakiś bogaty, który mówił do gościnnego (karczmarza), że jedzie do Poznania. Gościnnie powiada, że tu przez błota nie ma wcale drogi, ale Twardowski (bo nim był ów pan bogaty) zagwizdnął tylko na biesów i rozkazał im co tchu przez te błota sypać groblę z maku, on zaś pędził co koń wyskoczy, w karecie czterokonnej. Diabli żywo się uwijali, lecz jeden diabeł nie zdążył przynieść na miejsce przeznaczenia potężnej torby ziemi, gdyż kur zapiał. Wrzucił ją w jezioro przy Iwnie (wieś w powiecie średzkim), stąd powstała wyspa na temże jeziorze”.*

Mietas: – *Tej, tylko nie gadaj, że to ten sam Twardowski od karczmy, co Rzym się nazywa?*

Henas: – *O widzę, że zna się romantyków, co?*

Mietas: – *Phi, a co myślałeś! Adam Mickiewicz: Pani Twardowska: „Ale zemsta, choć leniwa, / Nagnała cię w nasze sieci; / Ta karczma Rzym się nazywa, / Kładę areшт na waszeci.” No, ale nie powiesz mi, że to było w Wielkopolsce i że Mickiewicz znał dzieła Kolberga?!*

Henas: – *Raczej odwrotnie – Kolberg mógł znać utwory Mickiewicza, ale nie znali się osobiście. Oskar znał za to innego romantycznego twórcę – Fryderyka*

Chopina. W dzieciństwie mieli nawet tę samą wiejską niańkę, która śpiewała im te same ludowe przyśpiewki. Poza tym taki był klimat epoki – romantycy pierwsi tak bardzo zainteresowali się ludowością. A co do karczmy, to oddają głos samemu Kolbergowi, który napisał: „I w Wielkopolsce żyje dotąd pamięć o owym sławnym czarodzieju Twardowskim. Nawet istnieje w powiecie wągrowieckim wioska Rzym, gdzie podług podania diabli Twardowskiego porwali. Twardowski zawarł z diabłami układ, że im odda duszę w Rzymie. Nie myślał on wcale udać się do Rzymu, lecz hulał sobie jak za dobrych czasów. Po siedmiu czy więcej latach przyjechał raz do jakiegoś karczmiszka, które się Rzym nazywało. Ledwie przeszedł próg domu, aliści ni stąd ni zowąd stada wron, kawek i kruków nad karczmą krążyć poczęły. Wchodzi diabeł we fraczku i w kapeluszu. Poznał Twardowski, co się to święci, a chcąc uwolnić się od natarczywości szatańskiej, wziął dziecko małe z kolebki na rękę, do którego diabeł nie miał żadnego prawa. Widząc to tenże, wyrzekł do Twardowskiego: ‘A verbum, słowo, panie Twardowski!’ – lub też, jak inni twierdzą: ‘Verbum nobile, debet esse stabile’. Pierwszego lud, a drugiego klasa więcej wykształcona używa”.

Mietas: – *Jakby ten sam bajarz opowiadał im tę historię! I Mickiewicz pisze o „tańcach, hulankach, swawolach” i o „nobile verbum”. Tyle tylko, że wieszczę dodał zakończenie: diabeł nie spełnił trzeciego życzenia, bo czmychnął przed panią Twardowską.*

Henas: – *Kolberg o karczmie Rzym pisze też w innym miejscu: „Niedaleko Wenecyi leżała karczma Rzym, z której porwać miał diabeł duszę Twardowskiego, bogatego szlachcica, przezwanego Diabłem Weneckim za to, iż dręczył i uciskał swych poddanych”.*

Mietas: – *No, dobra, skończmy już z bajkami. Coś mi się wydaje, że ten Kolberg mocno „trąci myszką”...*

Henas: – *Ale przecież sam swoją opowieścią o grobli Twardowskiego udowodniłeś, że te historie są nadal żywe.*

Mietas: – *Jednak znajdź coś, co jest tu i teraz.*

Henas: – *Pomyślmy... Na przykład – zespoły folklorystyczne. One są tu i teraz, ale czerpią z Kolberga.*

Mietas: – *Skąd wiesz?*

Henas: – *Wiem na pewno o jednym takim zespole, w dodatku z Poznania.*

Mietas: – *Taaak? Ciekawe, o którym?*

Henas: – *O Zespole „Wielkopole” mówi się, że są „cali z Kolberga”.*

Mietas: – *To znaczy?*

Henas: – *Mają w swoim repertuarze sporo „kolbergowskich” pieśni i przyśpiewek. Najwięcej jest chyba wiwatów, bo to najbardziej wielkopolskie tańce ludowe. Rozpoczynano nimi wesela i inne uroczystości. Kolberg tak pisze*

o weselu w Morownicy: „Gdy wyjdą z kościoła, muzyka stojąca opodal dosiada wozu i brzmi znów przez całą drogę skoczne melodyje i wiwaty”. Na południowych terenach regionu tempo wiwatów było szybsze, natomiast w środkowej Wielkopolsce – wolniejsze. „Wielkopolanie” mają w swoim repertuarze „Wiwat archaiczny z Głuszyny”, a także „Od kieliszka ode dwóch” i „Bodaj te szynkarki”, chodzony „A w Poznaniu w kamienicy”. W rejonie Szamotuł czy Kościana na zakończenie wiwatów tańczy się tak zwane „wiatraki”. „Wiatraki”, nazywane gwarowo „wiatrokami”, to też samodzielne tańce towarzyskie, zespołowe i figurowe w zachodniej Wielkopolsce – rejon Zbąszynia, Nowego Tomysła i Dąbrowki Wielkopolskiej. Tancerze poruszają się w parach, biegając lub obracając się po obwodzie koła. Inną formą wiatraków jest taniec wykonywany w parze w miejscu – szybkie obroty pary dookoła własnej osi....

Mietas: – Ależ się rozgadałeś! Lepiej powiedz, czy ja to gdzieś znajdę na You Tubie?

Henas: – Oczywiście rzeczą jest! Poszukasz, to znajdziesz! Bardzo popularne są tańce zabawowe, np. Wątek-Klumpen (taniec popularny wśród Bambrów poznańskich) albo – też poznańskie – „A trzeba dać pod koziołka trzeba dać”. W tym miejscu warto wspomnieć o „Walcu z Poznania”, który jest „tyrolinką”, czyli „tańcem naniesionym”, a więc takim, który przywędrował do Wielkopolski z innych krajów Europy Zachodniej...

Mietas: – Też, ty jesteś chodzącą encyklopedią folkloru...

Henas (coraz bardziej się „nakręca”): – Chodzony? Proszę bardzo – jest i chodzony „Jedzie chłopok z pola”, wyrwas „A pod borym tam pod lasym”, bandurka „Oj da w tej sieni”, tyrolinka „Oj bida bida Jadwidze”, okrągły „A zagrajże mi mój graczyku”...

Mietas: – ...wystarczy! Dooość!! A co w takim razie tańczą w teledysku Donatana „My Słowianie”?

Henas (lekkko zdeorientowany): – Co tańczą? Kto tańczy?..

Mietas: – No, Cleo i ta cała reszta cycatych bab.

Henas: – Aaaa, masz na myśli ten teledysk, co robi podobno furorę w Niemczech i BBC nadawała na Wyspach? Eee, one tam niewiele tańczą, tylko klaszczą i poruszają „tym co mama w genach dała”.

Mietas: – No, ale przynasz, że to niezła promocja polskiego folkloru?

Henas: – Polskiego folkloru? To raczej jakiś przypadkowy, cepeliowski zlepek. Oskar Kolberg chyba przewraca się w grobie na cmentarzu Rakowieckim w Krakowie...

Mietas: – O, rymy częstochowskie się ciebie trzymają! Ale gdyby Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga miały tylu czytelników, ile „My Słowianie” odson w serwisie „You Tube”...

Henas: – ... czyli ile?

Mietas: – *Podobno 39 milionów osób obejrzało ten wideoklip! No, i „My Słowianie” to oficjalny reprezentant Polski w tegorocznej edycji festiwalu Eurowizja. Półfinał odbędzie się 8 maja...*

Henas: – *No, może masz rację z tą promocją polskiego albo raczej słowiańskiego folkloru? Patrz, i to się tak akurat zbiegło z Rokiem Kolberga!*

Mietas: – *A ty znówu z tym Kolbergiem! Chociaż.., może to wcale nie był taki nudny gość, jak mogło się wydawać?*

CZĘŚĆ IV – Oskar Kolberg nasz współczesny

Starszy pan w binoklach odczytuje z ekranu komputera; a po chwili mruczy sobie pod nosem – prowadzi jakby monolog wewnętrzny:

OK.: – „Oskar Kolberg – profil na Facebooku”. *Hmm! Konterfekt niczego sobie! Kapelus z kwiecistym otokiem, w kolorze! Gęba lekko uśmiechnięta... To nie to, co ten fałszywy – rzekomo mój! – „portret” odmalowany przez Józka Bliźnińskiego w jednoaktowej krotoczwili „Marcowy kawaler” (mówi tak, jakby kogoś przedrzeźniał): „Literat HELIODOR poważny, suchy (sic!), łysy, w okularach”.*

– *Hmmm... (odczytuje dalej) „613 osób lubi to. 79 o tym mówi. Oskar Kolberg – osoba... publiczna? Polski etnograf, folklorysta i kompozytor”. O! Miło, że dodali „kompozytor”. Ha! Jak Frycek Chopin, nieco starszy sąsiad z dzieciństwa! Ale czytamy dalej... „Podstawowe informacje: 6 grudnia 2013 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął uchwałę uznającą rok 2014 Rokiem Oskara Kolberga.”. Proszę bardzo! I to w wolnej Polsce tak uchwalili. Teraz już nikt nie podważy żem ja Polak, chociaż z ojca protestanta, inżyniera, pochodzącego z Prus i matki z francuskiego rodu, ale sercem – Polki! Ciekawe, jak to uzasadniono? „Dorobek naukowo-badawczy Oskara Kolberga dokumentujący kulturę ludową XIX wieku jest imponujący ze względu na wszechstronny zakres jego zainteresowań kulturą ludu oraz geografii badań, obejmującą Polskę przedrozbiorową i obszary ludowych kultur Ukrainy, Białorusi, Litwy, Śląska, Słowian Południowych, Łużyczan, Czechów i Słowaków”...*

– *O, tak – my, Słowianie musimy trzymać się razem... Co tam dalej piszą? „Oskar Kolberg – znaczy ja! – udostępnił... (literuje) l-i-n-k od użytkownika Biblioteka Cyfrowa 24 lutego, rozmowa z prof. Bursztą. O mnie” O mnie?! A tu konterfekt jakichś kuso odzianych, kolorowych niewiast! Zobaczmy... „Co powiedziałby Kolberg, gdyby zobaczył słynny teledysk Donatana z seksownymi dziewczynami pływającymi w słowiańsko-hiphopowym rytmie?” pyta żurnalista. Ciekawe... Odpowiada profesor: „Jego napięty grafik nie przewidywałby czasu na wchodzenie na....(literuje) Y-o-u T-u-b-e-a”. Hmmm! Co zacz? Zmora czy mamona jakowaś? O, gdyby znalazła się tu jakaś Mądra i pomogła mi...*

Jednakowoż teraz już nie mam „napiętego grafiku”, cokolwiek jegomościście mieli na myśli.

(Na ekranie widać jakieś zakłócenia – tak, jakby ktoś „nadawał” na podobnej częstotliwości albo w pobliżu była aktywna komórka. Pojawia się zjawa, okazuje się – wzywana „Mądra”)

Mądra: – A, witaj, panie Kolberg! Przybyłeś zza światów świętować?

OK.: – Wołali, wołali, tom przyszedł. Ale nie wiem, czy to czas dla mnie...

Mądra: – Antropolodzy kultury mówią, że to wasz czas...

OK.: – Antropolodzy? Nasz czas?

Mądra: – Znaczy, wasz, panie! Powiadają, cytuję: „Teraz jest właśnie czas na Kolberga: z antykwariatów znikają jego dzieła, młode pokolenie poluje na jego książki, uczy się grać i śpiewać zapisaną przez niego muzykę. Zmienił się świat, zmieniła się ideologia. Dziś można odczytywać Kolberga inaczej niż kiedyś”.

OK.: – A gdzież to tak piszą?

Mądra: – W... (sprawdza) „Tygodniku Powszechnym”.

OK.: – Powszechnym, powiadacie? Znaczy – trafiłem pod strzechy?

Mądra: – Pod strzechy? Powiem więcej – trafiliście, panie, do globalnej wioski!

OK.: – A cóż to takiego?

Mądra: – Tak powiadają o współczesnym świecie, że to globalna wioska. Przez te wszystkie internety i media społecznościowe. No, acan też jest na fejsbuku, więc wszyscy o nim dowiedzieć się mogą, na całym świecie!

OK.: – Jak Mądra jest taka mądra to może wie, co to jest ten (literuje) Y-o-u T-u-b-e?

Mądra: – A co bym nie wiedziała! Wiem! Ale nie powiem...

OK.: – A ja o Mądrej tyle pisałem w moich dziełach...

Mądra: – Ale nie zawsze pochlebnie! Że to niby ja jakaś czarownica... No, ale dobrze – pomogę waszmości. Tylko... trochę poczaruję. Czary-mary, klik i klik, i... Oto macie – „My Słowianie”!

(Razem oglądają i słuchają. OK. najpierw zakrywa oczy, później próbuje przesłonić biusty na ekranie „chusteczką haftowaną”)

Mądra: – Ej, Oskarku, Oskarku! Ile ty masz lat? Ano, już 200. ukończone, a ty ciągle wstydlivy jesteś. Nie dziwota, że nie zauważyłeś, że ta Tośka Konończanka smała do ciebie cholewki. Aż w końcu, biduła, straciła wszelką nadzieję! A zbierała dla was te materiały, a zagajała „Moje kobieciny, powiedzcie mnie jaką powiastkę”. Wszystko dla was! A wy – nic!

OK.: – Ej tam, ej tam! Pracować musiałem, dla potomności! Cóż by jej po takim mężu, który całe lata wędrował od wsi, do wsi...

Mądra: – Raczej – od dworu do dworu, hę? Ale wracając do urodziwych Słowianek. Powinniście się cieszyć, że one tak płasają na ludowo! Profesory

mówią, że „Dzisiejszy Kolberg to przecież głównie świat fonosfery: on teraz swawoli, weseli się, lamentuje, jęczy, tupie i dudni”...

OK.: – Jaaa?

Mądra: – Ano, wy, panie! „Dzisiaj młodzi nie tyle chcą go analizować, ile przyswajać, aplikować do własnych celów” – piszą. „Jako nośny tekst i jako żywa muzyka Kolberg opuścił uniwersytet i – można by rzec – został na powrót wcielony, zbliżył się do realnego życia”.

OK.: – Do życia?.. Realnego?

Mądra (jakby wpadła w wieszczy trans): – Tak! Realnego! Bo wirtualne życie już masz, jak mówiłam, w Internecie! I tak, jak teledysk „My Słowianie” podbił już Internet, wkrótce i ty, Oskarze, zwyciężysz! I wtedy cały świat obiegnie wieść – „And the winner is!...”

OK. (najpierw powtarza bezwiednie „formułkę” hollywoodzkich Oscarów): – „The winner is!”... (później jakby się reflektuje) Ciiii! Zamilknij, kobieto! Bo znowu z tego będzie ambaras!

Mądra: – Słyszałeś? W zaświatach nawet o tym głośno?

OK.: – A słyszałem, słyszałem! Nie o taką sławę mnie chodziło. Azali prawda jest taka, że jam Oskar prawdziwy, a ON – fałszywy bożek. Złoty cielec! Lelum-Polelum! Ale to jemu komediany pokłony biją. I jeszcze adwokatów z Ameryki nasylają!

Mądra: – Co prawda, to prawda! Gdzie tu porównywać złotego bożka kinematografu do skromnego wizerunku Chrystusa frasośliwego Oskara Ludowego...

OK.: – Ale i oni – jako i ja – przekonają się, że „Chłop potęgą jest i basta”! (jak napisał w „Weselu” mój duchowy brat, Stasio Wyspiański).

Mądra: – A ja powtórzę za Cleo...

OK.: – Klio? Muza historii?

Mądra: – C-I-e-o, z teledysku „My Słowianie”! (zaczyna podrygiwać do melodii z teledysku i śpiewać) „To, co nasze jest najlepsze”...

OK.: – Co?

Mądra (znów w ekstazie): – „To!”– nasz Oskar Kolberg! (śpiewa) „Bo nasze jest! najlepsze”...

OK. (przestaje być „sztywniakiem”, daje się porwać, nuci): – Jeee!.. „Jeest najlepsze”...

Mądra: – ... „najlepsze NASZE, wiesz?”

Bibliografia w wyborze:

a. Pozycje zwarte:

1. POZNAŃSKIE legendy i nie tylko / Krzysztof Kwaśniewski. – Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2004. – 372 s. : il.
2. PRZYSŁOWIA / Oskar Kolberg . – [2 wyd. 60-go tomu Dzieł wszystkich O. Kolberga]. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydaw., 1977. – 633 s.
3. W. KS. Poznańskie. Cz. 3 / Oskar Kolberg ; kom. red. Gerard Labuda [i in] . – Wyd. 2. – Wrocław ; Poznań : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1982. – 246 s. : il. – (Dzieła wszystkie / Oskar Kolberg ; t. 11)
4. W. KS. Poznańskie. Cz. 6 / Oskar Kolberg ; kom. red. Gerard Labuda [i in.]. – Wyd. 2. – Wrocław ; Poznań : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1982. – 389 s. – (Dzieła wszystkie / Oskar Kolberg ; t. 14)
5. W. KS. Poznańskie. Cz. 7 / Oskar Kolberg ; kom. red. Gerard Labuda [i in.]. – Wyd. 2. – Wrocław ; Poznań : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1982. – 323 s. – (Dzieła wszystkie / Oskar Kolberg ; t. 15)
6. WIELKOPOLSKI folklor taneczny / Mirosława Bobrowska, Bogusław Linette, Kazimierz Budzik.- Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, 2005. – 95 s. : il., mapy. – (Wielkopolskie Zeszyty Folkloru ; 1/2005)

b. Artykuły

1. I TY zostaniesz metachłopem / Wojciech Jerzy Burszta ; rozm. przepr. Jędrzej Ślódkowski // G a z . W y b o r . – 2014, nr 44, s. 19
2. SŁOWIANKI na Eurowizję / Paweł Gzyl // G ł o s W i e l k o p . – 2014, nr 48, s. 16
3. SZYDEŁKIEM i cierpliwością wprost w nowoczesność / Magdalena Baranowska-Szczeptańska // G ł o s W i e l k o p . – 2014, nr 44, dod. Magazyn Rodzinny, s. 4
4. TROPICIEL przyśpiewek / Manula Kalicka // P o l i t y k a . – 2014, nr 1, s. 69-71
5. UBIERZ sobie wampiryzę / Wojciech Orliński // G a z . W y b o r . – 2014, nr 48, dod. Duży Format nr 9, s. 8-9
6. WARIACJE Kolbergowskie // T y g . P o w s z . – 2014, nr 8, dod. 1-32 s.
Zawiera: Trzy życia Oskara Kolberga / Wojciech Józef Burszta, s.3-5; Nasze Macondo / Zbigniew Benedyktynowicz, rozm. przepr. Dariusz Czaja, s.6-8; Szlachetne ciotki i siostry Kolberga, czyli o kobietach w antropologii / Grażyna Kubica, s. 9-11; Muzyka na żywo / Piotr Dahlig, s. 12-13; Portrety obcego / Alina Cała, s. 19-21; Od jądła chłopskiego do

- chłopskiego jadła, s. 25-27; Państwo ludowe / Piotr Korduba, s. 28-29;
Wielokropek Kolberga / Zbigniew Libera, rozm. przepr. Anna Goc, s. 29-30
7. ZAMIENIĆ Zarząd na tamborek. Typ tygodnia : Basia Metelska / Katarzyna Świeżak // G a z . W y b o r . – 2014, nr 26, dod. Wysokie Obcasy, nr 5, s. 5

Netografia:

- <http://www.oskarkolberg.pl>
<http://oskarkolberg.pl/index.php/site/dziela>
<http://www.kolberg2014.org.pl>
<http://culture.pl/pl/tworca/oskar-kolberg>
http://wikipedia.org/wiki/Oskar_Kolberg
<https://www.facebook.com/OskarKolberg>
<https://www.facebook.com/oskarkolberg2014>
http://orka.sejm.gov.pl/proc.7.nsf/uchwaly/1784_u.htm
<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/kultura-i-dziedzictwo...>
www.kolberg.republika.pl
<http://imit.org.pl/news/1255/57/Gusla-zabawy-piesni-muzyka-i-taniec...>
www.regionwielkopolska.pl
http://www.samorzad.pap.pl/palio/html.run?_Instance=cms_samorza...
<http://www.folklor.pl/index.php?mode=artykuly&action=main&id=...>
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Folklor>
<http://renulek.blogspot.com/2013/09/oskar-idzie-do.html>
www.e-ogrody.pl/Ogrody/56,133895,15429609,z-milosci-do-cnoty-i-jej-braku-3.html
<http://wtpk.blog.pl/2014/01/28/inauguracja-roku-oskara-kolberga-w...>
<http://lubimyczytac.pl/ksiazka/82604/basnie-opowiesci-gadki>
<http://ksiazki.osdw.pl/artykul/Oskar-Kolberg/Basnie-i-legendy,9F1...>
<http://www.portalfilmowy.pl/wydarzenia,5,6505,0,1,Ludowe-Oskar...>
http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,48724,15069462,Amerykanie_nie_od...
http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,48724,14072867,Amerykanska_Akad...
<http://wiadomosci.onet.pl/olsztyn/ludowe-oskary-odbeda-sie-mimo...>
<http://polska.newsweek.pl/polacy-pozwani-za-ludowe-oskary---nar...>
<http://literat.ug.edu.pl/amwiersz/0017.htm>
<http://www.wprost.pl/ar/165638/Drugi-raz-na-ludowo/>
http://www.youtube.com/watch?v=R0_JMEFaZyc
http://pl.wikisource.org/wiki/Marcowy_Kawaler
<http://wiadomosci.onet.pl/swiat/niemieccy-internauci-zachwyceni-polskim-teledyskiem-najsubtelniejsza-polska-ironia/9sqy4>

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ABSOLWENT / Krzysztof Bogusław Troc, Krzysztof Walczak, Józef Węclaw. – Toruń: Agencja Reklamowo-Wydaw. Art-O Krzysztof Olesiak, 2013. – 88 s. : il.

Wspomnienia Krzysztofa Bogusława Troca, absolwenta Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu (1939-2010)

ARCHEOLOGIA o przeszłości Poznania i jego zaplecza : stan i potrzeby badań / pod red. Jarmili Kaczmarek i Hieronima Kaczmarka; Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. – Poznań: Muzeum Archeologiczne, 2013. – 201 s. : fot., il., mapy. – (Bibliotheca Fontes Archaeologici Posnanienses / Muzeum Archeologiczne w Poznaniu vol. 14)

BIBLIOGRAFIA regionalna Ostrowa Wielkopolskiego i powiatu ostrowskiego 2012 / red. prow. Włodzimierz Grabowski; oprac. i red. Ewa Cegła; Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim. – Ostrów Wlkp: BP, 2013. – 144 s.

CIELCZA wczoraj i dziś / pod red. Romana Przybylskiego i Mariana Brdysia. – Cielcza ; Jarocin: Drukarnia „Projekt”, 2013. – 88 s. : fot., portr.

DIECEZJA Kaliska 1992-2012 : powstanie – organizacja – dzieła – wydarzenia : (wybrane zagadnienia w zarysie). – Kalisz: Kuria Diecezji Kaliskiej, 2013. – 543 s.

DOLINA Samy : przewodnik turystyczny / pod red. Pawła Mordala; autorzy tekstów Bogdan Kucharski, Paweł Mordal, Zbigniew Szmidt. – [B.m.]: [b.w.], [2013]. – 122 s. : fot., plany

DOWÓDCA mojego dziadka / Tomasz Szeszycki. – Szczecin: Soft Vision Mariusz Rajski, 2013. – 196 s.

Mieczysław Paluch, powstaniec wielkopolski

DZIEDZICE, dwory, pałace : właściciele dóbr rycerskich w powiecie ostrowskim wielkopolskim 1793-1945 / Jerzy Pietrzak, Agnieszka Gibasiewicz. – Poznań : Wydaw. Nauka i Innowacje; Ostrów Wielkopolski : Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2013. – 277 s.: fot.

DZIEJE Kalisza w 1914 / Józef Szutkowski; oprac. z rękopisu Monika Sobczak-Waliś. – Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, 2014. – 85 s.

Poemat nt. zniszczenia Kalisza przez Niemców w sierpniu 1914 roku

FOTOGRAFIA gnieźnieńska : w II połowie XX wieku / Władysław Niemiński. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2013. – 228 s. : fot., il., portr., tab.

FOTOGRAFIA świadoma / Andrzej Przewoźny. – Leszno: Stowarzyszenie Kultura, 2013 – 87 s. : fot.

Album fotograficzny zawierający m.in. zdjęcia ludzi i miejsc związanych z regionem leszczyńskim

FRANCISZEK Murach powstaniec wielkopolski z Wyrzyska : patron 6 Drużyny Harcerskiej „Sokoły” im. Franciszka Muracha przy Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Wyrzysku / oprac. Małgorzata Dróbka-Jiers [i in.]; Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Wyrzysku. – Wyrzysk: Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Wyrzysku, 2013. – 30 s. : fot., portr.

GMINNY Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2013-2016 / oprac. Grzegorz Teske [i in.]. – Kalisz: Wydaw. Urząd Miasta, [2013]. – 219 s. : il..

GOSPODARSTWA agroturystyczne [w powiecie nowotomyskim i szamotulskim]. – [B.w.]: Stowarzyszenie KOLD, 2013. – 30 s. : fot.

HISTORIA Kościoła św. Michała Archanioła w Pogorzeli / Krzysztof Rybka. – Pogorzela: Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Pogorzeli, 2013. – 436 s.

KALISZ 2014 : informator : kultura, sport, rekreacja, turystyka / oprac. Maria Kubacka-Gorwecka, Monika Sobczak-Waliś; Urząd Miejski w Kaliszu. Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki. – Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, 2014. – 256 s.

Informator o imprezach kulturalnych i sportowych oraz obchodach rocznic i wydarzeń planowanych w 2014 roku

KALISZ na przestrzeni wieków : konferencja naukowa pod przewodnictwem prof. dr hab. Henryka Samsonowicza / red. Tadeusz Baranowski,

Andrzej Buko. – Kalisz: Instytut Archeologii i Etnologii PAN; Miasto Kalisz, 2013. – 279 s. : il..

KANOLD : rodzinna historia słodczy / Barbara Kanold. – Gdańsk: Wydawnictwo Oskar, 2013. – 130 s.

Losy rodziny Konoldów, właścicieli Fabryki Przetworów Cukrowych w Lesznie w latach 1926-1939

KIEDY Kalisz był niemiecki... : córka na tropach okupantów : powieść dokumentalna / Georg Hansen; tłum. z niem. Maria Wasilewska-Antczak. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2014. – 188 s. : il.

Powieść dokumentująca czas II wojny światowej w Kaliszu, widziany z niemieckiej perspektywy

KOŚCIÓŁ Matki Boskiej Bolesnej w Poznaniu / Bolesława Krzyślak, Zofia Kurzawa; fot. Piotr Skórnicki. – Poznań: Wydaw. Miejskie Posnania, 2013. – 104 s. : fot. – (Biblioteka Kroniki Miasta Poznania)

KRONIKA kościołów chodzieskich / Leonard Kurpisz. – Piła: Wydaw. „Media” Edmund Wolski, 2013. – 310, 63 s. : fot, il., mapy, portr., tab.

Zawiera: Kronika kościołów chodzieskich – 80 lat później Reprint, oryg.: Chodzież: nakł. aut., 1933.

LOSZY mieszkańców ziemi pniewskiej podczas drugiej wojny światowej / pod red. Witolda Ratajczaka. – Poznań: Wydawnictwo Nauka i Innowacje, 2013 – 67 s. : fot., portr. – (Ziemia Pniewska; Nr 1)

MAJAŃKI wielkopolskie. T. 9, Powiat gnieźnieński. 1 : [katalog] / oprac. Maria Strzałko. – Szreniawa: Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, 2013. – XVI s., 276 s. : fot., il., mapy. – (Dawne Budownictwo Folwarczne)

MAJAŃKI wielkopolskie. T. 9, Powiat gnieźnieński. 2 : [katalog] / oprac. Maria Strzałko. – Szreniawa: Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, 2013. – 277 – 580 s. : fot., il. – (Dawne Budownictwo Folwarczne)

MIESZKO I / Jerzy Strzelczyk. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2013. – 230 s.

NIE tylko orężem : bohaterowie wielkopolskiej drogi do niepodległości / Marek Rezler. – Poznań: Dom Wydawniczy Rebis, 2013. – 343 s. : fot.

Biografie Wielkopolan: działaczy – organiczników i wojskowych z czasów zaboru pruskiego

OCHOTNICZA Straż Pożarna w Tłokini Wielkiej w latach 1913-2013 / Małgorzata Judasz; oprac. Damian Jakóbczak. – Kalisz: Edytor, 2013. – 156 s. : fot.

OD „Sokoła” do „Zamku” : 100 lat Klubu Sportowego w Gołańczy 1913-2013 / Wojciech Osuch; Komitet Obchodów 100-lecia Klubu Sportowego w Gołańczy; Towarzystwo Miłośników Ziemi Gołanieckiej. – Gołańcz: [b.w.], 2013. – 354 s. : fot.

PAŁACE i dworki na terenie działania KOLD : [informator] / oprac. Renata Torchała, Marcin Płóciennik. – [Duszники]: Stowarzyszenie KOLD, [b.r.]. – 35 s. : fot.

Pałace i dworki położone na terenie Lokalnej Grupy Działania „KOLD”, stowarzyszenia gmin: Duszniki, Kuślin, Lwówek, Miedzichowo, Nowy Tomyśl, Opalenica, Pniewy

PODPORUCZNIK Antoni Knajdek : powstaniec wielkopolski 1918/1919 z Łobżenicy, żołnierz – artysta – fotograf / Wjciech Kicman. – Piła: [b.w.], 2013. – 16 s. : fot.

POKŁOSIE Konkursów Literackich im. Stanisława Grochowiaka 2004-2014 / red. Mieczysław Orski. – Leszno: Wydawnictwo „Cicer” : Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowiaka : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddział w Lesznie, 2013. – 168 s. : il.

Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie. Dzieje imprezy oraz wiersze poświęcone ziemi leszczyńskiej

POWIDZ na fotografii : wczoraj i dziś / red. Halina Ganińska, Jakub Gwit, Lucyna Kasprzyk; Biblioteka Publiczna w Powidzu; Urząd Gminy Powidz; Towarzystwo Przyjaciół Powidza. – Powidz: Biblioteka Publiczna, 2013. – 31 s. : fot.

POWIDZKIE legendy i opowieści dawne i nowe / red. Halina Ganińska [i in.]; Biblioteka Publiczna w Powidzu; Towarzystwo Przyjaciół Powidza; Urząd Gminy Powidz. – Powidz: Biblioteka Publiczna, 2013. – 118 s. : fot.

POZNAŃ : spacer w czasie: 50 lat minęło : [album] / Krzysztof Smura; fot. Janusz Korpala i Andrzej Szozda, tłum. Michał Szymkowiak. – Poznań: Agencja Wydaw.-Reklamowa „Debiuty” Dorota i Jan Waligórowie, 2013. – 95 s. : fot.

POZNAŃ między wojnami : opowieść o życiu miasta 1918 – 1939 / Zbigniew Kopeć. – Łódź: Księży Młyn Dom Wydawniczy, 2013. – 129 s. : fot. + plan + 1 dysk DVD.

Dodatki do książki; reprint planu Poznania z 1937 r. i płyta DVD z filmami prezentującymi przedwojenny Poznań

RAPORT kultura 2012/2013 [w Kaliszu] : fakty, liczby, wydarzenia / red. Dariusz Grodziński, Marzena Ściśła, Lidia Plajzer. – Kalisz: Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego, 2013. – 60 s. : fot.

SANKTUARIUM Maryjne Ziemi Bralińsko – Kępińskiej na Półku pod Bralinem / oprac. Dariusz Smolnik [i in.]. – Bralin: Sanktuarium Maryjne Ziemi Bralińsko – Kępińskiej na Półku pod Bralinem; Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny w Bralinie, 2013. – 15 s. : fot.

[STO] 100 lat Związku Polskich Artystów Plastyków Poznań 1911-2011 / red. Waldemar Idzikowski. – Poznań: Zarząd Okręgu ZPAP, 2013. – [166] s.: il. Biografie artystów plastyków

[STOCZTERDZIEŚCI] 140 lat Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Powstańców Wielkopolskich w Koźminie Wlkp. : IX Zjazd Absolwentów i Wychowanków 28 września 2013 r. / pod red. Michała Pietrowskiego. – Koźmin Wlkp.: Komitet Organizacyjny Zjazdu Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Powstańców Wielkopolskich ; Jarocin: Drukarnia „Projekt”, 2013. – 116 s. : fot., portr.

SYTUACJA społeczno-gospodarcza [Poznania] 2012. – Poznań: Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2013. – 91 s. : fot., tab. + CD

[SZEŚĆDZIESIĄT PIĘĆ] 65 lat „Ceramy” : Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Krotoszynie : IV Zjazd Absolwentów i Wykładowców : pamiętnik zjazdu / red. M. Cichowlas [i in.] – Krotoszyn : [b.w.], 2013. – 88 s. : fot.

Zawiera m.in. biogramy dyrektorów i wicedyrektorów szkoły

TAJNY rozkaz / Tadeusz Matraszek. – Chodzież: Miejska Biblioteka Publiczna im. Stefana Machalskiego, 2013. – 115 s. : il..

Powieść nt. walki powstańców wielkopolskich w Chodzieży

UKŁADANKA / Dariusz Brzeziński. – Warszawa: Warszawska Firma Wydawnicza, 2013. – 117 [4] s.

Akcja powieści toczy się w Kaliszu

WIELKOPOLSKIE potrawy regionalne. – [Duszynki]: Stowarzyszenie KOLD, [b.r.]. – [28] s. : fot.

Z DZIEJÓW Ziemi Gostyńskiej w latach 1945-1955 / Mikołaj Kulczak – Gostyń: Stowarzyszenie Historia Militaris, 2013. – 258 s. : il.

ZARYS dziejów Piły w latach 1945-2000 / praca zbiorowa pod red. Marka Fijałkowskiego. – Piła: Gmina Piła, 2013. – 284 s. : fot.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(grudzień 2013–luty 2014)

Biblioteki publiczne w województwie wielkopolskim organizowały imprezy z okazji św. Mikołaja, świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Odbywały się spotkania oplatkowe, podczas których śpiewano kolędy, wystawiano jasełka oraz zapoznawano się z tradycyjnymi zwyczajami i obrzędami. Dzieci wykonywały ozdoby choinkowe, dekoracje i kartki świąteczne.

Podczas ferii zimowych proponowano dzieciom i młodzieży m.in. zajęcia plastyczne, gry i zabawy, konkursy, najczęściej jednak głośne czytanie. Uroczyscie obchodzono Dzień Babci, Dzień Dziadka oraz walentynki.

Odbywały się spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki, rozwijały się Dyskusyjne Kluby Filmowe. Kontynuowana jest akcja „Cała Polska czyta dzieciom”.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były obchodom Roku Juliana Tuwima (grudzień) czy Oskara Kolberga.

Grudzień

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Cykl historyczny dla klas V-tych „Bojanowo wczoraj i dziś” (także w styczniu)
- Konkurs plastyczny z cyklu „Popularyzacja wiedzy o tradycjach świątecznych” – „Postać św. Mikołaja” i wystawa prac
- „Psozny elf” – spektakl Teatru Petit z Leszna
- Koncert kolęd Adama Rymarza, wokalisty jazzowego i muzyki gospel
- XVIII Integracyjne Spotkanie Gwiazdkowe przy Choince dla osób niepełnosprawnych, zorganizowane wspólnie ze Stowarzyszeniem „Razem Rażniej w Bojanowie”

Chodzież

- Spotkanie Klubu Podróżnika – Maroko
- Spotkanie Dziecięcego Klubu „3 x P – Poszukiwacze Plastycznych Przygód” – wykonanie i zdobienie kartek o tematyce bożonarodzeniowej

Czempiń (pow. Kościan)

- Otwarcie wystawy z okazji 95. rocznicy Powstania Wielkopolskiego, upamiętniającej czyny powstańców z gminy Czemiń
- Warsztaty artystyczne dla Pań 50+
- Wspomnienie o gen. Kazimierzu Raszewskim – prelekcja i pokaz multimedialny

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Spektakl teatralny „Psozny elf” – w wykonaniu artystów Paola StudioArt

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Zima w poezji i muzyce” – głośne czytanie wierszy i śpiewanie piosenek o zimie
- 60. rocznica śmierci Juliana Tuwima – głośne czytanie „Lokomotywy”; gry, zabawy, minikonkursy literackie dotyczące twórczości Tuwima

Gniezno

- „Polska w obiektywie seniora” – wernisaż wystawy fotograficznej Klubu Foto 50+
- „Polscy nobliści w literaturze” – wernisaż wystawy
- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Spadło, połączone z promocją książki „Skazaniec”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Osobistości rodu Czartoryskich” – wykład Barbary Marii Czartoryskiej

- „Idą święta – czas stroić choinkę” – przedświąteczne spotkanie z przedszkolakami z Jedlca

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Spotkanie autorskie z Jarosławem Kretem „Planeta wg Kreta”

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie pod hasłem: „Tuwim znany czy nieznan?” dla dzieci klas II i III szkoły podstawowej (Filia w Szkaradowie)
- „Świąteczne opowieści” – spotkanie z dziećmi – wykonanie ozdób świątecznych (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- Spotkanie z Bogumiłą Celer, autorką książki „Eligiusz Kor-Walczak 1913-2000. Autor baśni i legend kaliskich” (z serii „Kaliszanie”)
- Światowy Dzień Pluszowego Misia – spotkanie z przedszkolakami (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- „Koncertują Mikołaje – pod choinkę zapraszają” – bożonarodzeniowe spotkanie z dziećmi we współpracy z filharmonikami kaliskimi (w cyklu „Muzyczne Bajeczki Babci Romeczki”) – dla dzieci z przedszkola (Filia nr 2)
- Bal przebierańców dla podopiecznych Warsztatów Terapii Zajęciowej w Kaliszu (Filia nr 3)
- „Powtórka z Tuwima” – spotkanie Urszuli Camborini z uczniami ze szkoły podstawowej (Filia nr 7)
- „Choinka poetycka” – wieczór kolęd w wykonaniu Zespołu Instrumentów Dętych przy OSP w Godzieszach Wielkich oraz Chóru Kameralnego Katedry Kaliskiej „Cantate Deo” (Filia nr 7)
- Spotkanie słowno-muzyczne z pensjonariuszami kaliskiego centrum Opieki Długoterminowej „Salus” (Filia nr 7)
- „Bambo, Rzepka i inne wiersze Juliana Tuwima” – konkurs recytatorski (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- Wystawy:
  - ~ „Hobbit czyli tam i z powrotem Johna R.R. Tolkiena” – wystawa prac plastycznych uczniów Gimnazjum nr 2 w Kaliszu (Filia nr 1)
  - ~ „Julian Tuwim – 60. rocznica śmierci” (Filia nr 2)
  - ~ „Boże Narodzenie na pocztówkach” (Filia nr 3)
  - ~ „Witam cię kartek szelestem ...” – wystawa oraz uroczyste otwarcie placówki po modernizacji (Filia nr 5)
  - ~ „Eligiusz Kor-Walczak i Wanda Karczevska miałaby dzisiaj sto lat” (Filia nr 9)

- ~ „Stoi na stacji lokomotywa” – wystawa z okazji 60. rocznicy śmierci Juliana Tuwima (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- ~ „60. rocznica śmierci Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego” (Filia nr 16)

Kępno

- Spotkanie członków Kępińskiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego.
- Konkurs plastyczny i rękodzielniczy pt.: Motyw powstania styczniowego w literaturze na podstawie „Gloria Victis” lub „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej. Organizator: Książnica Pedagogiczna w Kaliszu (Filia w Kępnie)
- Spotkanie wigilijne Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” (także w styczniu i lutym)
- Promocja książki Eugeniusza Toruńskiego „Ocalenia i inne opowiadania” z koncertem muzycznym uczniów ze Szkoły Muzycznej im. Aleksandra Tansmana w Kępnie oraz występem tanecznym wychowanków „Baranowskiego Studia Tańca”
- Spotkanie podsumowujące projekt „Żyj sportowo, aktywnie i zdrowo”

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Spotkanie opłatkowe” – dla osób niepełnosprawnych i starszych z terenu gminy Kiszkowo

Kłecko (pow. Gniezno)

- Zajęcia z cyklu „Poznawanie swojej biblioteki od A-Z” – warsztaty plastyczne dla dzieci oraz wystawa prac (także w styczniu i lutym)
- „Laureatka Nagrody Nobla 2013 – Alice Munro” – życiorys, wystawa książek
- „Literackie Nagrody Guinnessa” – historia, wystawa

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Konkurs plastyczny – „Ubieramy choinkę”
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą, autorem książki „Krioterapia. To warto wiedzieć”

Koło

- Warsztaty komputerowe dla seniorów
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą – autorem książki „Krioterapia”
- „Zmysłowy zapach” – spotkanie Trzeciej Zmiany – prowadzenie Urszula Jaskuła
- Promocja „Rocznika Kolskiego nr 6” w sali sesyjnej Ratusza w Kole
- Spotkanie członków Koła Przyjaciół Biblioteki: Rok Tuwima – montaż słowno-muzyczny w wykonaniu zespołu teatralnego, działającego przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kole, pod kierunkiem Anny Tomczyk

- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna :

- Wystawy:
  - ~ „Naturalisko” – wystawa fotograficzna (we współpracy z Objazdową Galerią Wielkopolskiej Fotografii)
  - ~ „Eko–Miś” – wystawa prac dzieci biorących udział w konkursie plastycznym z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia
  - ~ „Białe Boże Narodzenie”
- Tradycje świąteczne dawniej i dziś – poranek literacki dla dzieci kl. „0”
- Pod skrzydłami anioła – warsztaty
- Z cyklu Czwartki z przedszkolakami: „Pracowity dzień Świętego Mikołaja”
- Robótkowe popołudnie: wykonywanie ozdób świątecznych
- „Podróż” – piosenki do wierszy wielkich poetów (Mickiewicz, Leśmian, Asnyk, Baudelaire, Tuwim) i ballady Leonarda Cohena; recital Kuby Michalskiego
- Listy do Gwiazdora – spotkanie z przedszkolakami
- „Zamyślenia” – spotkanie z twórczością Marii Korpikewicz (w setną rocznicę urodzin). Prowadzenie Honorata Korpikewicz
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Grzegorz Nowak: Dwie prawdy – polsko-niemieckie relacje w majątku Parsko w XVIII / XX w.
- Święty Mikołaj wchodzi przez komin – spotkania świąteczne dla przedszkolaków
- Zajęcia z biblioterapii w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kielczewie:

- Wykonywanie ozdób na Boże Narodzenie (Filia w Racocie)
- Przedszkolaki witają zimę; Poznajemy historię św. Mikołaja – lekcje biblioteczne dla przedszkolaków (Filia w Starym Luboszu)
- „Wykonujemy świątecznego renifera z pudełek po butach” zajęcia plastyczne dla dzieci z kl. I–III ze szkoły podstawowej (Filia w Starym Luboszu)
- Wykonujemy kartki świąteczne – zajęcia plastyczne dla pięcio i sześciolatków (Filia w Starym Luboszu)
- „Szukamy Mikołaja” – zajęcia dla przedszkolaków (Filia w Turwi)
- Andersen i jego baśnie – zajęcia dla kl. III szkoły podstawowej (Filia w Turwi)
- Wykonywanie kartek świątecznych, ozdób choinkowych, wycinanie i kolorowanie aniołków – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Widziszewie)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Co nam zostało z tych lat...” – wieczór poetycko-muzyczny poświęcony Julianowi Tuwimowi z okazji Roku Juliana Tuwima
- „Tradycje bożonarodzeniowe” – zajęcia dla uczniów z klas zerowych koźmińskich szkół podstawowych
- „Wesołe jest życie seniora” – popołudnie poetycko-muzyczne dla seniorów z Koźmińskiego Klubu Seniora
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą, autorem książki „Krioterapia. To warto wiedzieć”

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- Podsumowanie gminnego konkursu plastycznego „Choinka świąteczna”

Krotoszyn

- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą, autorem książki „Krioterapia. To warto wiedzieć”
- Spotkanie autorskie z Olgą Rudnicką, wielkopolską autorką kryminałów
- Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej w 120. rocznicę urodzin poetki
- Spotkanie w Klubie Mam – Mikołaj (Oddział dla dzieci i młodzieży)
- Biblioteka w gościnie – bibliotekarz z wizytą w przedszkolu w Bożacinie; bajkoterapia
- „Świąteczne drzewko”, XIII edycja; warsztaty plastyczne integracyjne dla dzieci niepełnosprawnych i nie tylko
- Wystawy:
  - ~ „Miejsca pamięci Powstania Wielkopolskiego”
  - ~ „Kartka i list do Świętego Mikołaja” – wystawa prac plastycznych (Oddział dla dzieci i młodzieży)
  - ~ „Arkady Fiedler; wielki podróżnik” (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ „Święta z książką”; motyw świąt Bożego Narodzenia w literaturze (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ „Tradycje świąt Bożego Narodzenia” (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ Wystawa książek dla dzieci o tematyce świątecznej i religijnej: „Czytamy o świątach Bożego Narodzenia” (Filia nr 5 Chwaliszew)
- Konkursy:
  - ~ „Świąteczne drzewko” – wyróżnienia za najpiękniejsze ozdoby świąteczne (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ „Arkady Fiedler – wzór do naśladowania” – konkurs z wiedzy o twórczości i życiu podróżnika (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ „Bohaterowie naszych lektur” – rozstrzygnięcie konkursu czytelniczego (Filia nr 2 Kobierno)

- ~ „Najpiękniejsza ozdoba świąteczna – Boże Narodzenie” – spotkanie w bibliotece i wyróżnienie najpiękniejszej pracy oraz wystawa prac pokonkursowych (Filia nr 5 Chwaliszew)
- „Baśniowa choinka” – wykonywanie ozdób choinkowych (Filia nr 6 Benice)
- „Spotkanie opłatkowe” – zdobienie pierników, śpiewanie kolęd, czytanie „Bajek pod choinkę” (Filia nr 6 Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Poezja, Anioły i Ty” – wieczór poezji (Filia w Pawłowicach)
- „Poezja i kolory” – spotkanie poetyckie z Eleonorą Biberstajn (Filia w Garzynie)
- „Bożonarodzeniowe zgaduj-zgadule” – zajęcia dla dzieci
- „Zimowy zabaw czas” – zajęcia plastyczne dla dzieci
- „Choinka na ludowo” – zajęcia plastyczne dla przedszkolaków
- „Wieczera zacznij święta” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Aleksander Fredro” – wystawa prezentująca plakaty z kolekcji Jacka Jaroszyka i książki ze zbiorów Biblioteki. Przygotowana została z okazji 220 rocznicy urodzin najwybitniejszego polskiego komediopisarza („Galeria Lochy”, „Galeria Recto Verso”)
  - ~ „Moje miejsce na Ziemi” – wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych w XIX konkursie sztuk plastycznych, którego głównym organizatorem jest Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym („Galeria Recto Verso”; także w styczniu)
  - ~ „Zapomniane dzieci i... inne tematy” – wystawa fotografii Władysława Grodeckiego, krakowskiego podróżnika i globtrotera, przygotowana w związku z 70. rocznicą polskiego wychodźstwa z Rosji („Galeria za Regalami”; także w styczniu)
- Promocja książki leszczyńianki Anny Dobrzyńskiej pt. „Szukając ducha rocka”
- Biblioteka dzieciom na Mikołaja: „Dziadek do orzechów” – spektakl Teatru DUET
- „Zapomniane dzieci” – spotkanie z podróżnikiem Władysławem Grodeckim, który wędrował śladami miejsc oznaczonych obecnością Polaków
- „Polski Himalaizm Rowerowy. Indie i Nepal z United Cyclists” – slajdowisko z udziałem Zosi Radzikowskiej i Jacka Lisieckiego

- „Moje miejsce na Ziemi” – podsumowanie konkursu plastycznego adresowanego do dzieci niepełnosprawnych oraz otwarcie wystawy prac laureatów
- „Gwiazdkowe spotkanie poetyckie” Klubu „Twój Styl”
- „Gwiazdorowa pracownia” – warsztaty artystyczne, w ramach których dzieci tworzyły ozdoby świąteczne
- „Konkurs na najpiękniejszą bombkę” adresowany do dzieci i młodzieży
- Wieczór poetycko-muzyczny „Wkrótce będą Świąta”, podczas którego swój autorski program artystyczny przedstawił Bron Saeger

Lipno (pow. Leszno)

- „Spotkanie z Mikołajem” – konkurs, zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Wilkowicach)
- „Spotkanie członkiń KGW z Katarzyną Braszak z Biblioteki Publicznej w Czempiniu, podczas którego wykonywano ozdoby, bransoletki i papierową wiklinę (Filia w Wilkowicach)

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Pchła Szachrajka” – teatrzyk dla dzieci z okazji mikołajek
- Konkurs „Pocztówka Patriotyczna” – ogłoszony w 95. rocznicę Powstania Wielkopolskiego oraz wystawa materiałów prasowych i książek historycznych
- Świąteczna sesja Rady Gminy – prezentacja wystawy „Powstanie wielkopolskie”

Malanów (pow. Turek)

- VII konkurs wiedzy o gminie Malanów

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- „Święty Mikołaj w oczach dziecka” – konkurs plastyczny

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Mali – droga do Timbaktu”, gość: Stanisława Waszkowiak
- Z cyklu „Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne”: „Kolędowanie a la française” Iris Munos i Mateusz Urbaniak
- Z cyklu „Wyprzedaż geometrii”: wykład z filozofii – Piotr de Walla
- „Nazewnicze zabytki Wielkopolski – powiat nowotomyski” – konferencja oraz wystawa, prezentujące wyniki prac badawczych wsi powiatu nowotomyskiego połączone z prelekcją „Co mówią nazwy?” Małgorzaty Rutkiewicz-Hanczewskiej z Instytutu Filologii Polskiej UAM i Komisji Onomastycznej PAN-u w Poznaniu

- Spotkanie z Magdaleną Zawadzką – aktorką i autorką książki wspomnieniowej „Gustaw i ja”
- Pierwsze kroki – zajęcia ogólnorozwojowe dla dzieci do lat 3 prowadzone przez Magdalenę Kędziałę-Kluj
- „Pechowa noc z Cwaniaczką” – zabawa dla dzieci w wieku 7-12 lat

Oborniki

- Wystawa „Oborniczanie w Powstaniu Wielkopolskim” (także w styczniu)
- Wieczór poetycko-muzyczny „Powstańcom Wielkopolskim w hołdzie”
- Spotkanie w ramach programu czytelniczego „Maluszek w świecie książki”

Opatów (pow. Kępno)

- Zimowy pejzaż – wystawa prac dzieci

Ostrów Wielkopolski

- Spotkanie autorskie z pisarzem science fiction i fantasy Andrzejem Ziemiańskim
- Dzień Pluszowego Misia (Filia nr 3)
- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literackiego „Opowiedz mi bajkę”
- Magia świąt – cykl świątecznych spotkań: twórcze zabawy edukacyjne, zdobienie prezentów i piernikowych ludzików, poznanie świątecznych przygód Franklina oraz wspólne ozdabianie choinki (Filia nr 7 dla Dzieci i Młodzieży)
- Występ teatru „Maska” (Filia nr 7 dla Dzieci i Młodzieży)
- Widowisko „Świąteczna przygoda” w wykonaniu aktorów Teatru Edukacji i Profilaktyki „MASKA” z Krakowa (Filia nr 1)

Ostrzeszów

- Wystawa książek o Świętym Mikołaju, czytanie książek o tematyce świątecznej dla dzieci z Klubu Malucha

Pakoślav (pow. Rawicz)

- Wystawa poświęcona życiu i twórczości Adama Mickiewicza w 215 rocznicę urodzin poety
- Przedstawienie teatralne pt. „Świąteczna przygoda” w wykonaniu aktorów Teatru „Maska” z Krakowa (Filia Chojno; finansowane przez RBP)

Pleszew

- „Seniorzy Dzieciom” – mini przedstawienie przygotowane wraz z seniorami dla dzieci z domu dziecka
- „Tradycje świąt Bożego Narodzenia” – zajęcia biblioteczne dla przedszkolaków (Filia Kuczków i Piekarszew)

- „O przydrożnych krzyżach i kapliczkach na Ziemi Pleszewskiej” – wykład etnografa i historyka Stanisława Małyszki w ramach Bibliotecznego Salonu Kulturalnego
- Wykład z cyklu „Pomagajmy sobie – spotkania obywatelskie” – w ramach współpracy z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Pleszewie (również w styczniu)

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Bajki z Kraju Mikołajów” – Bibliotekarz w gościnie – warsztaty dla dzieci z przedszkola w Nowej Wsi
- „Mikołajki z książką” – warsztaty dla dzieci w klasach I szkoły podstawowej w Mochach
- „Miła wizyta emeryta w bibliotece” – uczy się języka angielskiego (Kaszczor)
- Laureaci literackiej Nagrody Nobla 2013 – wystawa książek (Bucz)

Przykona (pow. Turek)

- Przedstawienie „Świąteczna przygoda” w wykonaniu Teatru Maska z Krakowa

Rawicz

- „Maciej Płaskowski o sobie, swojej książce i poezji” – spotkanie
- Klub Melomana „Nastrojowe melodie filmowe” – spotkanie
- Spotkanie z teatrem „Świąteczna przygoda”

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Olgą Rudnicką
- Podsumowanie konkursu dotyczącego twórczości Juliana Tuwima; przedstawienie Teatru Lalek „Pinokio” pt.: „Niezwykły przyjaciel”
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą, autorem książki „Krioterapia. To warto wiedzieć”
- Kółko Astronomiczne – zajęcia teoretyczne i obserwacje nieba (także w styczniu i lutym)

Rychtal (pow. Kępno)

- Zima w oczach dzieci – prace plastyczne na podstawie wysłuchanych opowiadań
- Ozdoby świąteczne – tradycyjne ozdoby świąteczne wykonywane przez dzieci

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Prezent dla Świętego Mikołaja” – spotkanie dla dzieci, głośne czytanie, zajęcia plastyczne

- „Gdybym był Mikołajem to ...” zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Moraczewie)

Słodków (pow. Turek)

- Przedstawienie „Świąteczna przygoda” w wykonaniu Teatru Maska z Krakowa

Słupca

- Rozstrzygnięcie konkursu literackiego „W życiu liczy się nie tylko jakość przeżytych chwil, ale również to, jak je potrafisz opisać – Wykreuj swój Ważny Moment = Wszystkie ważne chwile”
- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Nasz powiat w ilustracjach dzieci” i wystawa prac

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata – prelekcja Zbigniewa Kołby na temat: „Krioterapia – to warto wiedzieć”
- Wycieczka uczestników programu „Spotkania z pasjami” – osób w wieku 50+, do Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Dominikanek w Mielżynie i prezentacja wolontariatu
- „Żyj śmiało – bezpiecznie” – zajęcia biblioterapeutyczne i komputerowe dla mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną – mieszkańców DPS w Strzałkowie

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawa „215. rocznica urodzin Adama Mickiewicza”
- Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Kołbą, autorem książki „Krioterapia. To warto wiedzieć”

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Uwaga świeżo malowane” Galeria Wielokropek – wystawa malarstwa swarzędzkiego artysty Tadeusza Sobkowiaka

Śmigiel (pow. Kościan)

- Spotkanie z Mikołajem – czytanie bajki, rozmowa o świętach (także Filia w Nietążkowie)
- Klub Maluszka – spotkanie z Mikołajem
- Śmigielaczek – spotkanie z Mikołajem
- Podstawy komputera – kurs komputerowy dla seniorów
- Stroimy świąteczne drzewko – konkurs internetowy
- Jasełka dla seniorów w bibliotece w wykonaniu uczniów kl. II (Filia w Czaczu)

Święciechowa (pow. Leszno)

- „Piernik świąteczny” – podsumowanie konkursu dla dzieci, wystawa pokonkursowa prac nagrodzonych i wyróżnionych

Trzcianka

- „Czarnkowsko-trzcianeckie pomniki przyrody” – wystawa i prelekcja Nadnoteckiego Koła Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”
- „Syberia – śladami polskich zesłańców, obcych kultur i religii” – relacja z wyprawy
- Przedstawienie teatralne „Szewc Dratewka”, w wykonaniu aktorów z Teatru Animacji w Poznaniu – Teatr Bis
- Spotkanie autorskie z Katarzyną Campbell
- „Biblioteka otwarta jak księga” – interaktywna lekcja biblioteczna do lektury Akademia Pana Kleksa
- Kronika powstania styczniowego (1863-1864) – wystawa

Turek

- „Spotkanie z bajką” – zajęcia biblioterapeutyczne dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Turku (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży)
- Konkurs literacko-plastyczny „Wśród zimowych baśni Andersena” (Filia nr 2)
- „W magicznym świecie Bożego Narodzenia” – zajęcia z elementami biblioterapii w Środowiskowym Domu Samopomocy i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2)
- Warsztaty literackie – prowadzenie Lech Lament
- Program 50+:
  - ~ „Historia Żydów w Turku” – wykład Bartosza Stachowiaka, dyrektora Muzeum Miasta Turku
  - ~ Zwyczaje świąteczne – prezentacja i prelekcja w Muzeum Miasta Turku
  - ~ Warsztaty rękodziela – prowadzenie Grażyna Sujewicz (także w styczniu i lutym)
  - ~ „Miejsca historyczne powiatu tureckiego w obiektywie” – wystawa pokonkursowa

Wągrowiec

- Bożonarodzeniowe warsztaty plastyczne
- Wystawa „Dobre Anioły” ze zbiorów Nicole Czerwińskiej
- Indywidualne warsztaty komputerowe (także w styczniu i lutym)

Witkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa prac konkursowych pod tytułem „Uzależnieniom mówimy nie!”

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Wykonywanie ozdób na świąteczne drzewko” – konkurs plastyczny dla dzieci (Filia w Krzycku Wielkim)
- „Święta w rodzinie” – konkurs plastyczny dla dzieci z klas I-III (Filia w Bukówcu Górnym)
- „Kartka bożonarodzeniowa” – podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci z klas I-III, wystawa prac nagrodzonych i wyróżnionych

Zagórów (pow. Słupca)

- Szkolenie komputerowe dla seniorów (także w styczniu)
- Spotkanie autorskie z Magdą Umer

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Muzyczna podróż z Kubą Michalskim” – koncert ballad (Baszków)
- Spotkanie autorskie z Olgą Rudnicką
- „Link do przyszłości” – spotkanie z Iwoną Kanafa, młodą profesjonalistką
- Warsztaty plastyczne – świąteczne ozdoby (Konarzew)

S t y c z e ń

Bojanowo (pow. Rawicz)

- W „Galerii na wejście” – „Inspiracja” – fotografie Jagody Ból z Bojanowa, uczniowie technikum fotograficznego
- Promocja książki Witolda Mikołajczyka o dziejach bojanowskiego browaru – VI Zeszyt Szkiców Bojanowskich

Chodzież

- Promocja książki Tadeusza Matraszka „Tajny rozkaz” w ramach Dnia Patrona Szkoły Podstawowej nr 3 im. Powstańców Wielkopolskich
- Rozpoczęcie realizacji projektu „Gliniane zmagania z tradycją w tle” – grant w Akademii Orange.
- Spotkanie autorskie Tadeusza Matraszka z uczniami szkoły podstawowej
- Spotkanie Klubu Świerszczykowych Pożeraczy Liter – uczniowie ze szkoły podstawowej
- Spotkanie z dziennikarzem, felietonistą Danielem Passentem w Młodzieżowym Domu Kultury
- Przedstawienie teatralne przygotowane przez uczniów szkoły ponadgimnazjalnej dla dzieci przedszkolnych – znane utwory Juliana Tuwima, Jana Brzechwy, Stanisława Jachowicza oraz Artura Liskowskiego (Oddział dla Dzieci)

Czempiń (pow. Kościan)

- Namaluj Dziadków – konkurs plastyczny dla dzieci przedszkolnych

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- „Bawimy się z Kubusiem Puchatkiem”- zajęcia dla dzieci

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- 130. rocznica urodzin Kornela Makuszyńskiego – „Basia, Ewa, Irenka”- zagadki dotyczące bohaterki powieści Kornela Makuszyńskiego; „Koziołek Matołek w drodze do Pacanowa”- mini konkurs rysunkowy
- Internet źródłem informacji – zajęcia komputerowe dla dzieci

Gniezno

- „Ziemia święta wielu narodów” – wernisaż wystawy Aleksandry Przybylskiej (Klub Foto 50+)
- „Kultura chrześcijańska” – wykład Anny Grzegorzczak z Instytutu Kulturoznawstwa UAM w Poznaniu

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Poznajemy książki dla dzieci i ich twórców” – „Magiczny świat baśni Andersena” – zajęcia edukacyjne dla uczniów klas I-III (Filia Kościelna Wieś)
- „e-biblioteka” – zajęcia dla dzieci ze szkoły podstawowej dot. źródeł informacji (Oddział Dla Dzieci)
- „Poznajemy zwierzęta leśne i domowe” – spotkanie z przedszkolakami (Filia Tursko)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Maski karnawałowe – wystawa

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie z Maciejem Frąckowiakiem, autorem książki pt.: „Reset”
- Projekt Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan – zajęcia dla grup uczniów kl. IV-V

Kalisz

- „Rodzinnemu miastu – pamiętajmy o Asnyku” – wykład oraz prezentacja multimedialna dla uczniów liceum ogólnokształcącego (także w lutym)
- „Kultura renesansu w kontekstach alchemii, medycyny i magii” – wykład Agnieszki Raubo z Wydziału Filologii Polskiej UAM dla pensjonariuszy Zakładu Karnego w Kaliszu (Filia nr 3)
- „Moja Babcia, Mój Dziadek” – pogadanka dla dzieci ze świetlicy szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)

- „Wieczór w Bibliotece” – pogadanka i zabawy dla uczniów kl. III szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Jak powstaje książka” – zajęcia z przysposobienia czytelniczego dla przedszkolaków (filie nr 2 i nr 9 oddział dziecięcy)
- Wystawy
  - ~ „Ciało i styl: o kobietach w prozie Zofii Nałkowskiej”
  - ~ „Zbigniew Nienacki – 85. rocznica urodzin” (filie nr 2 i nr 16)
  - ~ Wystawa dziecięcych prac plastycznych przygotowanych z okazji Dnia Babci i Dziadka (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
  - ~ „Zakłete I, Zakłete II” – autorska wystawa fotograficzna Mateusza Gabrysia (Filia nr 7)
  - ~ „Kornel Makuszyński dzieciom – w 130. rocznicę urodzin pisarza” (Filia nr 9 oddział dziecięcy)

Kępno

- Spotkanie opłatkowe Związku Kombatanów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych.
- Wystawa fotograficzna Macieja Lulko pt.: „W pogoni za architekturą”
- Spotkanie uczniów szkoły podstawowej z majorem Januszem Smiataczem – w ramach szkolnego projektu „Naprzeciw równości”
- Uroczyste przekazanie Kępińskiego „Złotego Serduszka”

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Koncert Noworoczny „Zaczarowany Świat Operetki i Musicalu” – w wykonaniu aktorów Teatru Muzycznego w Poznaniu;
- Projekcja filmu dokumentalnego „Kuś” – historia zielarek z Gorzuchowa

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Niezwykłe książki naszej biblioteki” – historia, wystawa książek
- „Disney wciąż wśród nas...” – wystawa książek

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawa „Kobylin w Powstaniu Wielkopolskim”

Koło

- Spotkania członków Trzeciej Zmiany:
  - ~ „Bezpieczeństwo seniorów” – prowadzenie starszy sierżant Daniel Boła
  - ~ „Wybrane zagadnienia z historii sztuki” – prowadzenie Ewelina Jasińska
  - ~ „Sztuka prehistoryczna” – prowadzenie Ewelina Jasińska
  - ~ „Probiotyki” – prowadzenie S. Gacka (także w lutym)
- „Zanieczyszczenie środowiska a zdrowie” – prowadzenie Urszula Jaskuła

- Warsztaty komputerowe dla seniorów
- „Przestępczość nieletnich, odpowiedzialność karna. Narkotyki, alkohol” – spotkanie z policjantem, starszym sierżantem Danielem Boła – dla młodzieży z Bursy Szkolnej
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla dzieci)
- Finał konkursu plastycznego pt. „Elf Świętego Mikołaja” (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna :

- Wystawy:
  - ~ Śnieżny krajobraz – literackie impresje zimowe. Wystawa fotograficzno-literacka ze zbiorów biblioteki
  - ~ „Moja ulubiona książka” – wystawa prac uczniów ze Szkoły Podstawowej w Starych Oborzyskach
- Z cyklu Czwartki z przedszkolakami – „Rogaci mieszkańcy Północy”
- Pogadanka: Palcem po mapie – Antarktyda. Cykl zajęć opartych na podstawie książki „Mapy” A.i D. Miezielińskich
- „Zabobony w Kościanie” – spotkanie z Katarzyną Marciniak-Helińską – dla kl. IV szkoły podstawowej
- Sprawne ręce – spotkanie robótkowe
- Zajęcia z biblioterapii w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie
- „Opowieści zimowe” – poranki literackie dla uczniów kl. „0”

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kielczewie

- „Z Nowym Rokiem szedł karnawał, przebieraniem się zabawiał...” – lekcja biblioteczna dla uczniów kl. III
- W świecie legend Hanny Zdzitowieckiej – lekcja biblioteczna dla uczniów kl. II ze Szkoły Podstawowej w Kielczewie z okazji 105 rocznicy urodzin pisarki
- Karnawałowe klimaty w bibliotece – lekcje biblioteczne dla starszaków z przedszkola (Filia w Starym Luboszu)
- Wesołe zabawy z kotem; Zabawy badawcze ciężkie czy lekkie ; Na wiejskim podwórku – lekcja biblioteczna z przedszkolakami (Filia w Starym Luboszu)
- Konfrontacje z haftem – spotkania Kółka Hafciarskiego w bibliotece (Filia w Starym Luboszu; także w lutym)
- Balik Przedszkolaka (Filia w Turwi)
- Wykonywanie laurek dla Babci i Dziadka – zajęcia plastyczne w bibliotece (Filia w Widziszewie)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Dorota Terakowska – pisarka i dziennikarka” – wystawa książek z okazji 10. rocznicy śmierci autorki
- „Ósmy dzień tygodnia” – wystawa książek Marka Hłaski z okazji 80. rocznicy urodzin i 45. rocznicy śmierci autora

Krotoszyn

- „Dzień Babci i Dzień Dziadka”; montaż słowno-muzyczny.
- Spotkanie Klubu Mam – Zima (Oddział dla dzieci i młodzieży)
- Klub Mam – Bajka w oczach dziecka (Oddział dla dzieci i młodzieży)
- Wystawy:
  - ~ Wystawa bajek dla dzieci „Czytajmy z Panią Zimą” (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ Wystawa prac pokonkursowych „Najpiękniejsza laurka dla Babci i Dziadka” (Filia nr 1 Krotoszyn)
  - ~ Wystawa książek Barbary Rybałtowskiej (Filia nr 1 Krotoszyn)
- Konkursy:
  - ~ „Znam przysłowia” – konkurs dla gimnazjalistów ze znajomości przysłów (filie: nr 1 Krotoszyn i nr 5 Chwaliszew)
  - ~ „Najpiękniejsza laurka dla Babci i Dziadka” – spotkanie oraz konkurs plastyczny dla uczniów szkoły podstawowej (filie: nr 1 Krotoszyn i nr 5 Chwaliszew)
  - ~ Podsumowanie konkursu plastycznego na ilustracje do wiersza Juliana Tuwima (Filia nr 2 Kobierno)
  - ~ Rozstrzygnięcie konkursu na najładniejszą laurkę z okazji dnia Babci i Dziadka (Filia nr 6 Benice)
- „Portret moich dziadków” – zajęcia plastyczne w oddziale przedszkolnym (Filia nr 2 Kobierno)
- „Nocka w bibliotece” (Filia nr 5 Chwaliszew)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Energia miast. Osieczna-Rydzyzna” – wystawa obrazów Macieja Piotrowskiego, prezentująca miejscowości powiatu leszczyńskiego („Galeria za Regalami”; także w lutym)
  - ~ „Co ze mnie zostanie? Nie martwi mnie to wcale” – w 80. rocznicę urodzin Stanisława Grochowiaka. Na wystawie zaprezentowane zostały zbiory Biblioteki związane z Patronem, m.in. oryginalne rękopisy utworów, rysunki, zdjęcia rodzinne, publikacje, plakaty filmowe i teatralne („Galeria za Regalami”; także w lutym)
- „Energia miast. Osieczna-Rydzyzna” – otwarcie wystawy obrazów leszczyńskiego artysty Macieja Piotrowskiego

- Spotkanie Klubu „Twój Styl”
- „Urodziny Patrona. Wieczór poświęcony Stanisławowi Grochowiakowi w przeddzień 80. rocznicy urodzin”
- Otwarcie wystawy „Co ze mnie zostanie? Nie martwi mnie to wcale”
- Promocja tomu „Pokłosie Konkursów Literackich imienia Stanisława Grochowiaka 2004-2012”
- Ogłoszenie XI Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka
- Sergiusz Sterna-Wachowiak „Sceny z życia codziennego artystów” (wieczór anegdota)
- Spotkanie poetyckie z Sabiną Klak (Filia nr 5)

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie dla młodzieży z alpinistą Marcinem Helakiem

Łubowo (pow. Gniezno)

- WOŚP – „Kawiarenka z sercem” – przygotowanie i prowadzenie, przekazanie pozyskanych środków finansowych oraz darów książkowych
- Dzień Seniora – impreza dla mieszkańców z całej gminy, współpraca z GOPS
- Oskar Kolberg – wystawa biografii oraz książek o folklorze i zwyczajach polskich

Malanów (pow. Turek)

- Rozstrzygnięcie gminnego konkursu plastycznego „Uroki zimy”

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- Konkurs wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Pod dachem świata”, gość: Andrzej Funka
- Galeria na Piętrze: „Portrety, pejzaże” Jerzy Sikuciński ze Zbąszczyń
- „Tajny rozkaz – Powstanie Wielkopolskie okiem 12. latka” – spotkanie z Tadeuszem Matraszkim, autorem książki pt. „Tajny rozkaz”
- „Wszystko jest po coś” – spotkanie z dziennikarzem Krzysztofem Ziembem

Oborniki

- „Śpiewajmy i grajmy Mu” – koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu uczniów Aliny Forysiak
- Kolędowanie w bibliotece – spotkanie dla dzieci
- „Gdy się Chrystus rodzi...”, czyli kolędowanie z poezją – wieczór poetycko-muzyczny

- „Nieprzewidziane skutki integracji gospodarczej Europy” – wykład Stefana Kowala (UTW)
- Turniej brydżowy (UTW)
- Poezja na Boże Narodzenie – wieczór poetycko-muzyczny w kościele św. Krzyża

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawa rysunków ptaków wykonanych przez ucznia szkoły podstawowej (Filia Siemianice)

Ostrów Wielkopolski

- Spotkanie autorskie z Wojciechem Jagielskim
- Spotkanie autorskie ze Sławomirem Koprem
- Rozstrzygnięcie 8. edycji powiatowego międzyszkolnego konkursu wiedzy o życiu i twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego (Filia nr 7 dla Dzieci i Młodzieży)

Ostrzeszów

- Spotkanie miłośników fotografii oraz Stowarzyszenia Wieża
- „Stanisław Czernik – pisarz autentyczny” – projekcja filmu w kinie; dyskusja, którą prowadził W. Przybyła
- „Tam gdzie spadają anioły” – wystawa książek Doroty Terakowskiej
- „Legenda i twórczość Marka Hłaski” – wystawa

Pakosław (pow. Rawicz)

- Wystawa rocznicowa poświęcona Joannie Papuzińskiej z okazji 75 rocznicy urodzin pisarki
- Wystawa ilustracji do książek Kornela Makuszyńskiego
- Wystawa ilustracji z wizerunkiem babci z okazji Dnia Babci
- Wystawa ilustracji z wizerunkiem dziadka z okazji Dnia Dziadka
- Wystawa fotograficzna pt. „Polowanie z aparatem – Jesień w lesie” (Filia Chojno)
- Wystawa poświęcona życiu i twórczości Stanisławy Fleszarowej-Muskat

Pleszew

- Spotkanie autorskie ze Sławomirem Koprem
- Spotkanie autorskie z Marcinem Kąckim

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „ABC Internetu” – cykl spotkań dla seniorów (Kaszczor)
- Hold Powstańcom Wielkopolskim – wystawa książek (Bucz)
- „Rzepka” – przedstawienie dla klasy III szkoły podstawowej (Bucz)

Rawicz

- „Magiczne słowa mniej lub bardziej przyjemne”- warsztaty twórcze
- „Dobra książka i kawa... o literaturze troszkę inaczej” – maraton czytania w ramach WOŚP
- „Koncert świąteczny” – rodzinne muzykowanie Matylów
- Galeria Jednego Obrazu: „Jesień” – H. Murkowska

Rychtal (pow. Kępno)

- Laurki dla Babci i Dziadka – zajęcia plastyczne

Sompolno (pow. Konin)

- „Jedzie styczeń czwórką koni, złote lejce trzyma w dłoni...” – gry i zabawy
- Marek Hłasko – 80. rocznica urodzin „Amor nie przyszedł dziś wieczorem...” – wieczór poezji (także Filia Lubstów)
- Przyjaciele wesołego diabła, małpki Fiki-Miki oraz Koziołka Matołka – 130 rocznica urodzin Kornela Makuszyńskiego (także Filia Lubstów)
- „Jan z Dukli – franciszkanin, który ocali Lwów” – wystawa (także Filia Lubstów)

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata – wykład podróżnika Krzysztofa Kryzy na temat: „Galilea – śladami Jezusa Chrystusa”
- Otwarcie Wystawy Malarstwa słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Słupcy
- „Żyj śmiało. Tyle masz, ile dasz” – zajęcia biblioterapeutyczne i komputerowe dla mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną – mieszkańców DPS w Strzałkowie
- „Żyj śmiało. Jak zachować się w sądzie” – zajęcia biblioterapeutyczne i komputerowe dla mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną – mieszkańców DPS w Strzałkowie
- „Dorośli tego nie robią – dziwactwa Kaczki Dziwaczki” – zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ 95. rocznica urodzin Stanisławy Fleszarowej-Muskat
  - ~ Rok 2014 – Rokiem Czytelnika

Śmigiel (pow. Kościan)

- Podstawy komputera – kurs komputerowy dla seniorów

Trzcianka

- Powiatowy Konkurs Historyczny „Powstanie Styczniowe (1863-1864)” – dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
- Udział w akcji „Biblioteki to miejsca przyjazne sztabom WOŚP” – zbiórka pieniędzy oraz udział w licytacji

Turek

- Piwnica Talentów:
  - ~ „Spotkanie z bajką” – zajęcia biblioterapeutyczne dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Turku
  - ~ Warsztaty plastyczne dla uczniów SOSW w Turku
  - ~ „Super Babcia, Super Dziadek” – rozstrzygnięcie konkursu plastyczno-literackiego dla uczniów szkół podstawowych w Turku
  - ~ Warsztaty komputerowe dla przedszkolaków
- Warsztaty teatralne – dla uczniów szkół podstawowych
- Warsztaty literackie prowadzenie Lech Lament
- Jak rodzi się strach? – zajęcia z elementami biblioterapii (Filia nr 2)
- Konkurs plastyczny „Laurka dla seniora” (Filia nr 2)
- Program 50+: „Ewangelicy w Turku” – wykład Bartosza Stachowiaka, dyrektora Muzeum Miasta Turku
- Wystawy:
  - ~ Rok 2014 – Rokiem Oskara Kolberga
  - ~ Laureaci Nagrody Nobla
  - ~ Stanisław Wyspiański w 145. rocznicę urodzin

Wągrowiec

- Spektakl teatralny – „Śluby panieńskie” wg Aleksandra Fredry wystawiany przez grupę teatralną utworzoną przy PBP w Wągrowcu
- Biblioteki to miejsca przyjazne sztabom WOŚP – impreza czytelnicza
- „Karnawał wczoraj i dziś” – akcja prowadzona przez Muzeum Regionalne w Wągrowcu i Młodzieżową Radę Miasta przy współpracy z PBP w Wągrowcu

Wijewo (pow. Leszno)

- „Baśnie, bajki, legendy z różnych stron świata” – pogadanka, głośne czytanie

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke dla uczniów klas IV szkoły podstawowej

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Zagraj z sercem” – spotkanie zorganizowane w ramach 22. finału WOŚP (Baszaków)
- Fantazje na każdą okazję – Dzień Babci i Dziadka! – warsztaty plastyczne dla dzieci
- „A my czytamy sobie” – zajęcia biblioterapeutyczne
- „Strach się bać” – zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS

Luty

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Urodziny Pana Kleksa” – spektakl Teatru Petit
- „Brzechwa, poeta dziecięcej radości” – Spektakl Teatru Petit
- Koncert gitarowy muzyki flamenco w wykonaniu braci Sławomira i Michała Dolatów
- Spotkanie podróżnicze ze Zbysławem Dąbrowskim, mieszkańcem Bojanowa, uczestnikiem wyprawy przyrodniczej do Wietnamu
- „Mój bajkowy świat” – wystawa rysunków Bartka Futko w bibliotecznym cyklu „Mali artyści z dużym talentem”

Chodzież

- Wystawa fotograficzna obrazująca kolejne działania w ramach projektu „Ceramiczny street art” oraz prezentacja starej chodzieskiej porcelany
- Spotkanie Klubu Podróżnika
- „Śladami ceramiki” – wykład Jana Drzewieckiego z Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu
- Obchody Międzynarodowego Dnia Kota – z dziećmi przedszkolnymi
- Spotkanie Klubu „Zrób to Sama” – obrazy – dekoracje
- Spotkanie z plastykiem Alfredem Aszkiełowiczem w ramach realizacji projektu „Równać szanse”

Czempiń (pow. Kościan)

- Wystawa z okazji Międzynarodowego Dnia Kota
- Spotkanie uczniów kl. II i II ze szkoły podstawowej z przedstawicielem Schroniska dla Zwierząt w Gaju

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia dla dzieci „W krainie wyobraźni” i „Każde dziecko to potrafi”;
- Spektakl teatralny dla dzieci „Legenda o Smoku Wawelskim” w wykonaniu artystów z Art Re z Krakowa

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Walentynkowo i literacko w Bibliotece”- konkurs z zagadkami, wieczór poezji; „Miłosne karaoke”- zajęcia muzyczne z wykorzystaniem komputera

Gniezno

- Gnieźnieńskie Warsztaty Humanistyczne, w ramach których odbyły się:
  - ~ zajęcia teatralne prowadzone przez aktorów Teatru im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie: Sonię Jachymiak i Szymona Kołodzieja
  - ~ „Świeczka zgasła” – spektakl teatralny
- „Oto Kot” – zajęcia czytelnicze dla przedszkolaków z okazji Światowego Dnia Kota w ramach Akcji Cała Polska czyta dzieciom
- Zapraszamy do Baśnioboru – panel dla dzieci w trakcie V Konwentu Fantastyk „Fantasmagoria” w ramach Akcji Cała Polska czyta dzieciom
- Z cyklu Ludzie i ich pasje – spotkanie z Jarosławem i Tymoteuszem Mikołajczykami (ojciec i syn) i ich wspólnymi pasjami
- „Indie – kraj niesamowitych kolorów i kontrastów” – wernisaż wystawy Anny Lis (Klub Foto 50+)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Ferie w Bibliotece” – warsztaty plastyczne z ilustratorką książek Małgorzatą Flis, zajęcia muzyczne, edukacyjne gry komputerowe, karaoke, wykonywanie kartek walentynkowych, zabawy chustą Klanza, balik karnawałowy (Oddział dla Dzieci)
- „Mądra głowa tworzy słowa” – przysłowia polskie i rymowanki – zajęcia dla dzieci (Filia Tursko)
- „Warsztaty taneczne” (warsztaty wyjazdowe Konin-Gosławice dla członków Zespołu Pieśni i Tańca Tursko)
- Światowy Dzień Kota w Bibliotece – zajęcia edukacyjne dla dzieci (Oddział dla Dzieci, Filia Kościelna Wieś)

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Kochać Cię nie przestanę – plansza i wystawa z okazji walentynek
- Spotkania ze sztuką – zajęcia artystyczne

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Nauka decoupage – samodzielne zdobienie przedmiotów techniką zdobniczą (Filia w Dubinie)
- Spotkanie z dziećmi pod hasłem: „Mistrz łamigłówek i rebusów” – rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, rebusów (Filia w Dubinie)
- „Zabawa w poetów” – na motywach wierszy Jana Brzechwy i Marii Konopnickiej – szukanie rymów, rozwiązywanie zagadek (Filia w Szkaradowie)
- „Zimowy pejzaż” – zajęcia plastyczne dla dzieci, ilustracje do wierszy

- Konkurs rysunkowy na temat „Moja ulubiona postać z bajki” (Filia w Szkaradowie)
- Spotkanie pod hasłem „Robimy walentynki dla chłopczyka i dziewczynki” – wykonanie kartek walentynkowych

Kalisz

- Spotkanie z Iwoną Kienzler i promocja książki „Maria Konopnicka: rozwydrzona bezbożnica” w liceum ogólnokształcącym oraz w bibliotece
- Cyfrowa Encyklopedia Wielkopolan – zajęcia bibliograficzne dla uczniów kl. V i VI szkoły podstawowej w Stawiszynie
- Prezentacja wystawy „Ciało i Styl – o kobietach w prozie Zofii Nałkowskiej” dla uczniów kl. I technikum
- Walentynki 2014 – pogadanka dla uczniów ze świetlicy szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Iwazkiewicz podany na dużej zielonej tacy” – wspólne czytanie z okazji 120. rocznicy urodzin Jarosława Iwazkiewicza. Organizator: Stowarzyszenie Promocji Sztuki Łyżka Mleka (Filia nr 7)
- Wystawy
  - ~ „90. rocznica urodzin Marii Ziółkowskiej” (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
  - ~ „Jarosław Iwazkiewicz – 120. rocznica urodzin” (Filia nr 2)
  - ~ „Miłość jak słońce” – wystawa najpiękniejszych wierszy z okazji Dnia Zakochanych (Filia nr 3)
  - ~ „Historia Parku Miejskiego w Kaliszu” (Filia nr 5)
  - ~ „Uczniowie IIIa polecają” – wystawa prac uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 1 (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
  - ~ „Sława, chwała i... krople goryczy – 120. rocznica urodzin Jarosława Iwazkiewicza” (Filia nr 9)
  - ~ „155. rocznica śmierci Zygmunta Krasińskiego” (Filia nr 16)

Kępno

- Spotkanie członków Polskiego Związku Filatelistów Koło w Kępnie.
- Propagowanie przez bibliotekę „Światowego Dnia Kota”. Wiersze o kotach czytali: wicestarosta kępiński Ryszard Dachowski, rzecznik prasowy st. post. Anna Lubojańska z Komendy Powiatowej Policji w Kępnie, lekarz weterynarii Przemysław Szlacheta, komendant powiatowy Wojciech Grabarek z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kępnie
- Wystawa „Koty w fotografii” oraz multimedialna prezentacja zdjęć przygotowana przez pracowników biblioteki
- Spotkanie z autorką książki „Skrzydło Anioła” Jolantą Kryswatą
- Wykład „Żołnierze Wyklęci wczoraj i dziś”, który poprowadzili: Krzysztof Bondas i Stanisław Antonii Bogaczewicz z wrocławskiego oddziału Instytu-

tu Pamięci Narodowej oraz prezentacja filmu Arkadiusza Gołębiewskiego „Kwatera Ł”

Kłęcko (pow. Gniezno)

- „Kurs szybkiego czytania” – kurs dla dzieci w wieku 8-14 lat oraz dorosłych usprawniający czytanie, prowadzący: Marcin Przybył
- „Wieczór z Hannah Montana” – projekcja filmu, gry i zabawy, zajęcia plastyczne dla dzieci
- „Walentynki”- wystawa książek oraz prezentacja wierszy

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawa „Książki mówią...”

Koło

- Spotkania członków Trzeciej Zmiany:
  - ~ „Prawa pacjenta. Dokumentacja medyczna” – Rzecznik Praw Pacjenta – Urszula Jaskuła
  - ~ „Sztuka egejska i grecka” – Ewelina Jasińska
- Warsztaty komputerowe dla seniorów
- Warsztaty komputerowe dla gimnazjalistów: „www, czyli wykreuj własną witrynę, od bezpieczeństwa do przyjemności” – prowadzenie Dariusz Rekosz, projektant systemów (Filia dla dzieci)
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla dzieci)
- Konkurs plastyczny – „Koty, kotki, koteczki” (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna :

- Wystawy :
  - ~ Moja ulubiona książka – wystawa prac uczniów ze Szkoły Podstawowej w Starych Oborzyskach
  - ~ Zaczarowany świat Joanny Papuzińskiej – wystawa z okazji 75 rocznicy urodzin autorki
  - ~ Próby – Joanna Pluta. Poezja i fotografia
- Cykl imprez pt. Czekolada w rozmiarze XXL, czyli dwa „czekoladowe” tygodnie w bibliotece:
  - ~ Życie jest słodkie ? Porady bez wizyty – spotkanie z psychologiem Grażyną Gryglik-Macniak – co warto wiedzieć o stresie i skuteczne sposoby na relaks
  - ~ Kosmetyki na słodko – czekolada! – spotkanie z kosmetyczką – Kamilą Drąg – jak dbać o urodę? – o kosmetycznych właściwościach czekolady

- ~ Wszystko o czekoladzie – wykład, prezentacja multimedialna, degustacja (RECREO)
- ~ Czekoladowa niespodzianka – warsztaty tworzenia z elementami scrapbookingu czyli jak przygotować kartkę z ukrytym, słodkim prezentem
- ~ Słodki seans filmowy – film Lasse Hallströma „Czekolada“
- Inne imprezy na ferie zimowe:
  - ~ Ekologiczny poniedziałek z Janem Brzechwą
  - ~ Pokaż co potrafisz – decoupage dla dzieci
  - ~ Saniami po Antarktydzie
  - ~ Teatralnie i realnie – spektakl pt. „Grymasy królowy Kasi” w wykonaniu Teatru Maska z Krakowa
  - ~ Coś z niczego – warsztaty zorganizowane przez Centrum Rekreacji i Terapii Ruchowej RECREO
  - ~ Muzyczne impresje ruchowe
  - ~ Zabawy w teatr
  - ~ Mroźny świat – kolorowanie rysunków
  - ~ „Sowa mądra głowa” – wykonywanie zakładek do książek
  - ~ Śnieżynki – małe dzieła sztuki – wycinanki
  - ~ Twarda glina – „wielkie serca”
- „Kot w butach” – poranek literacki dla dzieci z klasy „0” z Zespołu Szkół nr 3 w Kościanie
- Zajęcia z Biblioterapii w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kiełczewie

- Wesoło, bajkowo i kolorowo – cykl zajęć literackich i plastyczno-muzycznych dla dzieci na ferie zimowe
- „Klasa pierwsza niech nam powie, jak należy dbać o zdrowie?” – lekcja biblioteczna dla uczniów kl. I
- Bal przebierańców w bibliotece (Filia w Racocie)
- Dzień Zakochanych – zajęcia plastyczne dla dzieci w czasie ferii zimowych (Filia w Turwi)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Przysłowia Oskara Kolberga” – wystawa książek z okazji 200 rocznicy urodzin etnografa, muzyka, kompozytora, kulturoznawcy, patrona 2014 roku

Kraszewice (pow. Ostrzeszów)

- „Witaj wiosno” – wykonanie Marzanny, rysowanie Wiosny przez uczestników Klubu Pluszowego Misia

Krotoszyn

- Wystawy:

- ~ „Kwiatowe reminiscencje” – wystawa obrazów Małgorzaty Zimniak
- ~ Sylwetka Barbary Rybałtowskiej (Filia nr 1 Krotoszyn)
- ~ „Walentynki” (Filia nr 1 Krotoszyn)
- Warsztaty tworzenia biżuterii metodą makramy
- Cykl spotkań „Tomasz Mann między tradycją a nowoczesnością”: „Tomasz Mann i jego czasy” – wykład i prezentacja Jacka Kępy
- Ferie w bibliotece (Oddział dla dzieci i młodzieży):
  - ~ „Książka to sposób na nudę” – kurs szybkiego czytania i technik uczenia się
  - ~ „Rozańczone ferie” – nauka tańca
  - ~ „W zdrowym ciele zdrowy duch” – spotkanie w Centrum Fitness „Gladiator”
  - ~ „Komputerowy świat” – Dzień Bezpiecznego Internetu w bibliotece
  - ~ „Ferie z bezpiecznym przejazdem”, spotkanie z przedstawicielami Polskich Linii Kolejowych
  - ~ „Uprawianie sportu sposobem na zdrowie” – prowadzenie Łukasz Rabenda, specjalista ds. BHP
  - ~ Teatr Edukacji i Profilaktyki Maska z Krakowa: „Tajemnica zaginionych liter”
  - ~ Wydawnictwo Mind&Dream – interaktywne warsztaty literackie przeprowadził autor cyklu bajek dla dzieci Michał Zawadka
  - ~ „W świecie dam i rycerzy” – spotkanie z Bractwem Rycerskim Ziemi Kaliskiej Poczta Wierzbicy z Krotoszyna
  - ~ „Sałatkowy zawrót głowy” – spotkanie z kucharzami
  - ~ Spotkanie Klubu Mam – Koty, psoty
  - ~ „Strefa bałaganu” – warsztaty literacko-plastyczne z Katarzyną Georgiou
- „Dzień Bezpiecznego Internetu” (Filie: nr 1 Krotoszyn, nr 5 Chwaliszew i nr 6 Benice)
- Spotkanie z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego (Filia nr 2 Kobierno)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Karnawał to już czas, na sportowo jest wesoło” – cykl zajęć dla dzieci i młodzieży, m. in. gry, zabawy stolikowe, zgaduj-zgadule, krzyżówki
- „Mój strój na bal”, „Kim są dorośli”, „Jak sobie radzić ze złością i smutkiem” – pogadanki dla dzieci
- Pokazy slajdów: „Jak się bawią w czasie karnawału w różnych częściach świata”, „Najśmieszniejsze dyscypliny sportowe”
- „Karnawałowe zimowe zagadki” – konkurs czytelniczy dla dzieci

- „Zimowy zabaw czas” – cykl zajęć dla dzieci
- „Karnawałowe metamorfozy” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Jak żyli i mieszkali nasi przodkowie” – lekcje regionalne dla przedszkolaków (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Moje ulubione zwierzątko” – pogadanka dla dzieci (Filia w Garzynie)
- „Czy znasz te bajki” – konkurs czytelniczy dla dzieci (Filia w Garzynie)
- Zajęcia z dziećmi – konkursy plastyczne, kalambury, gry świetlicowe, zgadywanki, rozwiązywanie krzyżówek i rebusów (Filia w Garzynie)
- „Tworzymy naszą bajkę” – zajęcia literackie dla dzieci (Filia w Garzynie)

Leszno

- Promocja tomu poetyckiego Eleonory Biberstajn „W pogodę serca”, w ramach cyklu „W dużym pokoju literatury”. Spotkanie poprowadził Leszek Barszcz
- „Powstanie styczniowe” – spotkanie z Antonim Taczanowskim, regionalistą, bibliotekarzem, krewnym Edmunda Taczanowskiego, jednego z dowódców powstania styczniowego
- Spotkanie autorskie Anny Dobrzyńskiej (Filia nr 7)
- Koncert muzyki gospel w wykonaniu Gabrieli Gąsior z zespołem, w ramach IV Międzynarodowych Warsztatów Gospel Workshop 2014. Współorganizator: Stowarzyszenie Kulturalne „Kontakty”

Lipno (pow. Leszno)

- Bowling i zwiedzanie Jednostki Wojskowej w Lesznie
- Warsztaty plastyczne dla dzieci w Miejskim Biurze Wystaw Artystycznych w Lesznie
- Balik karnawałowy dla dzieci ze studium Paola Art
- Zajęcia survivalowe oraz ognisko z Krzysztofem Tumko i Krzysztofem Gerusem
- Gotowanie, pieczenie, dekorowanie – zajęcia dla dzieci z rodzicami

Łubowo (pow. Gniezno)

- Teatrzyk dla dzieci „Pan Twardowski” – maski karnawałowe – zajęcia plastyczne
- Wystawa plakatów literackich z okazji „Roku czytelnika”

Malanów (pow. Turek)

- Spotkanie z podróżnikiem i pisarzem Krzysztofem Petkiem połączone z biwakiem szkoleniowym

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Oman – w krainie pachnącej kadzidłem”, gość: Marcin Szymczak
- Z cyklu „Pisarz nas gości”: spotkanie z autorką książek dla dzieci Emilią Kiereś
- Z cyklu „Spotkania niebanalne”: „Mówię, co myślę – czyli słowa jak sztylety”, gość: Małgorzata Kwiecińska; warsztaty umiejętności osobistych Modus Vivendi
- „Wariaci” – spektakl Teatru Paragraf-2 z Siedlca
- „Zwłokopolscy, FBI i dziewięć żywiołów – czyli na tropie dobrych książek” – ferie dla dzieci w wieku 7-11 lat
- „Piątkowe harce” – warsztaty czytelnicze dla dzieci w wieku 6-10 lat prowadzone przez harcerzy z 19 DH Buki w Nowym Tomyślu
- „Czuję – więc jestem” – wieczór Nowotomyskiego Piętra Wyrazów Literackich
- Z cyklu „Nie tylko roc/k – nie tylko w bibliotece”: zespół SZAJBA z Poznania; suport FRTNS – Nowy Tomyśl, RUINY – Nowy Tomyśl

Oborniki

- Bal w ogrodzie bałwanków na rozpoczęcie ferii w bibliotece
- Walentynki na wesoło – wieczór poetycko-muzyczny
- „Na falach eteru” – wystawa kart QSL z kolekcji Stanisława Sawiaka
- Wystawa „Z historii Hufca ZHP w Obornikach”
- Spotkanie z cyklu „Pierdoły o Obornikach” – nieistniejące obornickie zakłady pracy
- Dzień Myśli Braterskiej – spotkanie członków ZHP

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawa obrazów lokalnej malarki (Filia Siemianice)

Ostrów Wielkopolski

- Zajęcia edukacyjne pt.: „Woda źródłem życia” (Filia nr 7 dla Dzieci i Młodzieży)
- Graj jak Kasparow – cykl spotkań szachowych z dziećmi i młodzieżą (Filia nr 1)
- Jubileuszowy Turniej szachowy dla dzieci im. Jana Jerzego Przebendowskiego z okazji 300-lecia relokacji praw miejskich Ostrowa Wielkopolskiego (Filia nr 2)
- Rozstrzygnięcie 11. edycji powiatowego konkursu literackiego: „Walentynkowy wiersz miłosny”
- Spotkanie z Kornelią Ćwiklak, autorką książki pt.: „Bliscy nieznajomi”

Ostrzeszów

- „Będę twoją Walentynką” – wystawa książek o miłości
- Powieści psychologiczno-obyczajowe Marii Nurowskiej – wystawa
- „Oskar Kolberg – prekursor antropologii kultury” – plansza i wystawa dzieł

Pakośław (pow. Rawicz)

- „Zimowy kuferek różnorożności” – zagadki, quizy, kalambury, gry planszowe, krzyżówki, kolorowanki
- Bezpieczne zabawy zimowe – pogadanka edukacyjna z policjantem, film edukacyjny
- Dzień Poczty Polskiej – wycieczka na pocztę
- „Podróż do krainy baśni” – tworzenie ilustracji i wystawa prac plastycznych
- Pomóżmy zwierzętom przetrwać zimę – pogadanka z leśniczym Hubertem Wojtkowskim
- „Tajemnica zaginionych liter” – spotkanie teatralne.
- Pogadanka edukacyjna na temat udzielania pierwszej pomocy oraz zajęcia praktyczne
- Zręczne ręce – układanie życzeń i tworzenie kartek walentynkowych – zajęcia plastyczne
- Wspomnienia z ferii – tworzenie wspólnej wystawy fotograficznej
- Zajęcia plastyczne – projektowanie i wykonywanie zimowego krajobrazu
- „Co dwie głowy to nie jedna” – zadania drużynowe, zgaduj-zgadula, konkursy
- „Baśniowa kraina” – zajęcia plastyczne, głośne czytanie fragmentów książek o tematyce zimowej, wykonywanie ilustracji do poznanych bajek

Pleszew

- „Czy asertywność pomaga nam w życiu? – wykład psychologa Joanny Haak-Mikołajczyk w ramach projektu „Seniorzy w bibliotece”
- „Seniorzy Dzieciom” – mini przedstawienie przygotowane wraz z seniorami dla dzieci ze Szkoły Podstawowej w Taczanowie Drugim
- „Niezwykła przyroda powiatu pleszewskiego” – wykład Przemysława Żurawlewa w ramach Bibliotecznego Saloniku Kulturalnego

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Razem tworzymy lepszy Internet” – warsztaty dla przedszkolaków (Mochy)
- „Proszę Państwa, oto Kot” – gminny konkurs plastyczny
- „Skojarzeniowa mapa myśli o kobietach” - zajęcia z młodzieżą gimnazjalną (Bucz)

Przykona (pow. Turek)

- Konkurs recytatorski – eliminacje gminne „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa”

- Turniej wiedzy pożarniczej – bezpieczna gmina

Rawicz

- Warsztaty plastyczno-manualne:
  - ~ Tydzień z pudełkami
  - ~ Tydzień z grami planszowymi
  - ~ Ekobałwany czyli coś z niczego
  - ~ Walentynkowe niespodzianki
- Zabawy edukacyjne w teatr
- Internet dla każdego
- Spotkanie z teatrem:
  - ~ „Legenda o smoku wawelskim”
  - ~ „Królowa Śnieżka i siedmiu krasnoludków”

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Ogłoszenie wyników konkursu „Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 w moim regionie” i rozdanie nagród

Sompolno (pow. Konin)

- „Walentynki... walentynki... Serce nie sługa” – wieczór poezji i wystawa
- „Piękne jest słowo miłość” – gry i zabawy z dziećmi (także filie: Lubstów i Mąkolno)
- Rok 2014 ustanowiony przez Sejm RP Rokiem Oskara Kolberga – wystawa

Strzałkowo (pow. Sępca)

- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata – wykład podróżnika Krzysztofa Kryzy na temat: „Ziemia Słowa – śladami Jezusa Chrystusa”
- Szkolenie dla osób w wieku senioralnym na temat „Rozwój osobowości – komunikacja interpersonalna, asertywność, zarządzanie czasem”
- Wystawa fotografii Słupeckiej Organizacji Turystycznej pt.: Wielki Konkurs Fotograficzny „Cztery Pory Roku '2013”
- Zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkanki Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Dominikanek w Mielżynie na kanwie bajki „Czerwony Kapturek”

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Ferie w mieście:
  - ~ przedstawienie teatralne
  - ~ warsztaty ceramiczne
  - ~ wielkie gotowanie
  - ~ bal przebierańców
- Warsztaty literacko-plastyczne z Katarzyną Georgiou

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Plecak pełen przygód, czyli ferie w bibliotece”: Dzieje życia na Ziemi, Od Karaibów po Ziemię Ognistą
- Zima oczami dziecka – konkurs plastyczny
- „Bieliki” – wystawa fotografii Bogusława Kaźmierczaka
- Spotkanie z Wandą Wasik i promocja książki „Mój Orfeusz” (Filia w Kobylnicy)

Śmigiel (pow. Kościan)

- Klub Maluszka (dzieci od 3 do 5 lat) – zajęcia „Walentynkowe zabawy”
- O wszystkim przy kawie – spotkanie z seniorami
- Plastyczne zajęcia dla dzieci – plakat dla babci i dziadka, Kartka walentynkowa, Choinkowy kwiat, Bałwanek (Filia w Starym Bojanowie)

Trzcianka

- Akcja ferie 2014 – „Zima w dolinie Muminków”:
  - ~ Zima w dolinie Muminków – zajęcia plastyczne
  - ~ Biżuteria dla Migotki – zajęcia manualne
  - ~ Co kryje niebieski domek – mały architekt
  - ~ Wielka wyprawa – zabawy ruchowe i zręcznościowe
  - ~ Czarno na białym i biało na czarnym – zajęcia plastyczno-techniczne
  - ~ Szczęśliwy świat Muminków – zajęcia literackie
  - ~ Muminkowe łamanie głowy – drużynowe rozgrywki
  - ~ Bał w krainie dnia i nocy – zabawy taneczno-ruchowe
  - ~ Poczta walentynkowa „Zakochany Muminek” – wspólne zajęcia plastyczno-techniczne z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej
- „Niemen w świecie Norwida” – prelekcja multimedialna
- Spotkanie autorskie z powieściopisarką Anną Dalią Słowińską
- Rowerowe wyprawy pielgrzymkowe w fotografii i relacji Sławomira Łapawy – spotkanie zorganizowane w ramach XXXI Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej
- Seniorzy w Dziale Zbiorów Specjalnych – prezentacja nowego sprzętu (czytarki, czytniki e-booków, multilektor SARA)

Tuliszków (pow. Turek)

- Ferie z Biblioteką:
  - ~ Spektakl teatralny dla dzieci pt. „Jaś i drzewo fasolowe”
  - ~ „Akademia mądrego dziecka” – spotkania dla dzieci (0-5 lat) wraz z opiekunami, zajęcia plastyczne, pokazy filmów dla najmłodszych

Turek

- Piwnica Talentów:

- ~ „Ferie w bibliotece” – turnieje dla dzieci z wykorzystaniem tablicy interaktywnej, projekcje bajek dla dzieci, zajęcia plastyczne, głośne czytanie z udziałem zaproszonego gościa (strażak OSP, ratownik WOPR) połączone z wykonywaniem ilustracji do przeczytanego tekstu oraz pokazem pierwszej pomocy, gry planszowe i komputerowe, puzzle
- ~ „Spotkanie z bajką” – zajęcia biblioterapeutyczne dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Turku
- Biblioteczny Klub Filmowy – projekcja filmu „Galerianki, pogadanka z Romanem Kacprzakiem, psychologiem
- Warsztaty teatralne dla uczniów szkół podstawowych
- Konkurs plastyczny „Ilustrujemy ulubione wiersze Wandy Chotomskiej” (Filia nr 2)
- Kolega w szpitalu, jak się zachować? – zajęcia z elementami biblioterapii
- Konkursy plastyczne: „Bohaterowie zimowych wierszy”, „Portret zimy”
- „Super Babcia, Super Dziadek” – pokonkursowa wystawa prac plastycznych
- Program 50+:
  - ~ „Co warto zobaczyć – zabytki miasta Turku” – wykład Bartosz Stachowiak, dyrektor Muzeum Miasta Turku
  - ~ Depresja u osób w starszym wieku – Justyna Bolińska, psycholog, terapeuta

Wągrowiec

- Dzień Kobiet w klimacie PRL – impreza czytelnicza
- Spotkanie z wągrowiecką podróżniczką Sylwerią Szyfter

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Zimowe spotkanie przy ciastku i kawie” – spotkanie zorganizowane dla czytelników seniorów połączone z Dniem Babci i Dziadka uatrakcyjnione występami uczniów klas IV- VI Szkoły Podstawowej w Witkowie

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Polskie góry zimą” – wystawa plastyczna

Zagórów (pow. Sępólno)

- Spotkanie z mieszkańcami Domu Pomocy Społecznej w Zagórowie
- Inauguracja projektu „Link do przyszłości” – spotkanie wprowadzające
- 22 edycja Konkursu Recytatorskiego dla Szkół Podstawowych „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa...”
- Spotkanie z młodym profesjonalistą Michałem „Ryśkiem” Woźniakiem w ramach projektu „Link do przyszłości”

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Balik karnawałowy dla dzieci (Baszków)
- Spotkania w ramach „Ferii w bibliotece”:
  - ~ „Śpiewać każdy może – czyli karaoke dla dzieci” (Baszków)
  - ~ „Obyczaje towarzyskie na wesoło” – zajęcia dla dzieci (Baszków)
  - ~ „Podróż w baśniowej krainie” (Baszków)
- „Dzień Bezpiecznego Internetu” pod hasłem „Razem tworzymy lepszy Internet” (Baszków, Zduny)
- „Dziś Walenty niezbyt święty” – czyli impreza na wesoło z okazji Dnia Zakochanych (Baszków)
- Walentynkowe spotkanie nie tylko z pasjami – spotkanie uczestników spotkania z Pasjami (Zduny, Konarzew)
- Finisaż wystawy portretów Henryki Szkudłapskiej i wernisaż wystawy Bronisławy Nowackiej (Konarzew)

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

ANARCHIA to porządek / Grzegorz Tomicki // *T w ó r c z o ś ć*. – 2014, nr 1, s. 105-108

Recenzja tomu poezji Krzysztofa Śliwki „Budda Show” wydanego przez WBPICAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI // *Polska Głos Wielkop.* (Wyd.1, 2). – 2013, nr 296, s. 27; nr 300, s. 21

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wernisaż wystawy „Stanisław Kubacki – fotografie” oraz promocja książki „Fotografia gnieźnieńska w II połowie XX wieku” (Gniezno); wystawa „Wielkopolska Press Photo”.

BIBLIOTEKI // *Polska Głos Wielkop.* (Wyd.1, 2). – 2014, nr 2, s. 20

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wystawa „Wielkopolska Press Photo”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2014, nr 37, s. 23

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: spotkanie w ramach cyklu „Seryjni poeci”; „3 × Wągrowiec” w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wystaw Fotograficznych 2013.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2014, nr 43, s. 23

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: spotkania z Emilią Kiereś; „3 × Wągrowiec” w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wystaw Fotograficznych 2013.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2014, nr 49, s. 28

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: „Koty, maluchy, karaluchy – radość czytania” – spotkania w ramach 13. Poznańskich Spotkań Targowych Książka dla Dzieci i Młodzieży: „O Muchomorku, który miał zły dzień, czyli jak zaakceptować siebie”, „Przygody zegarmistrza i...nieoczekiwane spotkanie z książką”; wernisaż pokonkursowej wystawy fotografii Trzcianieckiego Domu Kultury „Portret” w ramach Wojewódzkiego Przeglądu Wystaw Fotograficznych; wycieczka „O czym wiatr śmiga w śmigielskich śmigach” proponowana przez Pracownię Krajoznawczą.

KRONIKA // Nowe Książki. – 2014, nr 1, s. 98

M.in. o Nagrodzie im. Wisławy Szymborskiej dla Krystyny Dąbrowskiej za tom „Białe krzesła” wydany przez WBPICAK w Poznaniu.

NIE dać się wziąć żywcem / Mariusz Grzebalski ; rozm. przepr. Krzysztof Hoffmann // G a z . W y b o r . – P o z n a ń . – 2014, nr 50, s. 6

Wywiad z Mariuszem Grzebalskim, poetą, pracownikiem WBPICAK w Poznaniu.

SERYJNI poeci : wieści z miasta // G a z . W y b o r . – P o z n a ń . – 2014, nr 7, dod. Co Jest Grane, s. 8

Spotkanie w CK Zamek w ramach cyklu „Seryjni poeci” – z Kacprem Bartczakiem, Maciejem Meleckim i Krzysztofem Lisowskim, autorami publikującymi swoje wiersze w ramach Wielkopolskiej Biblioteki Poezji oraz Biblioteki Poezji Współczesnej – seriach wydawanych przez WBPICAK w Poznaniu.

ŚMIERĆ i Kartezjusz / Krzysztof Lisowski // Nowe Książki. – 2014, nr 1, s. 17-18

Recenzja tomu poezji Kamila Sipowicza „Choroby kartezjańskie” wydanego przez Wydawnictwo WBPICAK.

W KAŻDYM miejscu, w każdej chwili / Lena Bednarska; rozm. przepr. Jan Gładysiak // I K S . – 2014, nr 3, s. 20-21

Modyfikacja strony internetowej WIK (Wielkopolskiego Informatora Kulturalnego).

Z PAMIĘCI / Marek Olszewski // N o w e K s i ą ż k i . – 2013, nr 10, s. 71

Recenzja tomu poezji Konrada Wojtyły „Czarny wodewil” wydanego przez Wydawnictwo WBPiCAK.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Medal Młodej Sztuki** 2014 otrzymał *Dawid Jung*, poeta i wydawca z Gniezna, za „tworzenie i upowszechnianie literatury, jako części świata, bez której świat traci sens i smak”.
- **Nagrodę IBBY (Sekcji Polskiej)** za 2013 rok otrzymały: *Malina Prześluga* za książkę „Ziuzia” (dla dzieci) i *Ewa Przybylska* za książkę „Most na Misisisipi” (dla młodzieży).
- **Nagrodę im. Beaty Pawlak** w 2013 roku otrzymał *Wojciech Górecki* za książkę „Abchazja”.
- **Nagrodę im. Jana Karskiego i Poli Nireńskiej** w 2013 roku otrzymała *Barbara Engelking*.
- **Nagrodę im. Kazimierza Hłakowiczówny** w 2013 roku otrzymała *Karolina Kułakowska* za tomik poetycki „Puste muzea”.
- **Nagrodę im. Kornela Makuszyńskiego** za 2013 rok otrzymał *Marcin Pałasz* za utwór „Sposób na Elfa”.
- **Nagrodę specjalną (im. Kornela Makuszyńskiego) Superkoziółka** w 2013 roku przyznano *Wandzie Chotomskiej* za całokształt twórczości a w szczególności za utwór „Miotła i ptak”.
- **Nagrodę Literacką im. Juliana Tuwima** w 2013 roku otrzymała *Magdalena Tulli* za całokształt twórczości.
- **Nagrodę Nowych Książek** za 2013 rok otrzymał *Bohdan Cywiński* za tom „Szańce kultur. Szkice z dziejów narodów Europy Wschodniej”.
- **Nagrodę Paszport „Polityki”** w dziedzinie literatury za 2013 rok otrzymał *Ziemowit Szczerek* za zbiór reportaży o współczesnej Ukrainie „Przyjdzie Mordor i nas zje, czyli tajna historia Słowian”.
- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych – Jesień** 2013 otrzymali: *Jerzy Borowczyk*, *Zofia Dambek-Giallelis*, *Elżbieta Lijewska* za książkę „Na tropach Adama Mickiewicza w Wielkopolsce” [Poznań: Wydawnictwo WBPICAK]; *Filip Springer* za książkę „Wanna z kolumnadą. Reportaże o polskiej przestrzeni” [Wołowiec: Wydawnictwo Czarne] oraz *Ziemowit Szczerek* za książkę „Przyjdzie Mordor i nas zje, czyli tajna historia Słowian” [Kraków: Korporacja Ha!art].

- **Nagrodę Związku Pisarzy na Obczyźnie** 2013 otrzymał *Jerzy R. Krzyżanowski* (USA) za całokształt twórczości pisarskiej.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Międzynarodową Nagrodę Literacką Vilenica** w 2013 roku otrzymała *Olga Tokarczuk*.
- **Nagrodę Found in Translation Award** za rok 2012 otrzymała *Antonia Lloyd-Jones* za przekłady książek polskich na język angielski. Wyjątkowo jury przyznało to wyróżnienie za całość dorobku tłumaczki.
- **Nagrodę literacką Zhongkun International Poetry Prize** w 2013 roku otrzymał *Adam Zagajewski*.

C. Zmarli

- **Natalia Gorbaniewska** (29.11.2013), rosyjska poetka, dziennikarka, laureatka nagrody polskiego PEN Clubu.
- **Wojciech Kilar** (29.12.2013), pianista, kompozytor muzyki poważnej i filmowej.
- **Elizabeth Jane Howard** (02.01.2014), brytyjska pisarka i scenarzystka, w Polsce znana z „Sagi rodu Cazaletów”.